DE POENITENTIA ET CONFESSIONE ſecreta ſemper in Eccleſia Dei obſeruata, Contra Lutherū. Libri. II.

DE SATISFACTIONE & alijs pœnitentiæ annexis, contra Lutherum. Liber vnus Ioāne Eckio Authore.

M D XXXVII.

BEATISSIMO PATRI & Dño. D. Adriano. vj. Pont. Max. Ioan. Eckius, Humilem ad Pedes cõmendationẽ.

PROBI ac exasse formati artifices, Pont. Max. qui corpoꝝ formas emulantur, ante omnia capitis moduꝫ effigiant: nec in alia membra prius lineas destinant, q̃ꝫ arcem figurarum consumata habitudine absoluerint. Ita ego Adriane apostolici culminis præsidens, contra hæreses Lutheranas, omnium antiquorũ hæreticorum perfidiam ac impietatẽ, superantes scripturus, primum a capite exorsus sum, hoc est ab ecclesiæ & summi pontificis authoritate, naꝫ hoc euicto & triumphato: ruituræ erant omnes peruersi hominis aduersus fidem Catholicam, machinæ. Porro cũ sacramentum pœnitentię vni cum sit peccantium refugium ac medicina. Confessio ipsa, neruus sit totius Chri-

ſtianæ diſciplinę: Videbar ex re catho licorũ facere: Si. errata, Impietates, ac hæreſes Lutheri ac Oecolampadij gla dio ſpiritus, quod eſt verbum dei, reſe carem: priſtino candori, contra hæreti- corum fecem, confeſſionem reſtitue- rem. Curauimus autem obnoxius, vt neglectis recentioribus, ac neotericis, quamuis magnæ ducam eos eſſe au- thoritatis eccleſiæ doctoribus, veſtigia veteris monete ab eccleſia receptę ſe- queremur: omnia ex fonte hauſimus ſacrarum literarum, & receptiſſimis ec cleſiæ ſcriptoribus. Quid eni propriũ noſtrum eſſe poterit: cum nihil omiſe rit antiquitatis diligentia intactum, ni hil quod ab eccleſiæ patribus non ſit ventilatum, & excuſſum. Vtile tamen iudicaui, hoc noſtri ſæculi hominibus præſcribere: cum temere negēt Luthe- rani, antiquitus receptam fuiſſe cõfeſ- ſionem. Cum aũt in rep. Chriſtiana, peccatis noſtris exigentibus, oĩa per- miſceantur, turbentur ac tumultuen- tur. Foris enim inſtat atrociſſimus hoc

ſtis Turcha, Chriſtiani ſanguinis ſitiẽtiſſimus. Interius vero, præter plebeorum furorem, ac Principũ Chriſtianorum grauiſſima bella, execrabilibus erroribus, ac pernicioſiſſimis implicatur hæreſibus. In tantis eccleſiæ afflictatę calamitatibus, maximam de te conciſtaſti expectationem, qui Reip. Chriſtianæ ſuccurrere velis & poſſis: Nobis hoc pollicetur, rerum Theologicarum rara & ſublimis eruditio, cana prudẽtia morũ candor inculpatiſſimus, ac añ actæ vitæ incredibilis integritas. D. O. M. gr̃a ſua ac adiutorio te & eccleſiam ſuã, nõ deſtituat'. Sed hunc in te aĩum pacandæ Chriſtianitatis, cũ bona corporis valetudine, augeat, ꝓmoueat, ac diutiſſime ꝯſeruet. Ego autẽ huiꝰ libri examen, potiſſimũ amplitudini tuę ſubijcer̃ volui, q̃ ĩduſtria tua prõptius p̃ſtabit ſuffragiũ ſi bñ ſcripſi, & benignitas, faciliorẽ ſpõdebit veniã, ſi erraui: ne pluribus ep̃la onerer̃, me S. T. cõmendo. Ex Ingoldeſtat Bauariæ Idi. Noueb. Anno Gr̃æ. 1522.

IN NOMINE TVO DVLCIS IESV.

Proloquium. Cap. I.

CVM singula sacramenta in Christo Iesu, & summe sint veneranda, & adprime vtilia, non tamen infimum inter ea sortitur locum poenitentia, post baptismũ maxime necessaria, hijs qui denuo puritatis candidam vestem amiserunt, nullum enim aliud est sacramentũ, quod plures aĩas ex orco liberet, & ad aeternae beatitudinis sedes euehat, ac ipsa poenitẽtia. Nã res est poenitentia tã salutaris atq; frugifera, vt eius cõmoditates facile orone explicari non possint, velut oĩs authoritas clamat, inqt Augusti. & omnis bonorum vita conatur ostendere. Quomodo enim nõ optima res esset poenitentia, eodem astipulante, quae defectus reuocat ad perfe-

ctum hominum redire facit de morte ad vitam,& remissionem peccatorum impetrat in hoc sæculo,quæ valeat in futuro. Quæ iratum potens est placare iudicem, vt sacra scriptura testatur. Si clausero cœluz (ait deus) & pluuia non fluxerit: & mandauero & præcepero locustæ, vt deuoret terram,& misero pestilentiam in populum meuz. Conuersus aũt populus meus, super quos inuocatuz est nomẽ meũ, deprecatus me fuerit: & exquisierit faciem meam & egerit pœnitentiã a vijs suis pessimus: Ego exaudiam e cœlo.
At q̃; præstabilis res est pœnitentia, Si quis ea recte vtatur: tam pernitiosus est error, qui eam lacerat & discerpit. Ob hanc rem sancti patres non paruz sudarunt ad hæresim Nouatiani extirpandam: qui primũ schysma in ecclesia dei suscitauit: quod Fabiano Roma. Pont. martyrij aureolã adepto hic impie se ingessit aduersus. s. Corneliuz Papam electum: vt pluribus hæc res agitur a. s. Cypriano in epistolis. Et vt

nouum foueret ſchyſma, nouũ quoq;
inuexit errorem, Relapſis in peccatũ
poſt baptiſma, pœnitentiã negans oc-
caſione ex verbis apoſtoli male intel-
lectis accepta, dum ad Hebræos inqt.
impoſſibile eſt eos qui ſemel ſunt illu
minati, guſtauerunt etiã donũ cœle-
ſte, & participes facti ſunt ſpiritusſan-
cti. Guſtauerunt nihilominus bonum
dei verbum, virtuteſq; ſæculi venturi,
& prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœ
nitentiã, rurſum crucifigentes ſibimet-
ipſos filium dei & oſtentui habentes:
at hęc impietas per. ſ. Cyprianũ. ſ. Am
bro. ſ. Augu. & Roma. Pont. confeſtiȝ
fuit extincta. Eo tamen errore videtur
fuiſſe infectus Iouinianus: quoniam
illius fuit ſententiæ Hieronymo refe-
rente, vt qui ſpiritu baptiȝati eſſent, ten
tari a diabolo nõ poſſent: q̃ hæreſim
Hierony. ſacræ ſcripturæ teſtimonijs
grauiter reijcit. Surrexerunt alijs tẽpo-
ribus, alij errores, eccleſiaſticis patribus
ſemper ſtrennue veritatem defenden-
tibus. Nouiſſime ab Aquilone vn-

de pandetur omne malum, venit ler-
na illa malorũ. Luther omnia inuertẽs-
mutans & destruens, quicquid est reli-
gionis, quicquid est fidei, morum, ho-
nestatis, vel ecclesiasticę traditiõis. Hic
cum aliqua sacramẽta omnino extra
ordinẽ relegauerit: alia sic mãca, muti
la, & impfecta reddidit? vt si firma ei⁹
debeat esse sententia, actum sit iam de
ecclesia dei, tãtis sacramẽtorum orbata &
destituta præsidijs. Quã eius pestilen
tissimam hęresim contra singula eccle
siæ sacramenta, Serenissimus Angliæ
rex & Franciæ Henricus huius nomi-
nis. viij. fidei protector, edito libro ex-
plosit robustissime. Multis autem in-
cõmodis Luther sacramẽtum pœnitẽ
tiæ affecit: & confessionẽ secretã, quã
verborũ nouatores auriculare & clãcu
larẽ nuncupare cœperũt, ignotã patri
bus & ecclesiæ primitiuæ ac martyrum
fuisse contẽdit, & liberam eam esse, nõ
præceptam: in quã sentẽtiam insigniter
quoque furit Oecolampadius, & vrba-
nus Rieger simili ducitur perfidia. Tã-

tæ autem iniquitati,tot erroribus,quis fidelium negabit,celerrime fore occurrendum,cum male plātatum}(vt Orosius ad Augustinum inquit) adeo inualuerit,vt etiam aliquibus locis p̄ualuerit,multis millibus hominū confessionē in sacro Paschæ festo omittentibus. Ad deuelandas. Itaq; hæreses & imposturas Lutheri ac Oecolampadij,conabimur ex sacris literis,ex concilijs & patribus ostēdere semper fuisse in ecclesia dei post euangelium promulgatum,confessionē:quę omnia receptissimis firmabim⁹ hystorijs: vt nullus fidelis ecclesiæ catholicę filius, deinceps vacillet: quin sacramēti pœnitentiæ dispensatio,sicut modo fit peccatore secreto confitente, & sacerdote absoluēte. Ita a columnis ecclesiæ,sanctis apostolis sit tradita. & authoritate Christi præcepta. Duo tamē hic præfabor,primū nolle me figere pedeȝ in solēni pœnitētia,nisi quatenus diuersarij eam priuatæ miscuerint. Alterum est nihil hic a me asseri,sacræ scripturę,

aut ecclesiæ aduersum, sed tantum di xisse volui, quantum a sede Petri, & Adriano.v.in ea sedente fuerit approbatum:& quæ iudicauerit expungenda,iam expuncta volo.

Diuisio pœnitentiæ, & primo de pœnitentia solenni. Cap. 2

PRæter pœnitentiam interiorẽ, quę cõtritio incepit nominari: veteres etiam detritionẽ nominarunt,Esaiam imitati,asseritur a catholicis pœnitentia exterior,ad q̃; confessio delictoruꝫ necessaria est,de qua hic præcipua nobis cura est.Vñ altius nos ordiri, oportet,& omnem penitentiæ materiã hic excutere,qđ varios vsus ecclesia ignorantes,plurimũ hic hallucinentur. Vt autẽ significãtius ac distinctius oĩa in medium proferamus operepretiuꝫ fuerit varios illos modos pœnitẽtiæ secernere atq; seiungere,quo sanctorũ cõciliorum atq; patrum sentẽtiæ rectius intelligantur:Sanctoꝶ enim excutiẽti libros mox in praxi ecclesiæ triplex

occurrit pœnitentia solemni, publica, & priuata. Solemnis pœnitentia est quæ ab episcopo, aut eius speciali mãdato alicui imponitur ꝓpter enorme & vulgatissimum crimen Vrbem aut multitudinem cõmouens: imponitur itaq; hæc prima pro grauioribus, horrẽdis ac manifestis peccatis, & extra ecclesiaʒ in cinere & cilicio publice peragit. Modus huius pœnitẽtiæ in Agathensi explicatur concilio capite.xj.in capite quadragesimæ omnes pœnitẽtes qui publicam suscipiunt aut susceperint pœnitentiam, ante fores ecclesiæ se repræsentent episcopo ciuitatis sacco induti, nudis pedibus, vultibus in terram prostratis, reos se esse, ipso habitu & vultu proclamantes: Ibi adesse debent decani, idest archipresbyteri parochiarum, præsbyteri pœnitẽtium: q eorum conuersationẽ inspicere diligenter debent: & secundum modũ culpæ pœnitẽtiam per præfixos gradus iniũgant. Post hæc eos in ecclesiam introducat; & cum omni clero septem pœ-

Triplex pnia.

Agathẽse cum cõcliũ.

nitentiæ psalmos in terram prostratus cum lachrymis pro eorum absolutione decantet. Tunc ea surgens ab oratione, iuxta quod canones iubent, eis manus imponat: quaꝫ bñdictam super eos spargat: cinerem prius mittat: deinde cilicio capita eorum operiat: & cum gemitu, & crebris suspirijs denunciet eis, quod sicut Adaꝫ proiectus est de paradiso: ita & ipsi pro peccatis ab ecclesia abiiciuntur, post hæc iubeat ministris, vt eos extra ianuas ecclesiæ expellant. Clerus vero prosequatꝛ eos cum Responsorio. In sudore vuultus tui, vesceris pane &c. vt vidẽtes sanctã ecclesiam pro facinoribus suis tremefactam atq; cõmotam, non paruipendant pœnitentiam: in sacra autem domini cœna rursus ab eorum decanis & eorum presbyteris, ecclesiæ liminibus præsentẽtur. Scio quod gratianus renarrat istum canonem concilij in decreto suo dis. I. a quo alicubi variaui hic lectionem: sed ego antiquuꝫ exẽplar scriptũ concilij Agathen. secutus suꝫ: Gratianus.

In quo.lxix.huius ɔcilij continẽtur capitula. Hanc pœnitẽtiæ formam singulis annis agebant, quam diu in pœnitẽtiam numero continebantur vt ex

Nicola. epiſtola Nicolai papæ ad frontarium archiepiſcopum Burdegalien. liquet. Nam in aliquibus ſceleribus non admittebantur ad cõmunionis ſacramẽtorum gratiam ante triẽnium, ſicut in præfata epiſtola liquet, & ea q̃ ſcripſit

Eps ar/gẽtorẽ. Radulpho epiſcopo Argẽtorateñ. ſuper matricida. Et completis annis pœnitẽtiæ, tunc reconciliabantur ſolẽniter per epiſcopum eccleſiæ catholicæ, quia alteri ſacerdoti non licebat reconciliare pœnitẽtes ſicut a Carthaginẽſi

Carta/giẽ. concilium. conſtitutum eſt cõcilio, fortunato epiſcopo ſuggerẽte: & fuit concilium ſecundum Carthaginẽſe cap.2. Niſi pœnitẽs fuiſſet in periculo conſtitutus, vt mortis, vt Aurelio ſuggerẽte in.3.capite eiuſdẽ concilij decíſum fuit: licet varietas criminum etiam varietatẽ expoſtularit pœnitẽtiarum: qui originalib⁹

Gratia/nus. caruerit, legat Gratianu3.12.q.2.de vi-

ro &.33.q.2.latorem: vbi Nicolai decreta recitantur. Hæc solénis pœnitétiam, multoruȝ charitate, in ecclesia senescéte, frigescéte, ex vsu ecclesiæ ablata est, laycis tantum onus omnino nō tollerantibus licet prius desierit illa solénis pœnitétia in ecclesia Cōstantinopolitana, q̄ȝ Romana. Ita & meminit Zosomenus ī tripartita libro.9.si exactius pésetur, & simul modum exprimit huiusmodi pœnitétiæ in occidétalibus ecclesijs & maxime apud vrbem Romam, seruari solitum vbi & certus sit pœnitétium locus: inquit auté sic. Stantes auté rei, & velut in lamétationibus constituti, dum sacra celebratio fuerit adimpleta: illi cōmunioné non percipiétes, cum gemitu & lamétatione seipsos in terra prosternūt. Ad quos concurrés episcopus, & ipse cuȝ lachrymis gemitu spirituali prosternit & oīs ecclesiæ plebs fletibus inundat. Post hoc auté prior surgit episcopus, & eleuat iacentes a terra: tunc competenter pro pœnitétibus facta oratione dimit- Zosomenus.

tit omnes: At illi afflictionibus sponte vacantes, & aut ieiunijs, aut abstinẽtia lauacri, aut suspẽsione ciboruz, aut rebus alijs quæ iubẽtur, expectant cõmune tempus quod decreuit episcopus. Constituto vero tempore velut quoddam debitum exoluentes, afflictione peccatorum curati, cum populo communionẽ participãt. Congruit istud quod de episcopo dicitur. Agathensi concilio, similiter & de præsbyteris pœnitẽtiuz: In quorũ vicem charitate Christi deficiẽte iam & declinante, multo mitiorem pœnitẽtiam clerus cogitur, etiaz sceleratissimis exhibere: Vmbram autẽ huius pœnitẽtiæ adhuc seruari in ecclesia, testificabuntur hi qui tẽpore cœnæ domini in ecclesijs cathedralibus fuerunt, expendentes quis ritus tunc pœnitẽtium obseruetur, Sicut hodie pœnitentiarij papę, pœnitentiarij episcoporum, personaz gerunt præsbyterorum pœnitentium antiquitus in ecclesia constitutorum: nisi quod ex mandato episcopi recõ-

ciliationem

ciliationem ipsimet impendũt episco pis circa dignitatem & vtilitatem eccle siæ in rebus ꝓphanis: plusquam circa animas pœnitentium, occupatis. Præ stat tamen huius solemnis pœniten-tiæ symulachrum referre, quod ho-die extat, veteri instituto, in Halbersta tensi ecclesia in Saxonibus. Illud aũt est huiusmodi, Pio. 2. Pontifice in Eu-ropa renarrante. In hoc templo (Hal-berstatẽsi intellige) singulis annis, vnꝰ ex populo deligitur, quẽ peccatis gra uioribus inquinatum putant, hũc ve-ste lugubri induunt: & obuoluto capi te prima ieiunij die ad templum du-cunt: Indeq; per actis diuinis officijs eijciunt: Is quadraginta diebus nudis pedibus perambulat vrbem: & ædes sacras circuit: neq; ingredit̃, neq; quẽ-quam alloquitur. Inuitatus a canoni-cis per vices, quod apponitur come-dit. Somnus ei post medium noctis in plateis pmittit̃: die Iouis sancta post consecrationem olei, rursus ad templũ introducitur, & oratione facta a pecca

A en. Sylui.

tis absoluitur, pecuniasq; ei populus offert: quae tamen templo dimittunt, hunc Adam vocant: & post hoc ab oi crimine liberum putant haec Pius. Expende lector antiquum ecclesiae morem in hoc Adamo obseruari: qui extra ecclesiam eiectus, in coena domini ad ecclesiam restituitur; hoc antiqtus obseruatū & Innocētius papa.1. monstrat est Romanę ecclesię ɔsuetudinē.

Innocē. Sother.

Solemnis poenitentia non reiterabat: licet lapsus ad poenitentiae sacramentū admitteret. Cap. 3.

CVm autem insequentibus saepius nobis occurrent sanctoruz patrū de poenitentia solemni sententię discutiendae: Vsui nobis plurimū erit, de ea prolixus disserere etiaz si iam indissuetudinem abierit, quo certius lector discenda omnia intelligat. Et primis hoc peculiare fuit poenitentię solēni, quod non reiterabatur: hoc sanctorum patrum liquet testimonijs, & oratione nō

solēnis pnia semel fit.

vacat. Naʒ ita inquit Origenes Home- Origenes.
lia. 15. sup. Leuitico. Si nos aliqua cul-
pa mortalis inuenerit, quæ non in cri-
mine mortali, nó in blasphemia fidei,
sed vel in sermonibus, vel in moruʒ vi
cio consistat, hoc est vendidisse domũ
quæ in agro est, vel in vico cui murus
non est. Hæc ergo venditio huiusmo-
di culpa semper reparari põt, nec ali-
quando interdicitur tibi de hmõĩ com
missis pœnitudinem gerere: In grauio
ribus enim criminibus semel tantum,
vel raro pœnitentiæ conceditur locus
ista vero cõmunia, quæ frequẽter in-
currimus, semper pœnitentiá recipiũt,
& sine intermissione redimuntur: non
enim hic Origenes insanum Monta-
ni & Nouati asserit dogma negantiuʒ
pœnitentiaʒ reiterari posse: sed solem-
nem non vult reiterari. Et hic per com
munia intelligit peccata venialia &
mortalia non enormia. Similis est
intelligentia verborum Augusti- Augus.
ni in secunda epistola ad macedo-
nium, & est. 54 in ordine. In tantum

autem hominum aliquādo iniquitas progreditur: vt etiam post actam pœnitētiam, post altaris reconciliationez, vel similia vel maiora cōmittat: & infra. Et quamuis eis in ecclesia locus simillimæ pœnitētiæ non concedatur: deus tñ sup eos patiētiæ suę nō obliuiscitur. Et infra. Quamuis ergo caute salubriterq; prȩuisum sit: vt locus illius humillimæ pœnitentiæ, semel in ecclesia concedatur: ne medicina vilis minus vtilis esset ægrotis, quæ tanto magis salubris est, quanto minus contemptibilis fuerit: quis tamen audeat dicere deo: quare huic homini, qui post primam pœnitentiā rursus se laqueis iniquitatis obstringit: adhuc iterū parcis. Quis audeat dicere erga istos non agi, quod apostolus ait ignoras quia patientia dei ad pœnitentiam te adducit. Et hic quoq; liquet semel duntaxat fuisse locum pœnitētiæ in ecclesia, quod de solemni intelligenduz est, alioquin Montani & Nouati accederet impietati. Renarrant hæc verba &

Roma. 2.

Petrus lõgobardus & Gratianus, &hic qdẽ repetitis vicib⁹.50. diſ. & de peni. diſ.3. Et cãm quoq; aſſignat hic Augustinus, cur non reiteretur, ne. ſ. vileſcat. Sic &. B. Ambroſius lib.2. de pœnitẽtia ca.10. inquit. Merito reprehenduntur, qui ſæpius agendam, pœnitẽtiam putant, q: luxuriantur in Chriſto. Naʒ ſi vere agerent pœnitentiam, iterandã poſtea non putarent, quia ſicut vnum baptiſma, Ita vna pœnitẽtia, quæ tantum publice agitur. Nam quotidiani nos debet pœnitere peccati, ſed hęc de lictorum leuiorum, Illa grauioruʒ. Et ſequenti cap. de pœnitẽtia inqt, Quę ſi ſemel fuerit vſurpata nec iure celebrata, nec prioris obtinet fructum, & vſuʒ aufert poſterioris liquet ex. S. Patre hic apertiſſime, quomodo duplicẽ afferat pœnitẽtiam vnam publicam, q; negat reiterandam, quæ grauioruʒ ſit delictorum? alteram ſecretam, leuiorum delictorum. Ratio aũt cur ſancti patres noluerunt illam ſolemnem pœnitentiam reiterari, iam fuit reddi-

Lõgobardi. Gratianus.

Ambroſi.

Solẽnis pnĩanõ reiterat.

ta per Augustinū, ne medicina ex sui reiteratione vilesceret. Et quod huiusmodi pœnitens eijciebat extra ecclesiam. Sicut Adã eiectus fuit extra paradisum terrestrem, vt Responsorium meminit superius citatum. Modo primi parentes semel dumtaxat expulsi sunt de paradiso, vnde durante hmõi pœnitẽtia nunq̃ toto anno ingrediebantur ecclesiam, nisi a cœna domini vsq; ad octauas Paschæ. Monitus sit itaq; studiosus lector, vt sanctos patres de solemni pœnitẽtia intellexisset verba illa aduertat. Et nullo pacto Montano & nouato consensisse, cum omnes catholici in hanc cõcedant sententiam, quod cum quottidiana sit offensio, etiam quottidiana sit remissio, Ideo septies ĩ die resurgit iustus. Et Petro saluator dixit, vt nõ mõ septies, sed septuagesies septies, frĩ suo pcm̃ dimitteret. Hoc tñ prioribus addẽdū, in aliqbus ecclesijs reiteratã fuisse pniã solemnẽ, quod Gratianus inquit in ca. Nihil prodest de pœni. dist. 3. Et illud

Proue. 24. Mat. 15 Gratianus.

quoq; addendum. Cum mos fuerit ecclesiaꝝ non reiterari pœnitētiam solēnem: Neminem ex hoc suspicari, tam immitem fuisse nouercam primitiuã ecclesiam, quod filio quantumuis criminoso, redeunti gremium misericordię non aperiret: quod ante vltima suspiria alicui salutis viam præcluderet. Nam ex Augustino colligitur, quod apud Macedonium intercesserat pro lapsis post solemnem pœnitentiam, quos noluit in chaos desperationis pręcipitari. Nã ita pulchre inducit lapsũ post pœnitentiam solemnem, causã suam coram catholicas episcopis agētem. Aut date mihi eundē iterum pœnitendi locum. Aut desperatum me permittite, vt faciã quicqd libuerit, quãtũ meis opibus adiuuor, & humanis legibus non prohibeor, in scortis omniq; luxuria, Aut si me ab hac nequitia re uocatis, dicite vtrum mihi aliqd prosit ad vitam futuram. Si in ista vita, illecebrosissimæ voluptatis blandimenta contempsero, Si libidinũ incitamenta Augu.

frena vero. Si ad castigandum corpus meum multa mihi etiam licita & concessa subtraxero. Si me pœnitédo vehementius quam prius excruciauero. Si miserabilius ingemuero si fleuero vberius, si melius vixero &c. quis nostrum ita desipit, vt dicat huic homini. Nihil tibi ista proderunt imposterum. Vade saltem huius vitę suauitate perfruere, auertat deus tam immanem sacrilegámq; demétiam. Hic hę qđ dixi, qđ & si in ecclesia prouisum olim fuerit, vt semel locus daretur pœnitétiæ solemni tamen excidenti ab eadem, ecclesia non denegauit pœnitétiæ sacramétū, vt hic ex Augustino liquet. Nō tamen potui íuenire, quo pacto is ab ecclesia tunc recipiebatur. Si illa solénitas pœnitentiæ non obseruabatur.

Cartag. cōcilium. Nam ex pluribus canonibus concilij Carthaginen. libet celebrem fuisse pœnitétium receptionem per impositionem manuum, nam ita legitur cap. 23. concilij tertij. Vt presbyter inconsulto episcopo non reconciliet pœnitenté,

nisi absente episcopo necessitate cogente. Cuiuscunque poenitentis publicum & vulgatissimum est crimen, quod vniuersam vrbem commouerit ante apsida manus imponatur ei: ἄψιδα arbitror fuisse testudinem in introitu ecclesiæ. Sic in. 4. concilio Carthaginé. canone 75. decernitur, presbyterum debere poenitentem infirmum recōciliare per impositionem manus, & ori eius etiam phrenetico eucharistiam infundere. Et canone. 77. statuitur, poenitentem infirmum, etiam accepto eucharistiæ viatico, non debere arbitrari se absolutum, si superuixerit, sine manus impositione. Immo in canone tertio sequenti, præcipit omnibus diebus ieiunij, manus imponi poenitentibus: Existimo autem fabiolam huiusmodi poenitentia peccatum diluisse adulterij: quod vicioso marito dimisso, eo viuo, alteri adhæserat: de qua sic scribit Hieronymus in Epitaphio eius ad Oceanum. Quis hoc crederet, vt post mortem secundi viri, non semel reuersa (quod tem

c. is qui. 16. q. 6.

Hieronym.

pore solent viduæ negligentes, excusso seruitutis iugo agere se liberius, adire balneas, volitare per plateas, vultus circunferre meretricis) saccum indueret, vt errorem publice fateretur, & tota vrbe spectante Romana ante diez paschæ in basilica quondam laterani (qui Cæsariano truncatus est gladio) staret in ordine pœnitētiuz, episcopo, presbyteris & omni populo collachrymantibus, sparsum crinem, ora lurida, & squallidas manus, sordida colla submitteret? quæ peccata fletus iste non purget: quas inueteratas maculas hęc lamenta non abluant? Et infra. Aperuit cunctis vulnus suum, & decolorē in corpore cicatricem flens Roma cōspexit, dissuta habuit latera, nuduz caput, os clausum. Nō est ingressa ecclesiam domini, sed extra castra cū Maria sorore Moysi separata consedit, vt q; sacerdos eiecerat, ipse reuocaret. Descendit de solio deliciarum suarum, accepit molam, fecit farinaz, & discalciatis pedibus transiuit fluēte lachrymae

Lateranen.

rum:Sedit super carbonos ignis:Hi ei fuere in adiutorium, faciem per q̃; se-cundo viro placuerat, verberabat: ode rat gemmas:linteamina videre nõ po terat:ornaméta fugiebat. Sic delebat, quasi adulterium commisisset, & mul-tis impendijs medicaminum, vulnus sanare cupiebat, hęc Hierony. de fabio la, q̃; austeritatem pœnitétiæ, si ad no stra cõferemus tempora, iudicare nos oportet, nec tantillu3 feruoris Christia-ni esse in nobis: quod tamen Luther pœnitus delere cupit cum suis, confes sionem delendo, & pœnitentiam ad-huc largiorem faciendo.

An sacerdotibus & magnatibus solẽ-nis fuerit iniũcta pœnitétia. Ca.4.

DVrante autem illa pœnitétia, nõ ingrediebantur, vt diximus eccle sia3, nisi in cœna domini, vsq; ad octa uam Paschæ. Et q2 labe infamiæ asp-gebatur pœnitens. Ideo nulli clerico solẽnis imponebatur pœnitentia, ob status sacerdotalis dignitatem. Extat

Syricius super ea rẽ cap. 14. inter decreta Siricij papæ. Illud quoq; par fuit nos prouidere: vt sicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur clericoruȝ. Ita post pœnitudinem, ac recõciliationẽ, nulli vnq̃ Laycorum, liceat honorem clericatus adipisci, quoniam quamuis sint omnium peccatoruȝ contagione mundati: nulla tamen gerẽdorum sacramentorum debent instrumẽta accipere, qui dudum fuerunt vasa vicioꝝ. Quod non ita accipiẽdum est, ꝙ clericus non sit sacramẽti pœnitentiæ capax: sed quod non publice solẽnitas pœnitentiariorum, cum eis obseruabat. Quod postea expressius in Cartaginensi concilio quinto sancitũ est cap. 11. Item confirmatum est, si quando presbyteri vel diaconi in aliqua grauiori culpa ꝯuicti fuerint, qua eos a ministerio necesse sit remoueri ad tẽpus, non eis manus, tanquam pœnitẽtibus, vel tanquã fidelibus Laycis imponatur: liquet & sacerdotem nõ potuisse subire publicam pœnitentiam

solemnem. Nec eum qui subierit, pos se in clerum promoueri. Quod intelli gendu; puto nisi a ministerio suo per petuo deponatur: quia clericus depo situs sic quo ad pœnas Laycis æqui- paratur. Non tamen clericorum pec- cata propterea manserunt impunita, sed alio modo eis imposita est delicto rum emenda, qua ecclesię satisfacerēt. Meminit adhuc explicatius, Leo pa- pa in quodam canone, qui est mihi nonus inter decreta illius, & secundus eorũ quos scripsit ad rusticum Narbō nen Episcopum (facilius esset mihi ci tare Gratianum. 50. dist. alienum: at volo lectorem nihil hęsitare de allega tis: ideo vt maiorem apud eu; habeāt fidem, quot tum originalis adduco.) Alienum est inquit, a consuetudine ec clesiastica, vt qui presbyterali honore aut diaconi gradu fuerint cōsecrati, hi pro crimine aliquo per manus impo- sitionem, remedium accipiant pœnitē di: quod vtiq; ex apostolica traditione descendit, secundũ quod scriptum est,

Cartag. cõcilium

Leo.

Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro illo? Vnde huiusmodi lapsis ad pmerendam misericordiam dei, priuata est expetéda secessio: vt illis si satisfactio fuerit digna sit etiam fructuosa. An autem tempore martyrum in solemni pœnitentia etiam sit habita ratio sacerdotum est satis ambiguum: quod. B. Cyprianus de solemni pœnitentia videatur loqui in epistola ad fiduz: vbi Therapius episcopus victori presbytero antequam egisset plenam pœnitétiaz, & anteq; satisfecisset deo, in quē deliquerat, præpropere pacem dederat. Quod solemnis fuerit ex sequentibus liquet: quoniaz ægre fert Cyprianus, quod contra decreta, ante legittimum tempus satisfactionis, & sine petitu & conscientia plebis, nulla infirmitate aut necessitate vrgente pacem ei concesserit, licet pacem semel datam, non putauerit auferendā, sed victori traditam sibi cōmunicationez permittendam. Forte cum presbyteri primitus etiam solēni pœnitentia onera-

Cypria.

rētur,poſtea authoritate patrum rigor ille ſublatus eſt a presbyteris, ſicut iaȝ etiam in laycis deſijt. Quoniam magna contigit varietas in his canonibus pœnitētiarijs:cuȝ aliqui epiſcopi erāt nimio rigore ſeueri: Alij inſigni clemē tia mites: Id quod ex epiſtolis Augu. & Cypriani paſſim intelligi poteſt, & legenti antiqua pœnitētiaria,ſæpe occurret. Et hanc canonum varietatē pulchre excuſat.ſ.Cyprianus in epiſtola ad Antonianum,quomodo nō rumpat vinculum vnitatis eccleſiaſticæ. Verba elegantiſſimi martyris audiamus. Et quidem apud anteceſſores noſtros quidam de epiſcopis iſtinc in ꝓuincia noſtra dādam pacem mœchis non putauerunt: & in totum pœnitentiæ locum contra adulteria clauſerūt: non tamen ab epiſcoporum ſuorum collegio receſſerunt: aut catholice eccleſiæ vnitatem,vel duritie, vel cenſuræ ſuæ obſtinatione ruperunt: vt quia apud alios adulteris pax dabatur, qui non dabit de eccleſia ſepararetur. Ma

nente concordiæ vinculo, & perseuerãte catholicæ ecclesiæ indiuiduo sacramento, actum suum disponit & dirigit vnusquisq; episcopus, rationem propositi sui domino redditurus: hæc Cyprianus. Porro sicut authoritas patrum ob honorem sacerdotalis dignitatis noluit clerum pœnitentia solemni grauare: ita a paritate rationis volunt aliqui nec laycos dignitate fulgentes in cœtum pœnitentium fuisse publice redactos: id q̃d iuniores etiã testãtur Richardus & Bernar. gloss. At qua authoritate id faciãt, ipsi viderint: Hoc ego in Paulino lego de vita Ambrosii ad August. cũ Theodosius qui fasces imperij tenebat ciuitatem Thessalonicẽ. gladio percussisset, diu⁹ Ambro. ei copiam ingrediendi ecclesiam denegauit, nec prius dignum iudicauit cœtui ecclesiæ, vel sacramentorũ cõmunioni, q̃; publicam ageret pœnitentiã. Cui Imperator cõtra asserebat. Dauid adulteriũ simul & homicidiũ perpetrasse. Sed ei illico respõsum est.

Richar. Barth. Paulin⁹ Ambr. 1. Theodosiũ.

Qui

Qui secutus es errantem, sequere corrigentem, quod vbi audiuit clemētissimus Imperator, eo suscepit animo, vt publicam pœnitētiā non abhorreret. Maximum quoq; Gratiani Imperatoris occisorem, pœnitētia illa onerauit q̄; tamen ferre respuit, de quo sic inq̄t Paulinus. Ipsum vero Maximū a cōmunionis consortio segregauit: admonens vt effusi sanguinis domini sui, & q̄ḋ est grauius Innocētis, ageret pœnitentiā: Si sibi apud deum vellet esse consultū. Et de Theodosio scribit Ambro. in epistola ad eum. Offerre nō au deo sacrificium, si volueris assistere: an quod in vnius Innocētis sanguine nō licet, in multorum licet? Non puto. Paulin. Ambr.

Magna quoq; fuit ciborum discretio apud pœnitētes, vt canones pœnitentiarij indicāt: quod si quis ægestate oppressus, æsculenta sibi comparare nequibat publicis ecclesię sumptib9 eius inopię cōsulebatur, teſtis est. s. Cypria nus Euagrio scribens, super histrione. Vbi inter alia sic inquit. Quod si pœ Cyprian.

ñuriam talis & paupertatis necessita-
tem obtendit: potest inter cæteros, qui
alimentis ecclesiæ sustinemur, huius
quoq; necessitas adiuuari, si tamen cõ
tentus sit frugalioribus & innocétibus
Discre- cibis. Gemat hic Luther cum suæ im-
tio cibo pietatis complicibus, negátibus discre
rum. tionem cibariorum apud Christianos
cum hic. S. Martyr præcipiat illum vti
cibis innocétibus reipsa explicans ci-
bos aliquos esse nocétes. Qui volue-
Cypria. rit Cyprianum videat, quomodo præ
id. mature pax sit data pœnitétibus tem
pore persecutionis. Libro enim primo
ponitur epistola. 2 . episcoporum ad
Cornelium papam. Et hoc etiam non
ignoret lector, tempore persecutionis
Cõfes- tyránicę in Christianos, si qui lapsi fuis
sionalia sent his libelli dati soliti erant hoc est
sthedæ quædam testificatoriæ, puta
communicat ille cum suis, vnde. s. Cy
Beicht prianus in epistola ad Confessores &
gedel. Martyres, noluit sub generali nomine
illos coniunctos ad cómunionem &
pœnitentiam recipi: sed quod singu-

iosum nomina sigillatim quoq; exprimerentur. Et non te prætereat, qđ eam epistolam scripsit in exilio ex furabulis. Et omnino epistolam de lapsis ad Antonianum non prætereas, vbi causam exponit cur libellaticos ipse cum coepiscopis receperit, hoc est eos qui se pecunijs ab Idolorum cultu redemerint, similiter lapsos tempore persecutionis præpropere admiserit, non obseruatis statis temporibus: quæ omnia diligens lector videre poterit.

Cypria.

Libellatici & sermõe de lapsis.

Canones pœnitẽtiarij defendũtur cõtra Melancthonẽ, & aliqui enumerantur: ac radix indulgentiarũ explicatur. Cap. 5.

VT autẽ maior cognitio huius pœnitẽtiæ habeatur, pręstat canones aliquos renarrare de duratione pœnitentiæ qui tamen canones pro varietate tẽporũ multipliciter variati sunt. Hoc vnum tamen præmittere velim, saluberrimos canones pœnitentiarios esse vetustissimos. quod & Tertullianus.

Canones pœnitẽtia.

temporibus fuerint,& Cypriani: q sa-
tis propinqui fuerunt primitiuæ eccle
siæ apostoloru3,& ipsi in ecclesia mar
tyrum. Et quanto erant propinquio-
res fontali origini salutis euangelicæ,
tanto canones seuiores erant in corri-
gendis emendandisq; peccatis. Vn-
de Melancthonis hæretici duplex con
futatur insania præcox Lutheri disci-
pulus, mox incipiens esse magister, li-
bru3 edidit, de locis cõmunibus Theo
logiæ inscriptum in quo vesani præce
ptoris insanus discipulus, impietates &
blasphemias exposuit. Et inter alia as-
serit. Canones pœnitẽtiales primum a
concilio Nicæno positos,& ab his cœ
pit obtenebrari veritas Euãgelica, pri-
ma autẽ impietas iam ruinatur, cu3 &
Tertuliani & Cypriani temporibus cer
ta fuerint expiãdorum criminum de-
creta. Et conciliuni Nicænum testatur
debere obseruari antiquę legis regulas
aperte docet etiã ab antiquo fuisse re-
gulas pœnitẽtiæ. Maxima autem im
pietate seuit insanus grammaticus in

In Melanctho nem.

Cõcili ũ Nicenũ

ſanctum Nicænum concilium, quod omnium ſemper ſanctiſſimum eſt habitum, hunc enim neuuȝ ei impingit, quod eius conſtitutionibus Euangelium ceptum ſit obſcurari, cum in nullo alio concilio æque ſplendor ſolis Euangelici claruerit, velut in illo. Spiritu ſancto uiſibiliter ſupra patres. Teſte Calcedonenſi concilio, cõcedente ac apparente. O ſceleſtam & blaſphemam linguam quæ tam ſanctum & vetus concilium, ab omnibus catholicis iam annis ferme. M.&. CC. receptum, ſerpentino morſu, rodere & lacerare audet. Quis catholicus & Chriſtianus tantã ęquo animo feret, impietatem, maledicentiam ab homine grãmatico, ex Diomedis & Priſciani ſchola, in diui Pauli ſanctiſſimam scholaȝ irrumpẽte. Videãt principes hos ſchyſmaticos viros Belial in ſuis dominijs tollerãtes, an veri & legittimi ſint ſanctæ matris eccleſiæ filij qui ſerpentes hos patiuntur materna viſcera diſcerpere. Exactiſſimam proculdubio red

Impietas Melanchtonis.

In principes.

ditturi in districto iudicio, pro tam scelerato flagitio, rationem, longe aliter
Germāi senserunt prisci Germani imperatores
Princi- & principes: qui iudicia illa peccātium
pes ve serio obseruari preceperunt. Et vt sacer
teres. dotes canones illos calerent seueriter
Theod. mandarunt. Nā Theodorus archiepi-
Platin. scopus cum Adriano abbate (vt platina testatur, & añ eum Beda in Chro
Beda. nicis) fuit missus a Vitelliano Pont. in
Vitel.a Angliam, vt populum in fide prædicationibus & exēplo continerent. Is libr
rum scripsit quo declarauit, quia pœnitētia vnūquodq; peccatuз dilui posset. Ex cuius libro plura Gratianus in
Gratia. suum transtulit. Decretuз: Accepta ab
nus. illo forma Beda, Rabanus, Bonifaci⁹,
Beda simili argumēto ecclesiastica pœnitē-
Raba. tium iudicia sunt prosecuti. Horū san-
Bonif. ctorum temporibus: nō obscurata, sed illustrata fuit Euāgelij veritas, quod in Anglia & Germania patuit, hystorias breuitatis studio nō reccēseo. Cū vnius sanctuз Martyris Bonifacij gesta, hoc
Bonif. abūde probant; qui archiepiscopatū

Vuormatia in Moguntiam trāstulit: quattuor sedes episcopales in Baioaria fixit, salthburgen. Patauien. Ratispon. ac frisingen. Cōstituit quoq; episcopum Herbipolensẽ, Et eiecto Idolorum culto ex Thuringis & Hassonibus, in Ertphurdo quoq; sedẽ Episcopalem constituerat: licet per successorem eius in Moguntina sede, Ertphurden. ecclesia ad gremium maternum fuerit reuocata. Quod si probe expẽderimus & tempora nostra, qbus spretis pœnitentionarijs canonibus, ferme nullo rigore detinentur pœnitẽtes, ad tempora cōferamus, quibus in vsu fuerunt canones, verissimũ erit, obscuratã Euangelij lucem per non vsum canonum pœnitentiariorum: tãtum abest suo deprauatissimo dicto hæreticus ille Melanthon grammaticus, a veritate. Nec proderit ei (licet non citet) qđ Innocentius papa ad Tholosanum concilium scripsit, obseruandos esse canones apud Nicæam de pœnitẽtibus constitutos; nam per hoc non poteris Inno.

probare, canones pœnitentiæ antea nõ extitisse. Quod si etiam Innocentius hoc dixisset, quod non fecit referendũ esset ad casum in quo loquitur: particulam huius reperies amice lector in

Gratia. Gratiano dist. 50. canones. At explosa hæreticorum perfidia & redeamus ad institutum, & terminos agẽdæ pœnitentiæ a canonibus olim præscriptũ ex vetustate renarramus, solum eo ꝓposito, vt nostri veterum rigorem ac zelum in diluẽdis peccatis non ignorẽt.

Canões pniarij. Siquis hominẽ sponte occiderit 7. annis pœniteat: Si diaconum. 14. annos pœniteat, si presbyterũ. 20. & vno annis pœniteat. Si quis hominem nõ spõte occiderit, tribus annis pœniteat, Si in publico bello vno anno pœniteat. Si quis hominem debilitauerit tribus quadragesimis pœniteat. Si quod membrum principale alicui abstulerit, tribus annis & dimidio pœniteat. Si quis sodomiticus vel cũ pecude semel, septem annis pœniteat, si consueuit, 14. ãnis, Si fornicatus inter femo-

ra semel.4 quadragesimis poeniteat. Si consueuit tribus annis poeniteat. Si paruulus oppressus hoc patitur, vna quadragesima poeniteat. Si per semet ipsum duabus quadragesimis poeniteat. Si consueuit, vno áno poeniteat. Si quis adulteratur semel.5. ãnis poeniteat. Si sæpius.10. ãnis poeniteat. Si qs raptú fecerit.3. ãnis pœniteat, & de his vno foras ecclesiá poeniteat. Si qs monialẽ corrupit.7. ãnis pœniteat. Si quis consanguineá.5. annis pœniteat. Si quis diuinatores consulit.3. ãnis pœniteat. Si quis sacrilegus vel periurus extiterit.7. annis pœniteat. Si quis iurat contra pacem, vno ãno pœniteat, & cuz elemosynis redimat. Si quis pertinaciter odit excõmunicetur. Si qua mulier duobus fratrib⁹ nupserit.5. annis pœniteat si quæ partuz necat, aut excutit sponte, si iam viuit.13. ãnis pœniteat: & semper feria.6. ieiunet. Si mater dormiens filium vel filiam oppresserit.3. annis pœniteat. Si infans alicubi ceciderit & obierit, parens vno ãno

Vide canones Petri Alexandrini.

pœniteat. Si infans mortuus fuerit per negligentiam sine baptismo. 3. pœniteat parens, vno anno ex his foris: ac semper. 6. feria ieiunet. Vide amice lector rigorem patrum in castigandis subditorum delictis, expende populi feruorem ac obedientiam, quæ tanta onera, & tam grauia, magna syncerita te suscepit, & peccatorum cicatrices cõdigna pœnitentia sanauerit. Quod si ad hoc sæculum nostrum conferas, tã impatiens laborum: emendarum satisfactionum, & omnino rebelle. Non solum stupebis, sed ingemisces & alta suspiria trahes ex intimo cordis dolore, populum Christianum, ex tanta, & tam honesta disciplina, ad tantam descendisse licentiam. An non existimas mille thesauros indulgentiaru3 nobis esse necessarios? Iam iam intelligis, qui sint anni, quæ carenę (nã nihil omnino interest inter carenam, & quadragenam apud veteres) quibus prosunt indulgentiæ Põtificiæ, & tollútur eisdẽ. Deus sit nobis miseris peccatoribus:

Indulgẽtie carena.

has pœnitētias pro delictis nostris nō subeuntibus, clemens & propicius, & secundum magnā misericordiam suā saluos nos faciat. Intelligis carissime lector, quod sicut a temporibus clementis vsq; ad Innocentium primum, grauiores adhuc fuerunt canones pœnitentiarij, q̄; etiam recensuimus ita postea paulatim a septingētis annis cœperunt languere. Et quātum canones decreuerūt, tantum indulgētiæ Pontificiæ & episcoporum creuerunt, vti hodierno die experimur eas auctissimas, & hoc ea radice factū3 intelliges.

Nam charitate frigescēte, mox ædi-ti sunt canones, quibus constitutus est modus redimendi rigorē canonis pœnitentiarij. Vidimus has relaxationes in vetusto libro ecclesiæ Merseburgē. a Bonifacio martyre, Germanorum apostolo, constitutas. Vnum tamen canonem relaxatorium in præsentia renarrebimus. Pro vno die: quem in pane & aqua jeiunare debet. 50. psalmos genib⁹ flexis in ecclesia si fieri potest, de- Radix idulgē.

cantet. Si autem, in loco conuenienti eadem faciat, & vnum pauperem pascat: & eodem die excepto vino carne, & sanguine, sumat quicquid velit. Qui psalmos nō nouit, vnum diem quem in pane & aqua pœnitere debet, diues tribus denarijs (hoc est nummis trib?, quorum quilibet valet.10.) & pauper vno denario redimat. Aliam taxam fecit Bonifacius quòd diues persolueret tres solidos, mediocris 1 ß. omnino pauper.3.nummos. Quod cum redēptiones cœpissent fieri, Pontifex pro illo bono opere, aut pro alio cōmutauit opera, a canone pœnitētiali indicta, & pœnas canonis sic relaxauit: vnde & nomē indulgētiarum proprie descēdit. pluribus indicare possem, sufficit studioso radicē negotij demōstrasse.

Quomodo rigor canonum pœnitentialiū olim poterat in vulgo obseruari, & de iniūctiōe emēdę. C.6.

MIrabere forsan lector, cum tempore Cypriani, Athanasij: Augusti

ni: Gregorij: tantus fuerit pœnitentiæ rigor: quem & in Germania obseruatū nouimus, temporibus Christianissimorum principū Caroli Martelli pipini, Caroli magni, Ludouici, lotharij &c. tā in solemni, q̄; communi publica pœnitētia, quomodo homines ad eā subeundam fuerint inducti, cum tanta sit iam in hominibus arditas vt ne minima quidē satisfactionis opera, a sacerdote imposita suscipere velint. At cū deuota Christianorum turba Christo ex animo seruiebat maiorq; erat plebis in clerum reuerētia & obediētia. Et qui prælator ecclesiæ gerebāt, viri erāt potētes in opere, sermōe, & exemplo. Nulli dubium quin homines peccata sua agnoscētes, sua sponte se pœnitētiæ exponerēt, & presbytero offerrent. Velut Maria Magdalena pœnitētium typus se vltro ingessit cōuiuio, pedib9 Christi aduoluta, lachrymis lauit tersit capillis. Super cōuiuantes ingressa est, non iussa venit: inquit Gregorius, imitabile præstans: pœnitentibus exem- Luc. 7. Grego.

plum, vt non vocati ad misericordiam dei per viam pœnitētiæ accedant. Et ita a compluribus factum in primitiua ecclesia: nemini dubium esse debet.

At vbi promptitudo eiusmodi non inueniebatur, tunc a præpositis notorij criminosi ad pœnitētiæ onera subeunda cogebantur: velut. s. Ambros

Ambr. Theodosium imperatorē ad hoc adegit. Et ex Tolletano colligitur. Cōcilio

Tolletanū cōcilium. B. Rhenanus in proloquio operū Tertulliani refert canonem prius a me nō

B. Rhenanus. visum: quo pacto inquisitio criminū antiqtus facta fuerit: & a Nicolao missum ex vrbe suspicatur Ratholdo Argētoracē. episcopo. Ego inter. 73. canones Nicolai, illum reperire non potui. Huius tamen æmulos nuper vidi apud Reuerēdissimum patrem Sebastianum sperātium, Brixinē. episcopū virum & eruditione, & morum integritate: ac rerum agēdarum prudētia spectabilem, in concilio Triburiensi sub Imperatore Arnulpho ab episcopis Galliæ & Germaniæ celebratum, Lu-

Nicola.

Brixinē. Eps.

bet igitur ascribere canonem illum, vt Beatus eum enarrat. In concilio publico ab episcopo habito primitus iurare debét de villis singulis fidelissimi qq; liberi & serui, tres vel quatuor: seu etiá plures, vt rei veritas omnino inquirat. Iuramétum autem illud huiuscemodi esse debet. Quicquid in illa villa, in qua habitat, veraciter sciat, vel serio audierit actum contra fidem rectā & Christianitatem. Episcopum aut eius nuncium, quátum recordari possit, & sciétia subministrat, non lateat. Post iuramentum vero episcopus per singula numerare debet, quæ prius iuramẽto comprehendit: hoc est: Si vir super vxorem suam aliquam clanculo corrupit. Si cū duabus cognatis: siue mulier cum duobus propinquis fornicata sit. Si commatrem spiritalem, aut filiolam suá stupro violauit. Si qua mulier partum suum necauit, vel conceptum quocunq; modo excussit. Si qs cognatum suum volútate an casu occidit seu morbidum fecit; & nec dum Ingĺsla

ad publicam pœnitētiã venit. Si mulier maritum suum, aut maritus vxoré iniquo consilio interemit. Si quis virũ aut fœminã veneno: aut aliqua alia potione occidit: & qui hoc.s. venenũ, machinatur. Si sciant diuinatrices vel augures, etiam illos: qui per incredulitatem illas inquirant. Si sciãt meretrices, quia meretrix appellat̃, si vno cõtempto: cum aliis fornicatur, licet nupta non sit. Si illos etiam sciant, qui cũ excõmunicatis cõmunionẽ habẽt. Si illos sciant, qui conuicti sunt periuriũ perpetrasse. Si & illos nouerint, qui loca non deo dicata contra fidem ecclesiasticam colunt & ad Christi ecclesias venire cõtemnunt. Illos ẽt si sciãt, qui in dictum ieiunium negligunt. Hæc omnia dum eps̃ habet recitata iuratores per iuramẽtum commoueat. Cæteros vero omnes nobiles & ignobiles per bãnum Christianitatis cõstringat, vt supradictas res minime cœlent, ac si in die iudicij ante tribunal domini nostri Iesu Christi rei occultationis præ-

fatarum

ſatarum rerum nephandarũ inueniã-
tur. hoc enim indicat, & per bannũ cõ-
teſtetur, vt nemo per vllius timorẽ nec
fauorem vel etiã amicitiã præfata reti
ceat veraciter ſcita, Neq; per odiũ: neq;
per inimicitiã vllam quicquã alicui in
roget, quæ veraciter non poſſit ꝓbare.
Horũ aliqua ſi antea in præſentiã epi-
ſcopi allata eſſent eiuſq; iudicio termi
nata, & poſtea iterata cõperta fuerint,
veluti in initio referant, & epiſcopali
decreto conſtituantur. hæc inquirẽdo
rum criminũ formula, qua ẽt inuiti ad
pœnitentiã agendã, & ad cœnam do-
minicã intrare cõpelluntur. Ex hac ve-
tuſtate relictũ eſt, vt Archidiaconi in- archidiaconi.
certis diocesibus in anno biſſextili cir-
cumeant, & peccata enormia emẽdẽt.
Hactenus de pœnitẽtia ſolẽni, in qua
iucũdiſſime lector, ſi videbor tibi pro Excuſatio authoris.
lixior, exiſtima in rẽ tuam & cõmodũ
id ad factitatũ, quo ex fundo, ſanctoꝝ
patrũ ſcripta exactius intelligere poſ-
ſes. Finem ergo huius rei faciamus, &
pœnitentiæ illius formulã ſummatie

Cypria. a Cypriano in epistola ad Martyres & cõfessores, & sermone de lapsis, memoriæ tenaciter cõmendemus. Nã primo se presbytero pœnitẽtiũ præsentabãt, de in pœnitentiam iniunctã iuxta decreta patrũ & consiliũ sacerdotis perficiebant, postea Exomologesin, hoc est confessionem criminis publice coram

Iniũctio emẽdido episcopo & clero faciebant, velut modo cõfessio generalis publice fit. Hinc est, quod hodie ante absolutionem in confessione, prius debet iniũgi emẽda satisfactoria, licet non sit opus emendam illam prius impleri ante absolutionem, sicutin solemni pœnitentia, in

In luthe rum. qua re errauit Luther miruʒ in modũ, in resolutionibus suis de virtute indulgentiarum qui id quod sancti patres de solemni pœnitentia dixerũt, hic minus iustus rerum expensor, ad pœnitẽtiæ priuatæ absolutionem contorsit, Post confessionem expiatur delictum per sacrificium a sacerdote pro pœnitentæ factum. Deinde per manus impositionem ab episcopo absoluitur &

ecclesiæ re cōciliatur. Et postea p prę-sbyterum pœnitentiæ suæ ad singulos sacerdotes ducitur, quorū pedibus supplex aduoluitur. Quo facto, pax iam ei data dicit, & recōciliatio facta, quare cū alijs fidelibus ad cōmunionē sacratissimæ eucharistię admittitur. Quę omnia diligēti trutinato libra studiose lector, & has nr̄as vigilias boni ꝯsule.

De confessione publica, & de confessione q̄ peccator tenetur facere de lege naturę. Cap. 7.

DIximus triplicē esse pœnitentiam vnam solēnem, de qua ampliter diximus: Altera & ipsa publica ē, licet non solēnis. Naꝫ & ipsa fit in facie ecclesiæ propter aliquod graue publicū delictū. Et illa hodie mãsit in ecclesia, sicut videmus quottannis in ecclesijs cathedralibus. In hoc aūt differt a solēni, quod etiã clerico iniungi potest: potest sæpe reiterari: nō adhibetur ille solēnitates, non differtur tanto tēpore, sicut solēnis, sed subito conficitur. Aliqua extant adhuc in eius obseruātia,

quæ vmbram tenent solemnis pœnitentiæ, vt quod in Indulgentijs fieri videmus: vbi a sacerdote pœnitentiario ducitur ad commissarium, qui eum absoluens, committit singulis sacerdotibus, ante quos inclinatur pœnitens, vt plene ecclesię recōcilietur. De hac pœnitentia, cum eius obseruantia, adhuc sit in vsu ecclesiæ & nota hominibus, nolo esse prolixior. Duo solū hic monuerim lectorem. Primo nunquam ꝓ crimine quantumcūq; enormi occulto, publica imponatur pœnitentia, ne secretissimum forum confessionis publicum faciat & manifestarium. Contrarium facientes sunt reprehensibiles, & mali dispensatores mitissimi patrisfamilias Christi. sicut eos reprehendit Nicolaus Siculus. c. quæsitum de pœni. & remiss. Alterum est. Si quis fecit peccatum publicum & scandalosum, non debet propterea conscientiam suam angere & inquietare, vt existimet se debere facere publicam pœnitentiam, Immo nec tenetur iniunctam sibi

documētū notabile.

pœnitentiam detegere, sed quia pecca to suo publico proximum offendit, & ei scandalum posuit, tunc bono exẽplo publice offensos doceat peccata bonis operibus emendanda, vt quantum offendit publica malicia, tantum ædificet bonis suis operibus publicis. Priuata pœnitẽtia notior est q̃ vt pluribus describatur. Verum pœnitentia aliquando vsurpatur pro contritione, & hæc est pœnitentia interior. Dicitur & ipsa absolutio sacerdotis fctã super peccatis confessis, & hęc pœnitentia sacramentum est ecclesię Christi. Et ipsa quoq; opera, quibus expiantur pecca ta hoc est satisfactiones, emendæ &c. dicuntur pœnitentia. Et si quis dicitur agere pœnitentiam, hoc est opera facere bona, quibus pœnam peccatis suis debitam, diluat, & pro his satisfaciat. Hæ omnes voculæ pœnitentiæ signi ficationes sunt frequentes & vsitatæ, tam in sacris literis, q̃ sanctis patribus. Et sicut triplicem posuimus pœnitentiam, Ita & triplicez asseramus confes-

Pœnitẽtiæ vsurpatiões.

cõfessio

ſionem oportet vt ſit confeſſio ſeu:
Exomologeſis publica & priuata, &
quamuis voce iam publice pœniten-
tes nō confiteantur publice, tamen re-
ipſa & facto confitentur erratum pu-
blicum, ſuper quæ in conſpectu totius
plebis non verentur publicam pœni-
tentiam ſubire. Sed hic iam bellum cū
hæreticis hæreticis oritur. Confeſſionem illam
priuatā reſpuentibus, nec fuiſſe in uſu
antiquæ eccleſiæ, ſed apſychotyrānis
excogitatam, Ita delirant Luther &
Carlſtadius & vſq; ad inſaniaʒ deſipit
Oecolampus proprio ædito ſuper ea
re libello, Nos veritatem catholicam
tueri conabimur cōtra omnes male de
fide, de eccleſia, ō religione ſentientes.
Iudæi Nam ꝛ Hebræi contemnunt confeſſio
Græci. nem, & Græci dū maluerunt proprijs,
q̄; eccleſiæ legibus viuere, etiam hoc
malum ſchyſmati eorum addiderunt,
vt confeſſionem negarent neceſſariaʒ.
Eam iuniores clancularjam, auricula-
rem, & ſimilibus modis appellant, at
cum cōſtat de re fruſtra certatur de no

mine. Ab illo ergo ordiamur, quoniam omnino apparet nobis necessariuз esse hoc præmittere, velut dicendoruз præparatorium. Cum enim triplex sit lex, per curricula ætatum mundi distincta, lex. s. naturæ, scripta Mosayca, & Euangelica ostendemus quamlibet suam exegisse confessionem: Ita quod pro omni tempore, peccator offendēs Deum optimum Maximum creatorem suum tenebatur ad aliquaз offensæ suæ confessionem. Nam a lege naturæ incipiendo perspicuum est: ipsaз depoſcere confessionem mentis, qua agnoscat se contra Dominum suum egisse. Hoc præstat insita vis animi a Deo cuilibet homini vsuз rationis habenti quoniam gentes inquit. S. Paulus quæ legem non habent, ea quæ legis sunt naturaliter faciunt, & subdit causam. Eiusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium illis reddente conscientia ipsorum & inter se inuicem cogitatio-

Lex triplex.

Cōfessio legis naturæ.

Rom. 1.

num accusantium, aut etiam defendẽtium &c. vbi signate tria in medium Athanasius. affert Paulus, vt expendit acute Athanasius. s. naturam, scriptum, & opus volens gentes peruenisse ad opus natura duce, ad quod Iudæi per legem venerant; Adsunt ergo natura cogitationes accusantes, nam irritabilis naturæ est conscientia facile in eaȝ committitur, vt perpetuo murmure animum diuexet, nisi prius reconcilietur, quare placanda est & mittiter tractanda alioqñ semper rixosa, continuo belligeratur. Conscientia. Iure igitur naturæ, quod ab igniculo rationis, conscientia suggeritur, à Deo creatore suo excidens tenetur culpam suam agnoscere & veniam deprecari. Quis enim ignorat, dictamine iuris naturæ quemlibet vitam corporis curare, ne pereat? Cur modo non ea faceret pro reparanda animæ vita, quæ faceret pro vitanda corporis morte; cuȝ gaudio enim debet facere immortalis August. futurus, ait Augustinus, quæ faceret p differenda morte moriturus. Mõ Deũ

esse natura omnibus insitũ est. ait Damasc. conformiter ad doctrinam sancti Pauli, quem cum peccato quis offenderit, natura duce, hanc offensam non aliter expiabit, q̃; cum filius patrẽ offenderit. Quid autem pater a filio exigit nisi vt fili⁹ peccasse se agnoscat, veniam postulet & rursus paterno amori respondeat: hoc faciat filius creatus suo creatori. Et ob hoc interpellat sedula sollicitatrix consciẽtia, quæ pulsat, clamat, & omnia turbat, vt efficiat animum subditũ Deo & obedientẽ. Et ne suspecti videantur alicui catholici, audiamus eos, qui non nisi legem naturæ secuti sunt, vti est elegans carmen Ouidij lib. primo de põto, quod subscribere placuit. Damasc. Ouidi.

Pœnitet o si quid miserorũ creditũ vlli
Pœnitet: & facto torqueor ipse meo
Cumq; sit exilium, magis est mihi culpa dolori
Estq; pati pœnam: q̃; meruisse minus
Vt mihi dij faueãt, quibus est manifestior ipsa

Pœna poteſt demi: culpa perēnis erit
Mors faciet certe. ne ſim, cum venerit exul
Ne nō peccarij mors quoq; nō faciet
Iuuena. Sic Iuuenalis & ipſe Ethnicus ductu luminis naturalis experiebatur, cuꝫ Satyra. xiij. ſcriberet.
Exēplo quodcūq; malo cōmittit ipſo
Diſplicet authori, prima eſt hæc vltio, quod ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur: improba quamuis
Gratia fallacis prætoris vicerit vrnam
Quid ſentire putas
Et iterum. Cur tamen hos tu
Euaſiſſe putas, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, etiam ſurdo verbere cedit
Occultū quotiēs aio tortore flagelluꝫ
Pena aūt vehemēs, ac mlt̄o ſęuior, illis
Quas & ſæditius grauis mouit, & Radamanthus
Nocte dieq; ſuū geſtare ī pectore teſtē
Seneca. Sic A. Seneca ī Hyppolito meminit
Quid pœna pn̄s cōſciæ mētis pauor

Animusq; culpa plenᵒ, & semet timés
Scelus aliqua tutuȝ, nulla sæcuꝝ tulit
Quod Græcus ét & ipse quoq; ethnicus sentiebat cum diceret.
βροτοῖς ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός. Menan.
Hominibus omnibus consciétia Deus der.
Agnoscere itaq; culpam, & veniá precari. In præsentia dicimus confessioné mentis confessioneȝ interiorem. Sic cõfessis numen aliquod patet inqt Ouidius. Ouidi. Huius duo fortissima habemus indicia, quoniá deus aliquádo exegit huiusmodi confessionem, vt liquet de Adam post primum peccatum in paradiso Gene.iij. vocauitq; dominus deus Adam; & dixit ei. vbi es? vbi glos. Gene. 3 interlinearis inquit. verba increpantis, & ad confessioné cogentis, & non ignorantis. Cum ergo deo omne cor pateat, & omnis voluntas loquatur: postulauit deus mox post primum peccatum huius confessionem, quasi formulam daturus omnibᵒ posterius peccaturis, vt peccatum deo cõfiterentur & agnoscerent. Quamuis alicui vide- Et ita ex istimo.

ri possit deū hic vocalem exegisse con fessionem; q̄ tamen Adam non presti tit, sed ad excusationes confugit. Mu/ lier q̄ dedisti mihi sociā, dedit mihi de ligno; & comedi. Sed quia Adam non est humiliter confessus; ideo audiuit a domino. Quia audisti vocem vxoris tuæ: & comedisti de ligno ex quo præ ceperaꝫ tibi ne comederes: maledicta terra, in opere tuo, in laboribus come/ des ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. Spi nas & tribulos germinabit tibi: & co/ medes herbas terræ: in sudore vultus tui, vesceris pane tuo: donec reuertaris in terram de qua sumptus es: quia pul uis & in puluerem reuerteris. Expende iam quomodo deus hoc primi pecca/ toris hominis exēplo, doceat se mox peccantem vocare ad cōfessionem: vt agnoscat se vbi sit: q tam longe, a deo recesserit: quod si is peccatum suū con fessione non diluerit, sed friuolas obtē dat excusationes, cōfestim maledictio nem habet paratam. Quod egit deꝰ in primo peccatore, fecit etiam in secū

do, in Cain. Qui dum victimas ægre deo dedisset: mox eum docuit, & in eo quemlibet peccatorem, quo pacto se gerere debeat. Dixit enim dominus ad eum. Quare iratus es; & concidit facies tua? Nonne si bene egeris recipies? Sin autem male statim in foribus peccatum tuum ad erit: sed sub te erit appetitus eius: & tu dominaberis illius. At cum Abel fratrem suum occidisset; statim deus inquirit confessionem sceleris exigit: recusantem graui pœna afficit. Ait enim dominus ad Cain, vbi est Abel frater tuus? qui respondit: nescio. Num quid custos fratris mei sum ego? Dixit ad eum, quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me, de terra. Nũc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua: Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos .: Vagus & profugus eris super terram. Habes inquirentem confessionem deum: q; quia reus non præstitit: maledictionem su-

Cain
Gen. 4.

ſcepit. Iure ergo ſignato ſuper nos, & ipſo deo, obligamur confiteri deo peccata noſtra, etiam ſi omnis lex ſcripta Moſaica & Euangelica ſileret. Et de hoc non reperio aliquem dubitaſſe: ideo hæc de illa confeſſione dicta ſufficiant: nam paucula de ea in ſequentibus addemus.

De confeſſione legali in lege ſcripta, & eius vtilitate. Cap. viij.

CVm autem Moyſi tempore placeret deo præter legem iuris naturæ, populo ſuo legem ſcriptam exhibere. Mox confeſſionis onus auctum eſt: & a confeſſione interiori deuētum eſt a d exteriorem, Nam primo Pontifex legalis, quando offerebat, ſacrificium pro delicto filiorum Iſrael, quod legem a deo datam non conſeruabāt: tunc quoq; fecit confeſſionem generalem, pro toto populo: ſicut docuit &
Leui. 16 præcepit dominus Leuit. xvj. Poſtq̄ emundauerit ſanctuarium & tabernaculum & altare: tūc off rat hircum viuentem & poſtea vtraq; manu ſuper

caput eius confiteatur omnes iniqui-
tates filiorum Israel & vniuersa deli-
cta atq; peccata eorũ, quæ imprecans
capiti eius, emittet illum per hominẽ
paratum in desertum. Sic confessio-
ne generali cõfitebatur peccata popu
li Israel Neemias in Zusis dicẽs. Quæ Nee. 4.
so domine de⁹ cœli fortis magne atq;
terribilis: qui custodis pactum & mise
ricordiam, cum his qui te diligunt: &
custodiunt mandata tua: fiant aures
tuæ auscultantes, & oculi tui aperti: vt
audias orationem serui tui, q̃; ego oro
coram te hodie die & nocte pro filijs
Israel seruis tuis: & confiteor pro pec-
catis filiorum Israel, quibus peccaue-
runt tibi, Et ego & domus patris mei
peccauimus: vanitate seducti sumus,
& non custodiuimus mandatum tuũ:
& cæremonias & iudicia, quæ pręcepi
sti Moysi famulo tuo. Vides cõfessio-
nem & modum illius, a sacerdote ob-
seruatum in lege Mosaica. Et hanc cõ
fessionem quasi similem existimo, cõ
fessioni generali quæ in ecclesia dei fit

a ſacerdotibus pro tota eccleſia in introitu miſſæ, vel in prima aut completorio, ſecundum ritum ſanctæ eccleſię Romanæ. Et dixi, quaſi quia omnis homo qui ſpirat, nouit duos hircos in

Leu. 16. cap. xvi. Leuitici deſcriptos geminam ſignificaſſe naturam Christi. Vnus enim immolatus, & mortuus, humanitatem ſignificat in cruce mortuam. Alter autem hircus qui mittebatur in deſertum & portabat iniquitates populi, diuinitatem Christi ſignificabat.

Nee. c. 9 Sic populus cõfitebatur peccata ſua apud Neemiam. Conuenerunt. n. filij Iſrael in ieiunio, & in ſaccis, & hum⁹ ſuper eos. Et ſeparatum eſt ſemen filiorum Iſrael ab omni filio alienigena, & ſteterunt & confitebantur peccata ſua, & iniquitates patrum ſuorum. Quam confeſſionem generalem fuiſſe intelligas, vt ab initio monuimus. Et quod ſigillatim aliquando etiam adacti fuerint in genere confiteri ſacerdoti peccata ſua, maxime publica & notoria liquet ex

Leu. 4. 5 capitibus. iiij. v. & vj. Leuiti. Quia ibi

deſcribitur

deſcribit quo ſacrificio expiari debeat pctm̄ ex ignorantia factū vel a ſacerdote, vel a principe, vel a multitudine, vel ab vno priuato. Similiter de peccãte ex paſſione, aut malitia, modo quãdo præſentabat ſacerdoti hoſtiam, petens hanc pro ſe in hac, vel hac forma offerri: ſatis iam manifeſtabat ſacerdoti pctm̄ ſuum in ſpecie, tali aut tali ſacrificio expiandum: breuitati ſtudens non renarro varietatem ſacrificiorum. Hoc enim ſufficiat propoſito noſtro, Ipſos in præſentatione hoſtię fuiſſe cõfeſſos crimen, pro quo volebant hanc offerri: aut ſaltem ipſo ſacrificio ſpẽm delicti indicaſſe: licet primum videatur literæ conſonantius Numeri. v. locutus eſt dominus ad Moyſen dicens, loquere ad filios Iſrael vir ſiue mulier cum fecerit ex omnibus peccatis, quæ ſolent hominibus accidere: & per negligentiam tranſgreſſi fuerint mandatum domini atq; deliquerint, confitebuntur pctm̄ ſuū. vt cunq; poſſumus nuncupare illam confeſſionem legaş. Num. 5

lem seu cæremonialem veluti primaȝ
diximus mentalem seu naturalem.
Quam vtilis autem res esset confessio
peccatorum scriptura non obticuit, ét
currente lege Mosaica: sed q̃; plura spi
ritussanctus edidit hui⁹ rei testimonia.
Psal. 31. Ait enim Dauid psal. xxxj. Dixi confi
tebor aduersum me iniustitiam meaȝ
domino: & tu remisisti iniquitaté pec
Psal. 36 cati mei: & psal. xxxvj. Reuela domi-
no viam tuam, & spera in eo. Et per or
Iob: 31. ganum suum Iob. xxxj. dixit. Si abscõ
di quasi homo pc̃tm̃ meum, & cœlaui
in sinu meo iniquitatem meaȝ. Et per
Prou. 18 sapienteȝ in prouerbijs inquit ca. xviij.
Prou. 28 Iustus prior é accusator sui & ca. xxv-
iij. Qui abscondit scelera sua non diri
getur, qui autem confessus fuerit, & re-
liquerit ea, misericordiam consequet.
Quomodo expressius potuisset nobis
spiritussanctus confessionem commẽ
Eccle. 4. dasse. Vulgata est ecclesiastici. iiij. au-
thoritas. Non cõfundaris confiteri pec
cata tua, & ne subijcias te omni homi-
Eccle. 17 ni pro peccato. Et ca. xvij. Non demo

reris in errore impiorum: ante mortem confitere a mortuo quaſi nihil perit cō feſſio. Confiteberis viuens, viuus & ſanus confiteberis, & laudabis deum: & gloriaberis in miſerationib⁹ illius. Per Eſaiam quoq; præceperit ca. xliij. Narra ſi quid habes, vt iuſtificeris ſeptuag. legunt dictu in iniquitates tuas vt iuſtificeris, ad tantum igitur bonum, ſicut eſt confeſſio, Deus ſemper per ſcripturas humanum genus eſt cohortatus quo comoda exinde prouenientia ſuſcipere poſſet, At vbi venit plenitudo temporis, quando miſit Deus filiū ſuum factum ex muliere, factum ſub lege: vt eos qui ſub lege erant redimeret, vt gratiam euangelij mundo largiretur: factuʒ eſt, vt confeſſio adhuc explicatior eſſet: & propria quiſq; delicti etiam occulta, in aurem congereret ſacerdotis: qui velut arbiter inter Deum & homineʒ conſtitutus, per abſolutionis beneficium, illi pœnitentiæ ſacramentum, adminiſtraret: & de hac confeſſione præambula ad ſacramentuʒ,

Eſa. 43.

ad gal. 4.

plenius hic tractabimus: vt suborietes hęreses dimoueamus.

Deum solitū ab imperfectiori ad perfectius progredi ostenditur in sacrificijs, baptismatibus, ꝓpheris, sacerdotio, & postremo in confessione. Cap. 9.

Quod si acutius perspexeris habes in triplici lege, triplicem confessionem: & quomodo diuina sapientia ordinatissime mundū administrans, semper progreditur a minori ad maius, ab imperfecto ad perfectū. Sic enim dei perfecta sunt opera, scilicet in ordine: quod & in alijs passim experimur. Vide sacrificia in lege naturæ tenuiter orta, vbi vir iustus altare erexerat hic nomen domini inuocabat. At in lege scripta modus sacrificijs impositus & qd, vbi pro quo, & a quo offerendū fuit, diffiniebatur: vnde oues, agni, vituli, hirci, & columbæ templum opplebāt. Adueniente autem lege gratiæ: iam sanguis Christi offertur & corpus Do-

Satrificia in lege naturæ.

minicum,tantum præſtat ſacrificium miſſæ in eccleſia,ſacrificijs vitulorum, hircorum,& omnium Synagogæ : ſicut pulchre voluit B.Paulus ad Heb. ix.Chriſtus aſſiſtens pontifex futurorum bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum non manufactũ, ideſt nõ huius creationis,neq; per ſanguinem hircorum aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta,æterna redemptione inuenta. Si enim ſanguis hircorum aut taurorum,& cinis vitulæ aſperſus, inquinatos ſanctificat ad emundationẽ carnis quantomagis ſanguis Chriſti,q per ſpiritum ſanctum, ſemetipſum obtulit immaculatum Deo emundauit conſcientiam noſtrã ab operibus mortuis ad ſeruiendum Deo viuenti. Ecce quantum profecerunt ſacrificia a frugibus Cain,& ouibus Abel,vſq; ad filium Dei: quia proprio filio ſuo nõ pepercit Deus,ſed pro nobis omnib⁹ tradidit illum. Sic de baptiſmo,habebãt in lege certa baptiſmata & lotiões im

Ad Hebræ.9.

ad ro.8

Leui.13 &.15. mundiciarum, ſicut patet Leui.xiij.& xv.& teſtatur apoſtolus ad Hebræ.ix. Munera & hoſtiæ offeruntur, quæ nõ poſſunt iuxta conſcientiam perfectã facere ſeruienteȝ ſolummodo in cibis & potibus, & in varijs baptiſmatibus, Baptiſmi.ve. &no.legis. Superuenit baptiſmus Ioannis explicatior, Tandeȝ Chriſti baptiſmus in regenerationem vitæ per ſpiritum datus eſt eccleſiæ, ianua eccleſiæ, & omniuȝ Brophetia vet. &no.legis. ſacramentorum. Sic & de prophetia Saluatoris futuri factum eſt. Adam & Noe crediderunt mediatorem futurũ, ſed obſcurius intellexerunt. Abrahæ quid certius dictum eſt, in ſemine tuo Gen.22. benedicentur omnes gentes, & Iacob Gen.48 præuidit ex ſemine Iuda hoc futuruȝ, ſed adhuc clarior repromiſſio facta ẽ regi Dauid. Iurauit dominus Dauid veritatem, & non fruſtrabitur eum, de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem Pſal.131 tuam pſal.cxxxj. Et Eſaias maiori lumine infuſo, vidit ſaluatorem ex virgine venientem. Ecce inquit virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur no

men eius Emanuel. Eſa.vij.de quo tã Eſa.7.
certus,ac ſi iam factũ eſſet cap.ix.ſub &.9.
iunxit Paruulus natus eſt nobis & fi-
lius datus eſt nobis,& factus eſt princi
patus ſuper humerum eius, & vocabi
tur nomen eius admirabilis ꝯſiliarius,
Deus fortis,pater futuri ſęculi princeps
pacis ſed quanto certior erat Ioannis
præcurſoris prędictio.Ecce agnus dei, Ioan.1.
qui tollit peccata mundi vt ſemper in
telligamus myſteria fuiſſe ad aucta p
incrementa temporum. Idem de pro ſacer-
greſſu & auctione ſacramentorum li- dotiũ.
quet & de ſacerdotio. Primo.n.quiſq;
vt erat Deum timens ſacrificato Gen.4.
rium ſeu altare conſtruxit, in quo ho-
locauſta at hoſtias obtulit:vnus Mel-
chiſedech rex ſalem ,ſacerdos al-
tiſſimi a ſcriptura nuncupatur Gene.
xiiij. In lege vero ſcripta, legale ſacer-
dotium & leuitarum genus eſt conſti-
tutũ:quos voluit fungi ſacerdotio de
tribu leui.Exo.xx viij.Vbi etiã Deus Exo.28.
modum præſtituit & formam conſe-
crandi ac ordinandi ſacerdotes.Exod. Exo.29.

xxix.& executio hui⁹ Leui. viij. &.ix. describitur. At quãto excellentius est sacerdotium euangelium, & Christi in lege gratiæ, sicut præcellentiam sacerdotij Christi vltra sacerdotium Leuiti

ad he. 7 cum apostolus Paulus ad Heb. vij. describit, & quia translatuz sit sacerdotiũ de tribu leui in tribum Iuda ideo necesse fuerit etiam legis translationem fieri, propterea cap. viij. docet quomodo melius ministeriuz sortitus sit Christus, quanto & melioris testamenti mediator sit, quod & in melioribus repromissionibus sancitum sit, quod etiam persequentia duo capita prosequitur.

Cõfessionis icrementa. Sic ergo peculiare est Deo, a minori ad maius in operibus mirabilibus progredi, quod & in confessione obseruauit, vbi primum confessio exigebatur interior. Deinde ad exteriorem ventum est, sed generalem vel publicorum, tandem ad occultorum etiaz propalationem in aurem sacerdotis, progressa est confessio. Quam conueniens autem fuerit perfectiorem insti-

tuere confessionem, imperfectiori lege, ex eo ꝯijcitur. Quoniam in nulla alia lege fuit illustrior veritatis manifestatio, q̃ in lege euangelica, quoniam vt Ioannes inquit, lex per Moysen data est, Gratia & veritas per Iesum Christum. Sed per ꝯfessionẽ in ecclesia factam, manifestatur veritas, & detestatur pct̃m, quod fit in tenebris, naꝫ qui male agit, odit lucẽ ait Christus apud Ioannem. Et opera tenebrarum, quæ arguuntur, manifestantur a lumine, ad Ephes. v. non igitur merito, sub regno veritatis fit manifestatio pctõrum, vt cum pctõr faciat veritateꝫ pctã sua fatendo, tunc suscipiat gratiam datam a Christo. Et hoc quidem a Christo non sine augusta ratione est factum, vt instrueretur ꝯfessio ad recõciliationem habendã, mediante humano arbitrio. Nam ante aduentum mediatoris Dei & hominuꝫ: plena recõciliatio fieri nõ potuit. Sed cum illi data esset potestas in cœlo & in terra, & destruxisset portas inferorum, & euacuasset regnum

Ioan. 1.
Ioan. 3
Ephe. 5.

principis tenebrarum. Commode potuit hanc potestatē alijs committere, qui huiusmodi potestatem absoluendi & ligandi pctā exerceret. Et ad hoc sacrum pœnitentiæ scrm est institutū.

Confessio probatur esse de iure diuino Ioan xx. & cauilli reijciuntur. Cap. IO.

AT fremit hic Luther, furit Oecolāpus, insanit cætera turba, Carlstadius, Melanchton, Ioan. Aegranus, & similis farinæ homines. Non auctiorem factam confessionem in Euangelio. Nouam esse clancularia m confessionem seu auricularem, & per mortifices excogitatam, & psychityrannos inuentam. Hanc ignorauerit primitiua ecclesia Martyrum, latuerit florentem ecclesiam confessorum. Nihil de ea, ecclesiæ proceres, ecclesiæ lumina dixerint Cyprianus, Origenes, Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, Ambrosius, Cyrillus, & alij summi Theologiæ antistites, qui eam minime attigerint, in qua iam Theologi & feminiuer

bij ferme ſolum verſentur. Horum im pudentiam, temeritatē, & errorem iam caſtigabimus, quod homines parum prouidi omnem confeſſionem apud veteres, ad publicam dumtaxat volūt referre pœnitentiam, & quod arbitran tur temere, nullum fuiſſe præceptum de confeſſione auriculari facienda, niſi conſtitutionē concilij ſub Inno. iij. quæ incipit. Omnis vtriuſq; &c. Parte ergo catholicorum ſequentes aduerſus deſertores & ſchyſmaticos veritatem fidei tuebimur. Initio oſtendamus ex ſacris litteris ineuitabiliter duci, ſacramentum pœnitētiæ: quod præuiam habet auricularem confeſſionē, eſſe a Chriſto inſtitutum, & peccatori, vt eius fiat particeps, præceptum. Et adduco verba Chriſti Ioan. xx. Hæc cum dixiſſet (Ieſus) inſufflauit & dixit eis: Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt. Hic omnium iudicio data eſt apoſtolis & ſacerdotibus eorum ſucceſſoribus: po-

Ioā. 20. Pro cōfeſſiōe.

testas remittendi peccata, quod certē eis primariæ non conuenit, cum hoc solius dei sit, sed quia ministerium dei exercent in soluēdis peccatis arbitrando, remittendo &c. Ita quod hoc sacramentum est quodamodo iudiciale, in quo causa rei peccatoris examinatur. Sed quomodo posset arbitrari, quomodo posset sententiam absolutionis proferre, non cognita causa. Iudex enim non potest procedere sine cognitione causæ. Si ergo sacerdos debet absoluere, debet cognoscere: sed non poterit cognoscere, maxie de occultis, nisi per propriam eius confessionem. Vides etiam quid sit consectarium ad uerba Christi, confessioneȝ peccatoris esse necessariam: vt sacerdos vtatur potestate sibi a Christo tradita. Ita quod ex collatione potestatis hic traditæ sacerdotibus, peccator tenetur se accusare coram eis, velut iudicibus & arbitris. Serpens qui est callidior Eua similiter cunctis animantibus terræ, nititur se euoluere, ex tam patenti

ratione. Cum enim negare nequeat, hic sacramentum pœnitentiæ esse institutum, textus enim est clarior, quaȝ quod ab hęretico cauillari possit. Hoc tamen quærit diuerticulum, vt dicat bonam esse confessionem, & vtilem sacerdotis absolutioné ex potestate hic ei tradita, sed non esse præceptam confessionem, nec sit præceptum recipiendi huiusmodi pœnitentiam & absolutionem: quoniam etiam sacramentū extremæ vnctionis sit institutum a Christo, non tamen necessarium, ita homines sacrilegi, pœnitentiæ sacramentum, non necessarium facere volunt. At illorum malicia sic retundatur. Nulla potestas iudiciaria committitur, nisi alicui imponatur necessitas submittendi se huic potestati, nam iudicium etiam redditur in inuitum. Improbat solutio. Quomodo enim posset aliquis esse iudex illius, in cuius voluntate est ab illo iudicari vel nō iudicari, loquimur de reo, non de actore. Alioquin potestas plus esset apud illum potentem

ſubire iudicium, vel recuſantem, q̃ȝ apud iudicem, & hoc dicere, nullam prorſus habet rationem, cum iudicare non reſpiciat voluntatem rei, ſed determinationem legis, æqui, & iuſti. Et omnino ſic dicere (vt faciunt diuerſarij) eſſet irridere ſacramentum pœnitentiæ & poteſtatem ſacerdotibus traditaȝ. Si enim alicui reo diceretur. Vis iſtum eſſe iudicem in hac cauſa, & is reſponderet volo, ſed ferat iudicium ad voluntatem meam. At hoc non potius eſſet irridere poteſtatem iudicis, q̃ȝ amplecti. At poteſtas iudiciaria eſt cõmiſſa ſacerdotibus. Itaqȝ erit aliquis ſubiectus huic iuriſdictioni, ne illudatur & irrideatur hæc cœleſtis poteſtas. Et talis ſubiectus eſt ipſe reus peccator. Et hanc rationem ſic fundatam in
Auguſ. Euangelio, tangit B. Auguſtinus & re
Grati. narrat Gratianus de pœnitentia diſ. capite. Agite. Agite inquit pœnitentiam qualis agitur in eccleſia dei, vt pro vobis oret eccleſia, nemo dicat ſibi occulte ago, apud deum ago, nouit deus q

mihi ignoſcit, quæ in corde ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt quæ ſolueris in terra, erūt ſoluta & in cœlo. Ergo ſine cauſa, claues datæ ſunt eccleſiæ dei, fruſtramus Euāgelium dei, fruſtramus verbum Chriſti, Si promitterēmus vobis quod ille negat, nonne vos decipimus. Vide hæreticos velle fruſtrari Euangelium & verbum Chriſti. quando remiſſionem peccatorum ſine arbitrio ſacerdotis, & confeſſionem oris, extra neceſſitatis articulum hominibus promittunt, Conſentit huic rationi B. Gregorius, Superni iudicij principatū ſacerdotibus commiſſum, vt vice dei quibuſdam peccata relaxent, alijs vero retineant. Porro ex Euāgelio iam nouit, poteſtatem abſoluendi ſacerdotibus conceſſam a deo, & ſacramētum pœnitentiæ velut efficax remedium contra peccata inſtitutum. Cum autē per peccatum, gratiam amiſerit, quare non teneretur ad eam recuperādam, iudicij ſacerdotalis ſeueritatem ſubire, cum teneatur ſe diligere, & gratiaȝ dei

Grego.

Alia rō ꝑ ꝯfeſſione.

habere. Et hæc est causa, cur deus solum ostendit iudices a se constitutos, velut medicos, & tamen non præceperit infirmis vt medicos adeant. Eo ipso enim quando est aliquis infirmus, nō oportet huic præcipere, vt medicū adeat, sed satis erit ostendere medicum efficaciter sanantem q; rationem tangit

Bernar. B. Bernardus exactius, ad quē diligen

Hugo. tem lectorem remittimus. Et ratione

Alia rō tali confirmo. Ante omne ius humanum super confessione emanatum, confessio fuit introducta. Itaq; nō poterit dici introducta iure humano, per pontifices & psychi tyrannos, Ná quocunq; iure humano super confessione emanato, ex dicēdis inferius patebit: confessionem: fuisse antiquiorem. Si enim assumis eam descendere ex constitutione concilii Laterañ. omnis vtriusq; sexus de poeni. & remiss. sicut stul

Oecol. te credidit Oecolampus: falleris mirū

Pet. longobardus. in modum: Cum & Petrus longobardus, vulgo magister sententiarum di-

Gratia. ctus cū Gratiano authore decreti an

tiquiores

tiquiores illo concilio, determinauerit confeſſionem oris neceſſario faciendã ſacerdoti. Nam concilium illud ſub Innocen. iij. fuit currente anno domini. M.cc.x. cum iam vterq; ante. L. ferme annos obijſſet. Taceo de reliquis doctoribus eccleſiæ, qui. D. &. Dccc. annos illud cõcilium præceſſere: quos inferius euocabimus. Neq; poterit hæreticus quantumcunq; proteruus citare conſtitutionem humanam in qua primo ꝯfeſſio fuerit orta. Quare neceſſario refert ad inſtitutionem Chriſti ꝑ apoſtolos ſuos eccleſiæ traditam, non enim te poterit ꝯfugium iſtud defendere: quod paulatim homines eſſent ad ꝯfitendum inducti, non enim eſt veriſimile, aliquid tam difficile (ſicut eſt confeſſio clancularia.) hominibus fuiſſe de nouo iniunctum, quod non fuiſſet relatum in ſcripturam, & cum maxima deliberatione. Et indubie inuenti fuiſſent qui ſe oppoſuiſſent: ſicut eccleſia experta eſt i cœlibatu clericorum, in approbatione fratrum mẽ

optima ſuaſio ꝑ ꝯfeſſione.

Panuti' dicantium, sicut Panutius restitit in cõcilio Nicæno: vbi aliqui volebant prę cipere, ne clerici episcopi &c. cum vxoribus dormirent, quas ante ordinationem acceperant. Non loquebant̃ tūc ꝺ ordinatis, an possent ducere vxores: sicut mõ Carlstadius & ipse hæresciarcha cum quindecim annis, & vltra in sacerdotio fuisset, propria authoritate vxorem duxit, nuptias publice celebrando. Sic ergo cum nullum ius humanum poterit dari, a quo inceperit confessio relinquendum est ipsam incepisse iure diuino, Christo hoc ius ecclesiam & apostolos docente.

Carlsta. vxoratus sacerdos.

Suadetur confessio ex figura sacerdotij legalis: & potestas clauiuȝ extollitur, ac in fine ex S. Iacobo confessio probatur. Cap. II.

ROborantur propria, quia cuȝ patribus omnia in figura contingebant: sequitur sacerdotiuȝ legale figuram fuisse sacerdotij gratiæ, vt plurib⁹ locis Pauli ad Heb. colligitur & .i. Cor.

i. Cor. 7

vij. at sacerdos veteris legis habebat iu
dicare inter lepram & non lepram cor
poream, sicut patet Leui. xiij. Homo Leui. 13
in cuius cute ortus fuerit diuersus color
&c. adducetur ad Aaron sacerdotem
vel ad vnum quemlibet filiorum eius:
qui cum viderit lepram &c. Et cap. se-
quen. locutusq; est Dominus ad Moy
sen dicens. Hic est ritus leprosi: quan-
do mūdandus est, adducetur ad sacer
dotem. Et confirmauit hoc in Deutro. Deu. 17
cap. xvij. Et confirmauit Christus quo
que Matthe. viij. dicēdo leproso., vide Matt. 8
nemini dixeris: sed vade ostende te sa
cerdotibus: & offer munus tuū, quod
præcepit Moyses in testimonium illis.
Et Luc. xvij. decem leprosis sanandis Luc. 17
præcepit. Ite ostendite vos sacerdoti-
bus. Si ergo hæc erat potestas sacerdo
tij legalis & erat figura potestatis, q̄; ha
bituri erant sacerdotes euāgelici. Quę
ergo erit huius figuræ veritas nisi sicut
est spiritale sacerdotium euangelium:
ita & lepram iudicet, spiritalem, pecca
tū: leprosus ergo & immundus quisq;

adducatur ad ſacerdotem: qui iudicet inter lepram & non lepram: hoc eſt, inter pctm̄ & non pctm̄, inter obſtinatū & pœnitentez. Et ſignate aduertas mi lector formulam inductionis. Non.n. ſic colligo, quaſi Chriſtus iſtis verbis præceperit ꝯfeſſionem. Ite & oſtendite vos ſacerdotibus: quoniam ſic ſerpens leuiathaz ſtatim ſe excuteret hoc eſſe legale: & verum eſſet, at energia inductionis noſtræ in eo figit pedem, quod ſacerdos legalis habuit iudiciuz lepræ corporeę: quare & ſacerdos euāgelicus, qui eſt in ſpiritu (nā vetus lex eſt litera, noua eſt ſpiritus) habet iudicium lepræ ſpiritalis. Nonne ſtultus & veſanus tibi videbitur qui ianuam clauſam ſine clauibus ingredi voluerit, & quomodo pctōr. regnum cœleſte per pctā ſua, clauſum & ſeratū vult introire ſine clauibus: quod facere prę ſumit, quiſquis ſine ſacerdotum iudicio, qui claues pro eccleſia dei accepe runt. Nullus ergo fruſtretur claues eccleſiæ nullus aliunde intrare pręſumat

Pręoccupatio cauilli Lutherani.

ſuaſio p ꝯfeſſiōe

niſi q̄ ianuã. Clauigero intendat: ab eo ingreſſum petat & aditum: nam beneuolus erit & clemens, quia hoc mandatum habet a domino: vt petenti ſæpius dimittat: nã accedens Petrus ad Mat. 18
Ieſum (quaſi iam Pontificij ſui futuri pſcius, formulã iudicij ei dare voluit) dixit. Domine quoties in me peccabit frater meus, & dimittam ei: vſq; ſepties (ecce cum interrogatione profert ſententiam) at iam audi clementis ſaluatoris reſponſum. Dicit illi Ieſus non dico tibi vſq; ſepties, ſed vſq; ſeptuageſiesſepties. Nullus abſoluit ſeipſũ nullus ſibi reſerat ianuam, ſed clauiger. Et Ptãs clauium.
hoc alta mẽte reuoluat catholicus, maximam rem oportere eſſe poteſtatem clauium a Chriſto, tam ſæpe promiſſam, & dein exhibitam. Nam primo Matthe. xvj. promittitur Petro. Ieſus Mat. 16
dixit Petro. Ego dico tibi, qa tu es Petrus: & ſuper hanc petrã ædificabo eccleſiam meam: & porte inferi non prę ualebunt aduerſus eam: & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunq;

ligaueris super terram: erit ligatum, & in cœlis, & quodcūq; solueris super ter-
Pōdera tio ver/ borum ram: erit solutum & in cœlis. Altius repete, qua attestatione verborum ei claues promisit: quia ego tibi dico. Ego, quem pfessus es filiū Dei viui, qui sū via veritas & vita. Ego qui mentiri nescio dico tibi. Ego dico, cuius dicere est facere, cuius verbo cœli firmati sunt: non dubita, & hoc me facturum, & potestatem tuam firmaturum, cœlum ecclesiæ. Non timeas hæreticos, nihil terreare a schysmaticis, non pcidas a tyrānis: portæ inferi non præualebunt aduersus ecclesiam meam. Et pro tuitione, pro nobilitate, & dominio illius, dabo tibi claues regni cœlorū: forte ignoras quantum donum tibi pollicear, & q̄; magnum & præstabile. Ego qui talia tibi pferam, dignitatem earum tibi exponam: non sunt claues solum sciētiæ, de quibus dixi Iudæis, ve vobis legisperitis, qui tulistis clauem scientię ipsi non introistis Lucæ. xj. sed huiusmodi sūt claues quibus poteris ligare

Luc. 11.

& ſoluere in terris: quæ erunt ligata & ſoluta in cœlis: ligabis tu & ſucceſſores tui, & ſolues in terra iudicando. Et ego in cœlo iudicium veſtrũ approbabo. Non poterit non magna eſſe clauium poteſtas, quæ tanto pondere verborũ promittitur. Et quod augeat admirationem poteſtatem clauium ſecundo promittit omnibus diſcipulis Matthę. Mat. 18
xviij, Amen dico vobis quæcunq; alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: quæcunq; ſolueritis ſuper terram erunt ſoluta & in cœlo. Non parua res eſt iſta poteſtas clauium toties promiſſa. Et quod tertio Ioannes meminit hanc poteſtatem apoſtolis fuiſ- Ioã. 20.
ſe datã ipſo die Dominicæ reſurrectionis glorioſe, & expende qua maieſtatẽ has claues eis dederit. Quia narrat ſacra anima. Inſufflauit & dixit eis. Accipite ſpiritum ſanctum. Quorum remiſeritis pctã, remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta ſunt. Non.n. ſimplici verbo eis hanc dedit poteſtatem, ſed vt eius monſtraret excellentiã

ſpiritu oris ſui, eam dedit, na3 in ſuffla uit in eos. Et nõ ſimpliciter inſufflauit, quia ſpiritus vbi vult ſpirat, ideo dedit eis ſpiritum ſanctum: ac ſi diceret, daturus vobis tam amplam poteſtatem, prius ſpiritum ſanctũ do vobis, vt ſciatis neminem digne hac vti poſſe poteſtate, q̃ qui ſpiritum ſanctum habeat. Quis ergo catholicorum arbitrabitur, tam fruſtratoriam eſſe & eluſibile3 poteſtatem clauium, tanta ſolẽnitate a Chriſto promiſſam & collatam, vt peccator non cogatur ſe ei ſubijcere, ſed p ꝯfeſſionem mentalem poſſit reconciliari Deo, & expiare pctm̃. Iam enim ex mille vix vnus ſacramentum pœnitentię a ſacerdote recipiet, ſi abſq; delicto ꝯfeſſionem auricularem præterite poterit. Poſtremo. S. Iacobus ſatis indicat ꝯfeſſionis neceſſitatem cap. v.
Iacob. 5 Confitemini alteutrum pctã veſtra, & orate pro inuice3, vt ſaluemini, vbi primo decernit ꝯfitẽdũ, deinde docet quo modo ꝯfeſſus & cui ꝯfeſſio ſit debeant ſe gerere: quia debent pro inuice3 ora

re. Sicut adhuc prudentes confessionis auditores solēt dicere. Oremus pro inuicem: & deuoti ꝯfessores solent in & iam orationibus priuatis facere memoriam omnium eorum, qui ipsis ꝯfessi sunt. Nec euades dicendo apostolum loqui de fraterna ꝯfessione, qua quis proximo etiam Layco, fatetur errata sua, quia loquitur de ꝯfessione, & bene dicuntur alterutrum cōfiteri, quando Christianus Laycus ꝯfitetur Christiano sacerdoti, quia determinatio personæ alibi colligitur, quod solis sacerdotibus hæc potestas sit collata, Ob q̄; rē Christus cum prius apostolis in cœna (vt est communis sententia) fecisset sacerdotes, tunc in die resurrectionis dedit apostolis claues. Suadetur verbum Iacobi esse præceptiuum: quia ea quę eodem ꝯtextu promulgantur similiter obligant. At. S. Iacobus præceptiue ꝓmulgat extremam vnctionem, & eidē mox adiungit ꝯfessionem, quare & illam videtur præcipere, præmisit enim infirmatur, quis inter vos, inducat prę

Euasio Lutheri

ſbyteros eccleſiæ: & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine domini. Et oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei mox ſubiunxit.
Iacob. 5 Confitemini alterutrum &c. Nō dico S. Iacobum inſtituiſſe confeſſionem. Aut qđ ſacramentū pœnitentiæ inſtituerit: q̃a omnia ſunt inſtituta a Chriſto, a quo habent efficaciam, ſed volo S. Iacobum fuiſſe præconem, & promulgatorem amborum ſacramentorum in iſto capite. Qui voluerit illam rationem videre extenſiorem, legat librum eruditiſſimum sereniſſimi Angliæ regis Henrici. viij. fidei catholicæ defenſoris (eum enim titulum a ſed. apoſt. promeruit catholicam veritatē, tam docte, & ſtrennue contra perfidiam Lutheranam defendēdo) in apologia ſacramentorum eccleſiæ contra Lutherum. Vbi graphicæ quoq; Chriſtianiſſimus princeps S. Iacobi epiſtolam vindicat iniuria: quādo hæc dentata beſtia non timuit ſcribere, hanc

Henric. rex Angliæ.

Lutheri inſania.

epiſtolam: non eſſe dignam apoſtolico ſpiritu. At quid non audet apoſtaticus ſpiritus.

Quia Luther ſibi contradicit ſæpius & ſecum pugnat de confeſſione: ideo eius doctrina conuincitur erronea. Cap. 12.

Efficax dictorum ratio ex eo ſumitur, quod in eccleſia ſemper fuit peccatorum confeſſio, quā⁄uis Lutherani contrarium mentiant: quod iam plurimis probabimus. Modo prius hoc oſtendamus, nullum catholicum in hac parte ſicut & in alijs debere moueri doctrina Lutherana: quod homo ſit tam futilis, tam inconſtans, & leuis, qui non modo veritati catholicæ, ſed etiā ſibi ipſi repugnet, quoniam falſum, & vero, & falſo repugnat: & omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur. Nam confeſſione neceſſario ſacerdoti faciendam aſſeruit Luther concluſ. vij. de indulgentijs. Nulli prorſus remittit deus culpam: quin ſimul eum ſubijciat in omnibus hu⁄

In incōſtātiam Lutheri

Matt. 12

miliatum sacerdoti suo vicario, hanc declarando plura inducit, licet habeat eam tam compertam, vt non ægeat disputatione, aut probatione, tamen ostendit id quod etiam conclusione vj. dixerat, deum non remittere culpã nisi prior sit remissio sacerdotis, saltem in voto sicut clare sonat text⁹. Quod

Ioã. 20. cunq; ligaueris &c. Ecce hic fatetur remissionem sacerdotem necessariam probari ex claro textu Euangelij. Et præcedenti conclusione allegat illud

Lucæ. 10. Christi, qui vos spernit me spernit. Et inferius, laudat hanc dulcissimam potestatem, de qua summas gratias ex immo cordis agere debemus deo, qui talem dedit potestatem hominibus, quæ est vnica consolatio peccatoruȝ

Luther quõ vbi cõtradicit & infœlicium conscientiarum. Et late ibi extendit potestatem clauium, quo modo possit in culpam, etiam plus q̃; catholici doceant. Et conclusione. xx. allegans illud. Quodcunq; solueris super terram, solutum erit & in cœlis subdit. Quia per hoc deus vult homi

nes ſubijci ſacerdoti: quod non fieret, niſi deum approbare facta ſacerdotis ſciremus. Dicis forſan, hęc ſcripſit Luther' quando ſub obediētia Romana extitit: modo autem libertatem aſſerens, ſecus ſentit. Oſtendamus Lutherum illud idem ſenſiſſe, quando ſtetit ſub obedientia diaboli, & diuiſit incōſutilem tunicam domini: quādo iam impio ore aliam ſtatuit eccleſiam Papæ, & Chriſti. Immo quando iam appellabat Papam Antichriſtum, in libro de captiuitate Babylonica: vbi inter alias inſanias, multa latrat contra hoc ſacrum pœnitentiæ ſacramentū: tamen fatetur confeſſionem occultā, quæ modo celebratur, eſſe neceſſariam: nec vellet eam non eſſe: ſed gaudet eam eſſe in eccleſia Chriſti, tamen pulchre ſibi contradicens negat eam probari poſſe ex ſcriptura: cum tamē prius dixerit clarum eſſe textum. Q ȯ cunq; ligaueris &c. Sic pulchre immemor eorum quæ prius ſcripſerat: nouiſſime in vna declaratione vulgari

In Lutheri.

Luther ſibi contradicit.

de communione ſub vtraq; ſpecie, primo non vult alicui præcipi confeſſionem: quia ad omne quod ſit catholicum & Chriſtianum, non debeat dari præceptum, diffinit non libenter confitentem, longe debere recedere a confeſſione illa vocali: ſed calcatis legib⁹ Papæ Cæſaris, principum & diaboli; ſit contentus in confeſſione mentali. Neq; neceſſariam vult eſſe confeſſionem vocalem ante ſumptione ſacramenti euchariſtiæ, licet eam cōſulat. Vides iam quantũ malitia fecerit, excidere Lutherum a veritate: qui prio dixit deum non remittere, niſi prior ſit remiſſio ſacerdotis vult ſufficere confeſſionem mentalem deo, ſine remiſſione ſacerdotis: qui prius dixit confeſſionem probari ex claro textu Euãgelij ꝙ ſit neceſſaria: iam negat eam probari ex ſcriptura. Qui prius dixit Papam audiẽdum & prælatos ex iuſſu dominico. Quis vos audit, me audit: iam mandat leges Cæſaris calcari pedibus cum legibus Papæ & diabo-

Contradictionem Luther.

li. Qui prius dixit, deum velle ſubiici ſacerdoti: iam illud negat deum velle: quæ cum maxīe inuicem pugnent & toto cœlo diſſideant, vnuſquiſq; vir bonus & integer, facile deprehendet falſam, mendicacem, erroneam ac deceptoriam eſſe Lutheri doctrinā: quæ ſeipſam interimat ac corrumpat, veritatem lacerat, ſanctam fidem ledat. Ob hanc cauſam iuſte alma Parrhiſien. Theologica damnauit infra ſcriptas Lutheri propoſitiones quas cum eorum cenſura ſubijciemus. Parrhiſien.

Confeſſio illa quæ nunc agitur occulte in aurem, nullo poteſt iure diuino probari: nec ita fiebat primitus.

Huius ꝓpoſitionis prima pars ex falſa & ex ignorantia iuris diuini aſſerta: ſecunda eſt temerarie poſita.

Spiritualis defectus eſt ſoli deo aperiendus ſi oportet cōfiteri occulta cordis: tantum ea quæ ſunt pleni conſenſus in opus, homines debent cōfiteri.

Peccata contra duo vltima præcepta decalogi commiſſa ſunt prorſus a

confessione se cludenda.

Quælibet harum trium propositionũ est in fide erronea: & impie confessionem dimidians.

Vide Parisiẽ. iuris diuini & humani scientissimi, qui per Lutheruȝ & me in arbitros disputationis lipsicæ electi fuerunt, hanc doctam de Lutheranis erroribus de confessione dederunt sententiam. Et cum testis vacillans fidem dictis suis adimat: per repugnãtia dicta Lutheri nulla credulitas doctrinæ suæ amplius est adhibenda.

DE VSV CONFESSIONIS SECRETE. LIBER. II.

Confeſſionem clanculariam fuiſſe in eccleſia apoſtolorum & martyrum probatur ex Luca Clemente & Tertuliano. Cap. I.

LEge diuina cautum eſſe oſtendimus de confeſſione: veritatē aūt catholicam aſſerentes, in præſentia oſtendamus confeſſionem illam occultam ſemper fuiſſe in vſu: & hinc ordiamur, quemadmodum baptiſmus ſaluatoris, præuium habuit baptiſma Ioannis, quod non erat ſacramentū, nec remittebat pctā, ſed erat quædam proteſtatio credendi in Chriſtum venturum, & opera pœnitentię faciendi. Sic & ꝯfeſſio ad ſacramentum pœnitentiæ pertinens, ſuum habuit apud Ioānem præambulum: nam & baptizati ab eo, ꝯfitebantur pctā ſua: licet nec

baptismus, nec ꝯfessio fuerint sacramẽ
Matt.3. ta. Nam ita testatur Matth. Tunc exi-
bat ad eum Hierosolyma & omnis Iu
dæa, & omnis regio circa Iordanem &
baptizabantur ab eo in Iordane, con
fitentes pctã sua. Idem testatur Mar-
Marc.1 cus cap.i. eisdẽ quasi verbis. Et quod
futuræ in ecclesia ꝯfessionis preambu
Beda. lum fuerit Beda ibidem testatur. Exẽ-
plum ꝯfitendi pctã, & meliorem vitã
promittendi datum eis qui baptisma
accipere desiderant, sicut etiam prædi
cante Paulo in Epheso multi creden-
tium veniebant: ꝯfitentes & annunciã
Act.19. tes actus suos quatenus abdicata vita
veteri, renouari merentur in Christo:
Chryso sto. Clarius hoc prosequitur Chrysostom⁹.
Homelia. x. super Matthe. Tempus q̃
dem ꝯfessionis incumbit his quoq; qui
baptisma ꝯsecuti sunt: alijs quidem, vt
post patientia criminum vulnera poe
nitentia interueniente curentur: & ad
sacra mysteria redire mereantur: alijs
vero vt eam q̃ꝫ post lauacrum coeleste
ꝯceperant maculam diluentes, ad do-

minicam menſam, munda iam ꝯſcië tia,ſecuraq; ꝯueniant. Abſiſtamus igi tur ab hac fluida, diſſolutaq; vita ne queunt enim omnino: nequeunt ali quando in vnum & ꝯfeſſionis lachry me & corporis ꝯuenire delitiæ: & hæc vos doceat B. Ioannes, & eam ꝯfeſſio nem fuiſſe in vſu tempore apoſtolorũ probat,id quod ſupra Beda de Paulo dixit,& Lucas renarrat Actu.xix.mul tiq; credentium veniebant ꝯfitentes & annunciantes actus ſuos. At quia ad huc pertinaciter reſiſtis,quia vel de cõ feſſione quæ Deo fit, vel de ꝯfeſſione publica illa veniant intelligẽda. Oſtẽ damus alienam fore a vero,& a diabo licis hominibus ꝯfictam eſſe hanc pro digioſam ꝯfeſſionis torſionem: ſed in primitiua eccleſia,tempore martyruꝫ, poſtea ꝯfeſſorum, hanc fuiſſe clancu lariam ꝯfeſſionem,q̃; auricularem no minitant. Et primo prodeat Clemẽs. S. Petri diſcipulus, & martyruꝫ ductor ac doctor ꝯfeſſionem auricularem in ipſis initijs fuiſſe: his verbis teſtatur,

Beda. (margin)
Clemẽs (margin)

Quod si forte in alicuius cor vel liuor, vel infidelitas, vel aliquod malum, ex his quæ supra commemorauimus, latenter irrepserit, non erubescat, qui animæ suæ curam gerit ꝯfiteri hæc ei qui præest: vt ab ipso per verbum, & cōsiliuꝫ salubre curetur: quo possit fide integra & bonis operibus pœnas æterni ignis euadere: & ad perpetuæ vitæ prę mia peruenire. Et iterum. Quod in nauigatione pelagi humanæ vitæ ferendi sunt, vomitus & succussationes & agitationes: cum ex ꝯfessione pctōruꝫ & reiectione criminum, velut male cō gregati, in visceribus fellis eiectio faciē da est, & abijcienda prorsus a corde intrinsecus latēs amaritudo pcti. Si qua forte ex desyderijs iniqua, velut ex cibis noxijs ꝯgregata est: q̄ꝫ vtiqꝫ cū euomerit quis & abiecerit, ingentis ægritudinis liberabitur morbo: si tamen post vomitum, quæ ad sanitateꝫ pertinēt: sumat. Pondera studiose lector: sanctum martyrem non loqui de ꝯfessione: quæ fit Deo: nam iubet ꝯfiteri ei

Pōderātur verba. Clemētis.

qui præeſt : vt ab ipſo verbo & ꝯſilio curetur. Verbo abſolutionis per clauē poteſtatis. Conſilio doctrinæ per clauem ſcientiæ. Et quod ſit neceſſaria, liquet ex addito: quia per cōfeſſionem euadit ignem æternuȝ: & venit ad prę mia æterna. Et quod ſubdit prorſus abijciendam a corde amaritudineȝ peccati per ꝯfeſſionem pctōrum. Nec potes diuinari eam fuiſſe publicam: quoniam cum hic agat de occultis pctis, q̄ cogitatione latent & latenter irrepunt. Non autem videtur rationabile, vnq̄ȝ fuiſſe tam duram & auſteram apud Chriſtianos legem : vt publice coram omni populo, quis latentia & ſoli deo cognita pctā proderet: & ſe infamaret: cum vix obtinet Chriſtiana lex, vt vni in ſecreto ſub arctiſſimo ſilētij ſigillo: occulta pandantur. Immo hæretici, cum quibus nobis iam bellum eſt, nolunt eccleſiam poſſe præcipere: vt ore quis ꝯfiteatur latentia cordis pctā. Nā quod non exegerit publicam ꝯfeſſionem eccleſia in occultis: liquet ex ver Hæretici.

chryso. bis Chrysosto.super Epistola ab Heb.
Et de pe ni. Homili.31. &.41. Non dico tibi, vt te prodas in publicũ, neq; apud alios accuses: vti in sequentibus plura de his verbis Chryso. Deo volente dicturi sumus. At dicis itinerarium, seu recognitiones Clementis &
Apocrypha. alio titulo eius circumlati: apocrypha sunt, non idonea tantam rem affirmare. Non diluitur hoc pacto inductio, quoniam non ideo aliquid est falsuȝ, quia apocryphum: & si apocrypha nõ veniunt citanda, cur Iudas apostolus
Iudas Tad. testimonium citauit ex apocrypho li-
hieron. bro Enoch, vt recte colligit. S. Hieron. pro defensione. S. Pauli super Epistola ad Titum. Adde quod verba illa quæ feruntur esse Clementis, aduersarioruȝ etiam iudicio vera sunt. Itaq; ex datis propositum nostrum inferimus: nam
Oecolamp. Oecolampus ait de illis. Hæc quidem apocrypha habentur vera tamen, & q̃ antiquam ↄsuetudinem probant. At ne veritati suuȝ credant hæretici deesse patrocinium, & leuibus eam in niti
Tertul. aristis: Tertullia. euocemus, proximo

tempore poſt Apoſtolos, inter marty-
res viuentem, magiſtrum a. S. Cypria- Cyprian.
no, vt Hierony. teſtatur, appellatum. hieron.
Qui libro de pœnitentia, vbi primū
dixerat de quibus peccatis eſſet agen-
da pœnitentia, carnalibus. ſ. & ſpiritali
bus. Et q̄ nō facti ſolū, ve℞ & volūta-
tis d̄licta vitād̄a, & pn̄ia purgād̄a eē p̄-
ſtituerat ēt pn̄iā eē tabulā ſcd̄aꝫ poſt
naufragiū, id quod etiā Hierony. dixit hieron.
poſterius, licet Luther magna impie-
tate neget: ſubiungit Tertulia. Tantuꝫ Tertul.
releuat confeſſio delictorum, quantuꝫ
diſſimulatio exaggerat. Cōfeſſio eniꝫ
ſatisfactionis conſilium eſt, diſſimula
tio contumaciæ. Huius igitur pœnitē
tiæ ſecundæ & vnius: quanto in alto
negotium eſt, tanto operoſior proba-
tio, vt non ſola conſcientia proferatur,
ſed aliquo etiam actu adminiſtretur.
Is actus qui magis Græco vocabulo
exprimitur, & frequentatur ex homo-
logeſis eſt, quā delictum noſtrum
domino confitemur: non quidem vt
ignaro, ſed quatenus ſatisfactio cōfeſ-

sione disponitur, ꝯfessione pœnitentia nascitur: pœnitentia Deus mitigatur. Itaq; exhomologesis prosternendi & humiliandi hominis disciplina est conuersationem iniungens misericordiæ illic est. Quid clarius poterit is dicere ꝓ ꝯfessione oris ante. M.ccc. annos: quia delictum non solum ꝯscientia profe- ratur, hoc etenim esset ꝯfiteri Deo mē te: sed aliquo actu administratur, & il- lum actum Græce exprimit, quia ἐξο- μολόγεσις Latinis est ꝯfessio. Et qui- bus fieri debeat, vt puta sacerdotibus, postea explicat cum inquit: plerunq; vero ieiunijs preces alere, ingemiscere, lachrymari, & mugire dies noctesq; ad dominum Deum tuū, presbyteris ad- uolui, & aris Dei ad genicular, omni- bus fratribus legationes deprecationis suæ iniungere. Ecce sacerdotibus ad- uolui debet. Sꝫ dicit B. Rhenanus, Ter- tulia. nihil locutum de clancularia cō- fessione, quæ pœnitus id tēporis igno- rabatur. Quod vltimum falsissimum esse iam pluribus ostendemus: tamen

B. Rhenanus.

Tertulia.quoq; de clancularia confeſſione locutum ex eo liquet quod ſeq-tur,pleroſq; tñ hoc opus & publicationẽ ſui aut ſuffugere,aut de die in diẽ differre præſumo pudoris magis memores,q̃ ſalutis: velut illi qui in partibus verecundioribus corporis ꝯtracta vexatione,conſcientiã medentium vitant: & ita cũ erubeſcentia ſua peunt. Intollerandum.ſ.pudori,domino offenſo ſatisfacere,ſaluti prodactæ reformari. Ne tu verecundia bonus,ad delinquendum expandens frontem, ad deprecandum vero ſubducẽs. Hic cõfeſſionem de qua loquitur neceſſariã eſſe affirmat: q₃ non confitentes cum erubeſcentia ſua pereunt. Et cu₃ ſuperius ab initio dixerit peccata ſpiritalia, & ea quæ ſola voluntate cõmiſſa ſunt fore cõfitenda: quis modo poterit, ita deſipere,vt tã in humana ac dura fuerit pꝛimitiua eccleſia,vt præceperit occultorum delictorũ publicam cõfeſſionem: quo ſe quis coram toto populo diffamaret,taceo de periculis & dãnis

Nunq̃ occulta pctã publice ꝯfitebant.

inde prouenientibus. Plura sunt occulta delicta, quæ si publicarentur, quot odia cædes, discordiæ & alia mala sequerentur. Ideo etiam apertius postea ostendit debere fieri confessionem homini, & non occultandum peccatum.

Tertuli. Grande plane emolumentum verecundiæ, occultatio delicti pollicetur (loquitur ergo de occultis) videlicet si quid humanæ noticiæ subduxerimus, proinde & deum cælabimus. Adeo ne existimatio hominum & dei conscientia comparantur. Adhortando itaq; ad pœnitentiam post multa inquit. Igitur cum scias aduersus gehennam, post prima illa intinctionis dominicæ monimenta (idest baptismi. Sic.n. ipse &. S.

Cypria. Cypria. baptismú noiare solent.) esse adhuc in exhomologesi secunda subsidia, cur salutem tuam deseris? cur cessas aggredi, quod scias mederi tibi? vide q; necessariam faciat pœnitentiam: vt qui eam relinquat salutem suam deserat. Cum contra lutum tutulentum asserat, consilij esse pœnitentiam sicut

virginitatem non pręcepti. Meminit præterea confeſſionis, lib.ij. aduerſus Marcionem : vbi cum de pœnitentia dei dixiſſet,quod ſimplicẽ conuerſionẽ ſniæ prioris iudicet:quia & ſic pœnitentiæ nomen,non ex delicti cõfeſſione:ſed ex animi de mutatiõe compoſitum eſt(loquitur de μετάνοιας)affert exemplum.Adæ ad pœnitentiã vocati,& infra. Interrogat deus quaſi incertus,& vt hic libri arbitrij ĩprobans hoiem in cauſa,aut negationis:aut vt confeſſionis,ei daret locum ſponte negandi delicti,& hoc nomine grauãdi: atq; ita conderentur nobis exẽpla cõfitendorum potius delictorum:q̃; negandorum,vt iam tũc initiaretur,euãgelica doctrina.Ex ore tuo coniuſtificabaris,& ex ore tuo damnaberis, vir hic oium iudicio vetuſtiſſimus vult euangelicæ eſſe doctrinæ confeſſionẽ ex ore cuius figura & forma in Adam præceſſerit:illa autem non potuit eſſe ſolum generalis:qm̃ huiuſmodi etiã fuit in lege Moſaica,quære indubita-

Tertull.

te loquitur de confessione quæ sacerdoti fit, sicut & in libro de pœnitentia.
Tertuli. lapsus. Hieron. At forte Tertulia. non est tibi satis grauis author, quod inuidia & contumelijs clericorũ Roma. ecclesiæ, ad Montani peruersa dogmata declinauit, ut author est Hierony. lib. de viris illustribus. At siue hęc de pœnitẽtia ante hæresim aut posterius scripserit parum refert. Nam hoc in oẽm euentum euincitur, confessionem clancularian non fuisse icognitam in primitiua ecclesia tempore martyrum, cuius Tertulia. velut necessariæ meminit, non solum vt consultæ, quod diuersarij nunq; vitabunt, nisi astruant cõfessionem occultorum peccatorum publicam fuisse tunc necessariam: quod non dicẽt opinor, qm̃ cum pontifices, qui clancularian induxerunt confessionem eoruz opinione, animari faciunt tyrannos, sanctos martyres qui publicam de occultis, & soluz cogitatis peccatis exegissent ꝯfessionez, decies tyrãnos facerẽt.

Cõfessionez auricularẽ faciendã

ſacerdoti ex Origene ꝓbatur
euidentiſſime. Cap.11.

PErganius plura afferre teſtimonia, hanc confeſſionis rõnem fuiſſe in primitiua eccleſia: & accedat Origenes eccleſiarum poſt apoſtolos magiſter, vt ait Hierony. inter martyres viuens, & ipſe martyris leonidis filius: & clara voce nobis pronunciet, confeſſionem illam occultam, vocalem quæ ſacerdoti fit, fuiſſe tẽporibus ſuis in vſu. Nam Homilia.ij. ſup leuitico (Homiliæ enim iſtæ Origenis ſunt non Cyrilli, ſub cuius tñ nomine Iodocus Clithoneus fecit excudi) ponit ſeptem remiſſiones peccatorum: quarum vltia eſt, licet dura, & laborioſa, per pœnitẽtiam remiſſio peccatorum cum lauat peccator in lachrymis ſtratum ſuũ, & fiunt ei lachrymæ ſuæ panis die ac nocte: & cum non erubeſcit ſacerdoti domini indicare peccatuȝ ſuum: & quærere medicinam ſecundũ eum, qui ait. Dixi pronunciabo aduerſum me iniuſtitiam meam domino: & tu remiſiſti

Orige. Hiero. Pſal. 31

impietatem cordis mei. Expende magnum ecclesiæ primitiuæ doctorem, inter remissiones & satisfactiones peccatorum eum connumerare pœnitentiā īter cuius officia & hoc describit: vt qs victa verecundia peccatum suum indicet sacerdoti, & quærat ab eo medicinam. Loquitur ergo expresse de confessione vocali, quæ fit sacerdoti: & nō de generali, nam quę verecundia esset in generali confessione, aut publicorū delictorum. Itaq; de illa priuata & clancularia loquitur cōfessione. Quæ Erasmus Roterodamus ad hūc locum affert: nos suo loco confutabimus. Et quia hostes habemus temerarios & psumptuosos: qui verbis sacræ scripturæ vim inferunt: & sententijs patrum facile illudunt, ne quis sinistre hunc locum torquæat: apertiora Origenis testimonia adferamus, quæ nullis adulterinis glossematibus conspurcentur
Orige. vbi memoriæ succedit, quod sequenti Homilia inquit. Etenim omni genere pronuncianda sunt, & in publicum pro

ferēda cuncta quæ egerimus. Si quid in occulto gerimus, ſi quid in ſermone ſolo, vel etiam intra ſecreta cogitationum cõmiſimus, cũcta neceſſe eſt publicari: cuncta proferri. Si in hac vita dixit de accuſatiõe diaboli, ſubdit. Et poſtq̃ præueniamus eum: & ipſi noſtri accuſatores ſimus, nequitiã diaboli noſtri inimici effugimus: Sic.n. & alibi propheta dicit, dic tu iniqtates tuas prior vt iuſtificeris, nõne euidenter myſterium quod tractamus oſtendit. At forte & hic locus Theonino dente arroderetur: volumus omnino aduerſarij ſilentium imponere, vt ne hiſcere quidem contra poſſint, adducimus Origenis Homiliã.ij. ſuper pſal. xxxvij. Domine ne in furore &c. Sup quo Homiliam etiam primam, lib.j. ſuperius citauimus. Inquit autẽ inter alia ſic. Q m̃ iniquitatem meã pronuntio. Pronunciatione; iniquitatis: ideſt confeſſionẽ peccati frequẽter diximus. Vide ergo quid edocet nos ſcriptura diuina: q̃ oportet peccatum non celare intrinſe Orige.

cus: fortassis enim, sicut ij, qui habent intus íclusam æscam indigestam, aut humoris vł phlegmatis stomacho grá uiter imminentia: si vomerint releuantur. Ita etiam hi qui peccauerũt, siquidem occultant, & retinent intra se pecatũ, intrinsecus vrgentur & propemodum suffocantur a phlegmate, vel humore peccati. Si autem ipse sui accusator fiat, dum accusat seipsum & confitetur: simul euomit delictum, atq; omnem morbi digerit causam. Tm̃modo circunspice diligentius, cui debeas ꝯfiteri peccatum tuum: proba prius medicum, cui debeas languoris causam exponere: qui sciat infirmari cum ífirmante, flere cum flente, qui condolendi & compatiendi nouerit discipliná: vt ita demum si quid ille dixerit: qui se prius eruditum medicum ostenderit, & misericordem, si quid consilij dederit facias: & sequaris si intellexerit & præuiderit talem esse languorem tuũ, qui in conuentu totius ecclesiæ exponi debeat, & curari: ex quo fortassis &

cæteri

cæteri ædificari poterunt, & tu ipſe facile ſanari: multa hoc deliberatione, & ſatis periti medici illius ꝯſilio procurãdum eſt. Quid modo aduerſariorum turba, contra mutire audet. Primo hic vetuſtiſſimus doctor inter martyres viuens ante annos. Mccc. nos doceat q; oporteat nos confiteri, & non cœlare pctm̃ intrinſecus, deinde, ne credat ſufficere confiteri Deo: aſſerit peritum deligi debere medicum, cui cauſas languoris exponat. Itaq; in dubie hominẽ innuit, cui confitearis. Et ne per generalem euadas confeſſionem, explicat cauſam languoris, ita explicandã, vt ille conſilium afferre poſſit quid faciendum, an toti eccleſiæ proponendum: quod in ipſa generalitate deprehendere non poſſet, quantũcunq; prudens animæ iudex. Et qui Tertullia. & alios eo volunt cum Cypria. torquere, vt ſolum de publica loquantur cõfeſſione, hic aperte mendacij conuincuntur, quoniã Origenes verax & antiquiſſimus teſtis, hic nos certiores red

Põderãtur verba. Orige.

dit: illum primo clam confiteri: & si ita visum fuerit consilio sacerdotis, multa cum deliberatione, in conuentu totius ecclesiæ exponat, quia hanc publicaꝫ confessionem, non exigebant nisi grauissima crimina. Itaq; huncvnum grauissimuꝫ testem, a nullo catholico hac parte reprehensum vel notatum, opponamus Luthero Carlstadio, Melāthoni, Oecolampo, Aegrano, & quotquot fuerint, male de confessione clanculari sentientibus, ac temere negantibus eam fuisse in primitiua ecclesia martyrum. Cum hic martyris filius, non semel quoq; ad martyrium paratus plenissimam de illa confessione faciat fidem. Et ne dubitari possit de libro (nā & hac vtuntur astutia hæretici, vt si liber quispiam citatus fuerit, qui eis aduersetur, mox ei authorem adimunt: quod iam in Dionysio, Augu. & Hierony. sæpe fecerūt) Ruffinus ad Apronium has Homilias interpretatus est, vt indubie constet eas Origenis fore. Non opus est alios Origenis locos ad

Hæreticoꝝ dolus.

Ruffin'

Orige.

ducere, vbi & confeſſionem oris neceſſariã ſtatuit, libro enim, iij. περὶ ἀρχῶν cap.i. inquit. Ita & ſi qui non prius animæ ſuæ vitia & pctõrum ſuorum cognouerit mala, ac proprij oris cõfeſſione prodiderit: purgari, is atq; abſolui non poterit. Vide duo neceſſaria: primum quod pctã ſua agnoſcat confeſſione cordis, dein quod illa prodat cõfeſſione oris. Valeant ergo noui prophetæ ac Danieles, qui eccleſiæ martyrum, & Hierony. incognitam dicunt fuiſſe hanc confeſſionem. Sic de. S. Fabiano Papa martyre legimus: quod dũ Philippus Impera. vigilijs Paſchę intereſſe vellet, & communicare miniſtris, Papa reſtitit: nec quouſq; confiteretur pctã ſua cũ ad cõionẽ ſuſcepit. Fabia.

Confeſſionem clanculárem factam ſacerdoti tempore martyrum probatur ex Cypriano. Cap. 3.

AD illuſtrem eccleſię doctorem, & ſanctum martyrem Cyprianum: veniamus, auſterum eccleſiaſticæ inſtitutionis obſeruatorem & initio non

est opus eius afferre testimonium de exhomologesi in solemni pœnitentia necessaria: quoniam hanc aduersarij admittunt,& hanc sola3 cognitam patribus mentiuntur: at de confessione clancularia eundem,aliquando locutum ex eo liquet: quod in sermone de
Cypria. lapsis,vbi primo pluribus exhortatur, vt latentia pctõrum,vulnera detegát, admonet vt etiam occulta & solu3 cogitatione perpetrata delicta confiteantur, & quosdam hoc fecisse commendat. Inquit enim. Viderit an minore vel dedecore, vel crimine apud homines publicauerit,quod admisit. Deu3 tamen iudicem subter fugere & vitare non poterit cum dicat spiritussanctus
Ps.138. in psalmis: Quod est imperfectum meũ viderunt oculi tui: & in libro tuo omnes scribentur: & iterum. Homo vi
Sapię.1. det in facie Deus in corde. Ipse quoq; Dominus præmoneat & præinstruat dicens. Et scient omnes ecclesiæ, quia ego sum scrutator renis & cordis: perspicit ille abdita & secreta,atq; occulta

conſiderat: nec Dei oculos poteſt ali-
quis euadere dicentis. Ego Deus ap- hieroſ.
proximans: & loquitur Deus de lōgin
quo. Si abſconditus fuerit homo in ab
ditis: ego ergo non videbo eum? Vi-
det ille corda & pectora ſingulorum:
& iudicaturus non tantum de factis,
ſed & de verbis & cogitationibus no-
ſtris: omniuꝫ mentes, voluntatesq; cō
ceptas in ipſis adhuc clauſi pectoris la
tebris intuetur. Ecce quæ ſanctus mar
tyr velit detegi per confeſſionem ho-
minibus, quantumcunq; occulta & la
tentia cordis. Et ſubdit. Deniq; quādo
& fide maiore & timore meliori ſunt:
qui quāuis nullo ſacrificij, aut libelli fa
cinore conſtricti, quoniam tamen de
hoc vel cogitauerūt hoc ipſuꝫ. Apud
ſacerdotes Dei dolenter & ſimpliciter
confitentur: exhomologeſin conſcien
tiæ faciunt: animi ſui pondus expo-
nunt: ſalutarem medelam paruis: licet
& modicis vulneribus exquirunt, ſciē
tes ſcriptum eſſe, Deus non irridetur.
An adhuc aliud petimus teſtimoniū. Gala. 6.

Etiam cogitatione commissa confite-
ri, & non cuilibet, sed sacerdoti: nec cō
fessio illa solemnis pœnitentię est, quę
non nisi grauibus imponebatur crimi
nibus: nec tantū fiebat sacerdotibus,
sed toti ecclesiæ: hi autē parua & mo
dica vulnera exquirebant: & animi pō
dus exponebant. Et durissimū ac im
patibile, onus fuisset, oīa publice confi
teri, quæ quis sola cogitatione admisis
set, vt superius sæpe monuimus. Con
cludit autem sanctus martyr in hunc
modum. Confiteantur singuli quæso
vos fratres delictum suum: dū adhuc
qui deliquit in seculo est: dum admit-
ti confessio eius potest: dū satisfactio
& remissio per sacerdotes apud Domi
num grata est. Vides non vnum vel al
terum, sed omnes debere confiteri. Et
Cypria. quod non solum maiora delicta, quæ
crimina dicuntur, & publicam isto tem
pore exigebant pœnitentiam sint con
fitenda: sed etiā minora delicta: testa
tur idem in Epistola ad plebem quæ
incipit, Ingemiscere vos vbi inquit.

Nam cum in minoribus delictis: quę non in Deum committuntur, pœnitētia agatur iusto tempore: & exhomologesis fiat inspecta vita eius qui pœnitentiam agit, nec ad communicationem, quis venire possit, nisi prius illi ab episcopo, & clero manus fuerit imposita: quāto magis in his grauissimis & extremis delictis, ante omnia & secundum disciplinam domini obseruari oportet. Et ad clerum in sequenti epistola, decernit imminente mortis articulo, ita vt exitus vrgere ceperit pctōr etiam diaconus, si presbyter repertus non fuerit: exhomologesim facere delicti sui possit. His duobus locis de publica confessio sine solemnis pœnitentiæ non loquitur: quia minora delicta quæ in Deuz non committuntur, hāc non expostulant. Et quod altera coram solo diacono fit: & tamen confessio est: licet secundam non existimem sacramentalem, sicut nec illam quę cōsilio Augusti. in necessitate fit Layco. Augus.
Iuuat propositum quod in alia Episto Cypria.

la ad clerũ scribit de modo agendi pœnitentiam. Agit inquit, ille pœnitentiam, qui diuinis præceptis mitis & patiens, & sacerdotibus Dei obtemperãs, obsequijs suis & operibus iustis dominum promeretur. Expende sacerdotibus Dei obtemperans: pœnitentia itaque sacerdotis iudicio agebat in martyrum ecclesia. Et quomodo iudicarẽt hanc vel aliam pœnitentiam iniungẽdam, nisi prius peccatorum, fieret exhomologesis. Ideo ante. M.cc. annos tam de minimis, q̃ maximis confitebantur sacerdotibus peccata: qui tum iudicabant, quæ pœnitentia pctõri cõfitenti imponenda. Nolo dubijs teles certare aduersus hostes confessionis: nam si eis Petrum Alexandrinum, & martyrem adferrem volentem vt qui per simulationem decipissent Idolatras: quod nonnulli ꝯfessores permiserant: tamen eis pœnitentiam iniungit Petrus Canone. v. At elaberentur diuersarij dicentes eum loqui de confessione pœnitentiæ solemnis. At quia

Pet. alexan.

Oecolampus Petrum Latinis dedit, cum Nicephoro Chartophilace ad Theodosium. Monachum. Et hunc in præsentia afferre placet, planæ & clare de confessione scribentem li- Nicep. gandi soluendiq; prouincia, inquit, pontificibus ipsis, a clemētissimo deo nostro de mandata est. Siquidem ad Petrum ait. Quæcunq; ligaueris liga- Mat. 16 ta: & quæcunq; solueris, soluta erunt. Vnde olim omnes oportebat ad ipsos pontifices accedere, suaq; illis occulta prodere, & sic vel reconciliationem, vel repudium ferre. Ignoro autem, qui factum sit, cur hæc minus obseruentur: q̄uis existimem pontifices, negocij tedio: frequentiq; multitudinis turbulētia defatigatos: id operę ad monachos transmisisse, ad eos. s. qui vere probati sint alijsq; valeant esse vtiles. Et infra. Porro si quis expertus sit & frugi, & cū hoc sacerdotio fungatur, ad illum in primis accedendum: nam poterit indigno prodesse, accedentem se diligentius curare, reconciliare, item & corrige-

re: Subdit de sacerdotis officio lapsos spiritalibus increpationibus admonebit: vtiliter consulet: vitam futuram: & æterna supplicia in memoriam reducet. Vnum cauebit ne indulgentius & citra omnem obiurgationem absoluat: fiatq; alienorum criminum particeps.

Quid hic dicent aduersarij, & potissimum Oecolampus iterpres Nicephori, primo enim potestatem clauium

Oecolāpus.

1 obiter asserit. Deide omnes olim opor-
2 tebat accedere ad pontifices. Non dicit confessionem fuisse liberam, vt insaniunt Luther & Oecolampus: sed
3 oportebat eos accedere. Et ne ad fraternam confessionem illud sacrarum literarum corruptores torqueat, affirmat omnes oportebat accedere ad pontifices.
4 Et ne nobis falsa distinctione illuderent: de publica confessione, adiecit: Suaq; illis occulta prodere. Occulta enim nullus unq; publice fuit in ecclesia coactus confiteri, & se diffamare: sicut ex Chrysosto. audiuimus, quare clancularia fuit illa confessio & auricu-

Chrys.

laris.(Id enim nominis Oecolampus
ſacramentali dedit confeſſioni.)Et ſa-
tis confirmat,quod addit. Et ſic recon
cillationem, vel repudium ferre. Erat
itaq; in iudicio ſacerdotis, illum abſol
uere aut ligare. Et quod de ſacramẽ 5
tali locutus ſit cõfeſſione liquet ex eo,
quod monet bonum & idoneum eligi
debere confeſſionis miniſtrum, nam
ad expertum & frugi in primis accedẽ
dum. Quod in ſolemni pœnitentia
opus non erat:ſed coram eccleſia,hoc
eſt plebe & clero confitebatur peccata
ſua : vnde non opus erat inquirere
vnum expertum & frugi: qui tot mili
bus confitebatur. Roborantur dicta 6
potiſſimum per officia,quæ hono ani
marum curatori tribuit, quæ omnia
non ad publicam referenda ſunt pœ-
nitentiam,ſed ſacramentalem, in qua
admonebit,conſulet & terrebit, ac ob
iurgabit:fruſtra.n.timeret:aliquem ab
ſolui citra obiurgationem in ſolemni
pœnitentia:cum ipſa pœnitentiæ ob-
ſeruantia,obiurgatio ſit tota, vt ab ini

tio descripsimus: Itaq; omnia ista opti me conueniunt in hanc clancularia m confessionem: quæ ab ipsis apostolis, semper in vsu fuit ecclesiæ, etiam tem pore martyrum: quantumuis hæreti ci contrariũ mentiantur. Quod Chri stus in poenitentes semper iudicat & damnat: poenitentes vero, q: a seipsis suscipit iudicatos: absoluit (Inquit Cy pria. de Cardinalibus Christi opibus). Neq; iudicio quod poenitentię huma ne seueritas protulit: aliquid iustitia coelestis apponit: admiranda profe cto & clementissima sententia.

Confessionem auricularẽ fuisse anti quitus ꝓbaẽ ex Hylario, sed eui dentius ex Basilio. Cap. 4.

DE curso martyrum tempore, ad Collimitios veniamus: ad eos q in humanis fuerunt persecutionũ ty rannicarum tempore, & hæreticorum postea turbationes prouectiori ætate senserunt. Et primas quidem partes li benter tribuerem Hylario: quod is ve tustissim⁹ Theologus sit ex latinis Eu

Hylari⁹

ropeus, multum ab hæreticis infeſtatus: at quia in re minime dubia vir ſanctus, non ex acte adeo, locutus eſt, diuerſarij varijs confictis gloſſematibus ſententiam ſuam lacerabunt. Ad mentalem, aut publicam trahentes omnia confeſſionem, attamen veritate ſufful ti pauca nihilominus ex eo decerpamus, q̃ confeſſionem teſtificantur, nã pſal.lxvj. duplicem aſſerit confeſſionẽ vnam laudis, ſicut Chriſtus dixit. Confitebor tibi domine pater cœli & terrę, quoniam abſcondiſti hæc a ſapientibus & reuelaſti ea paruulis, aliam peccatorum confeſſorum, vbi in deſerto Iordanis confitebantur peccata ſua eſſe hoc quippe fundamentum: ſuper Pſal. auté. cxviij. ſuper hoc verſu, vias meas pronunciaui, & exaudiſti me, doce me iuſtificatiões tuas, adducit illud ei conſentiens. Pronũciabo aduerſu me iniuſtitias meas domine. Et ruſſu. Iuſtus in exordio ſermonis ſui, ipſe ſibi accuſator eſt. Ergo hic pronuntiatio quæ dicitur, non laudatio eſt, ſed

Hylari'
Lucę.1.
Matt.3
Pſal.118

confessio viarum suarum.i.peccatorũ suorum pœnitus confessio: refert dein eo verbum prophetæ, quia ante confitendum est de peccatis, ex acta confessione discendæ iustificationes dei. Porro super Psal.cxxxv. Confitemini do-
psal.135 prou.16 mino, quoniam bonus: quoniam in sæcula misericordia eius: duplicis intelligentiæ inquit, significatio defertur vt aut deum in confessione laudem9, quia bonus: aut peccata nostra confiteamur, quia in sæcula misericordia eius. Non enim necessaria est confessio deo, qui nihil ignorat, vt ea quę gesseris confitearis. Quia porro confessione ista deus non ęget: cuius agnitioni nihil occultum est, cuius aditui nihil inuium est, cuius virtuti nihil reliquum est: extra quem locus nullus est. Sed confessio est rei eius quæ ignorabatur professio cognitio ex alterius iudicij opinione in alterius intelligentiæ proficiens sententiam. Et infra. Cõfessio erroris, professio est desinendi: desinendũ ergo a peccato est: ob qđ

peccati cœpta confeſſio eſt: cæterum extra veniam eſt, qui peccatum cognouit, nec cognitum confitetur. Et infra docet autem ſpiritusſanctus ſemper confitendum, cum ait per prophetam. Iuſtus ipſe ſibi accuſator eſt in primo ſermone. Iuſtus ſe non ex pſentibus, ſed ex præteritis accuſat. Et ĩfra. Hæc eſt illa viri iuſti vera confeſſio q iuſtitiam præſentem ex præteritorum conſcientia & confeſſione cōmendat: ad qꝫ & alibi per prophetã monemur. Confitere inquit peccata tua pius, vt iuſtificeris. Super Pſalm. præterea. cxxxvij. cum duplicem diſtinxiſſet cōfeſſionem, ſubiungit: Maxima autem & vtiliſſima eſt letalium viciorũ morbis in eorum confeſſione medicina: ſed confeſſio peccati nõ eſt velut tum rerum alijs ignoratarũ profeſſio: neqꝫ tanqꝫ ignorans, qui ſcrutatur corda & renes deus, ad ſcientiam ſuam, confeſſione tua indiget: cui promptum eſt non ſolũ cogitata, ſed cogitanda perſpicere, &c. Super Mattheo quoqꝫ ait

Prue. 18

Eſa. 43.

Ps. 117.

Hylari.

de Ioanne baptista poenitentiã quoq; regno coelorum propinquante pnunciat, per q; & reditus ab errore, & recursus a crimine, & post viciorum pudorem professio desinendi, vt deserta Iudaea meminisset se eum suscepturam, in quo regnum coelorum est, non vacuam, deinceps futuram: si se a veteribus vitijs poenitentiae confessione purgasset super Matth. quoq; ca. xviij. in-

Hylari. quit. Neq; naturae nostrae vicia indulgentiam merebantur: sed venia omnis ex eo est: cum etiam ea quae in se sint peccata, post reditum confessionis indulgeat: & loquens de poena in authores dominicae passionis constituta subdit. Sed dominus per confessionem credentium, huius criminis veniã largitur: idest per baptismi munus obtrectatoribus ac persecutoribus gratiam salutis indulget: quanto magis oportere ostendit sine modo ac numero veniam a nobis esse reddendam: nec cogitandum quotiens remittamus. referendum ad id est, q Petrus interrogauit, quoties

uit, quoties

uit, quoties deberet remittere fratri in ſe peccanti. Ad iſta omnia dicerent forſan aduerſarij, Confeſſionem probarét mentalem quæ Deo fit: ego Hylarius virum ſanctum exiſtimo loqui de confeſſione quæ in eccleſia Dei fit: at vtcunq; ſit: hoc ſaltem euicimus, & illa deductione patefecimus frequens fuiſſe apud virum ſanctum confeſſionis nomen. At fortius ſtringamus aduerſarios per Baſilium, & ſi Græcum, ſyncronon Hylarij: virum tam grauem, vt negari non poſſit: tam apertum vt nõ poſſit diſtinctione eludi, tam cogenté, vt non poſſit ſiniſtris interpretationibus torqueri aut adulterari. Tam certum, vt non poſſit vocari in dubium. Locus eſt ex libro de inſtitutione monachali cap. xxj. Quærit monachus. Qui vult confiteri: pctã ſua: an omnibus debet cõfiteri & quibuſlibet, an ſacerdotibus tantum: Reſpondet Baſilius. Clementia Dei erga eos qui deliquerunt manifeſta eſt, ſecundũ quod ſcriptum eſt. Qui non vult mortem

Baſili'.

Ezechi. 18.

pctõris: ſed magis vt conuertatur & viuat. Quia ergo cõfeſſionis modus ad hoc aptus eſt: vt conuertens ſe a pctõ fructus dignos oſtendere debet pœnitentiæ ſecundum quod ſcriptum eſt.
Matt. 3. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Neceſſarium videtur ijs quibus diſpenſatio myſteriorum Dei, commiſſa eſt, confitenda eſſe pctã. Si enim & hi qui antiquitus pœnitebant, inueniuntur apud ſanctos cõfeſſi eſſe pctã ſua.
Mat. 3. Scriptum eſt in euangelio: quia Ioan
Act. 19. ni baptiſtæ confitebantur populi pctã ſua. Et in actibus Apoſtolorum. Apoſtolis ii qui baptizabantur, & ca. xviij. quæſiuit monachus. Si quis etiam in paruis delictis: affligere voluerit fratres dicens pœnitere per ſingula: an ne forte & ipſe immiſericors videatur, & diſ
Mat. 5. ſoluere charitatem? Reſpondet Baſilius, cum affirmauerit Dominus, quod iota vnum, aut vnus apex non tranſibit a lege donec omnia fiant: & rurſum diffinierit, quod de omni ſermo-

ne otioso, quod locuti fuerint homines reddent de eo rationem in die iudicij, nihil oportet contemni, tanquaʒ paruum. Capite quoq; xcviij. quærit monachus. An deceat cum soror aliqua confitetur quodcunq; delictum suum presbytero: etiam matrem monasterij adesse? Respõdet Basilius Honestius mihi videtur esse & religiosius, vt per seniorem matrem presbyter, si quid illi videtur sibi statuat: & moduʒ & tempus pœnitentiæ imponat ad emendationeʒ eius, q̃; corrigi desiderat a pctõ. Rursus ambigit monachus vtrum decet gesta turpia confitenti. vel obscęna inuerecundius annunciare omnibus, aut certis quibuslibet, aut quibuscunq;? decidit Basilius. Confessio pctõrum hanc habet rationem q̃; habet vuln⁹ aliquod corporis vel passio, quæ medico demonstranda est. Si ergo non omnibus quis vicia, vel vulnera corporis sui reuelat, nec qbuslibet: sed ijs tantummodo qui summæ peritiæ & testimonium habent: & curæ ac Mat. 12

medelæ disciplinam. Ita confessio pec catorum fieri debet apud eos tantum modo, qui curare hæc præualent & emendare secundum quod scriptum é, vos qui fortiores estis, infirmitatem infirmorum portate: hoc est exportate, & auferte per curationem. Hæc Basilius græcus & magnus ecclesiæ Antistes, non recens, nec nouicius: vt cuius corpus ante. M. &. c. annos cóputruit. Confessionem asserit faciendaȝ. Et ne credas eum de mentali locutum, quæ Deo fit exprimit cui debeat fieri confessio, quia homini: Et ne fraternalem prætendant diuersarij confessionem: ostendit presbytero confitendum. Et quia vnicum aduersariorum asylum est, vt ad publicam confugiant confes sionem: hanc ex proposito reijcit Basi lius, volens priuatim fieri confessioneȝ vni. Adeste ergo veritatis aduersarij: & mendacia vestra cum Basilicis institu tis conferte: Anne adhuc vobis videtur hæc clanculatia confessio ignota fuisse sanctis patribus? anne adhuc ani

marum tyranni & animicidæ eam ex cogitarunt? quo in mentes hominum tyrannidem agerent? Iam iam relictis veſtris mendacijs, cõuicijs, blaſpemijs, veritatem catholicam agnoſcite, coli-te, & tenete.

Confeſſio auricularis probatur ex Hieronymo, Ambroſio, & Paulino. Cap. 5.

AT cũ Hierony. diligentiſſime ab aduerſarijs lectus ſit: quæ eos vel occupauit obliuio, aut detinuit mali-tia, vt & Hieronymo, & Hieronymi tẽ-pore ignotam dicerent, hanc confiten di rationem, cui fuit notiſſima, quod ex commentarijs eius ſuper Matth. fa cile eſt videre: reprehendens enim ſa-cerdotum aliquorum præſumptionẽ confeſſionem aſſerit, ſuper iſtis ver-bis. Et dabo tibi claues regni cœlo-rum, ſic dicens. Iſtum locum epiſcopi & presbyteri non intelligentes, aliquid ſibi de phariſæorum aſſumunt ſuperci lio, vt vel damnent Innocẽtes, vel ſol-uere ſe noxios arbitrentur. Cum apud hieron.

Deum non sententia sacerdotum, sed reorum vitam quæratur, legimus in leuitico de leprosis: vbi iubentur: vt ostẽdant se sacerdotibus. Et si lepram habuerint: tunc a sacerdotibus immundi fiant, non quo sacerdotes leprosos faciant & immundos, sed quo habeant noticiam leprosi & non leprosi, & possint discernere qui mundus, qui ue immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos, mundum vel immundum faciat: sic & hic alligat episcopus & presbyter. Non eos qui insontes sũt vel noxii, sed pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates scit quis ligandus sit, qui ue soluendus. Episcopus ergo & p̄sbyter Hieronymi tẽpore peccatorum audiuit varietates. Dic iam veritatis inimice, vbi audierit peccatorum varietates, vt absolueret vel ligaret, nisi in confessione: q̃ tu Hierony. incognitam asseris. Ideo pulchram Gratia. eius citat sententiam Gratianus de pęniten. distin. i. Mensuram autem temporis inquit, in agenda pœnitentia, ic-

circo non ſatis aperte præfigunt canõ nes pro vno quoq; crimine, vt de ſingulis dicant, quomodo vnum quodq; emendandum ſit: ſed magis arbitrio ſacerdotis intelligentis relinquendum ſtatuunt: quia apud Deum non tam valet mẽſura temporis, q̃ doloris: nec tantum abſtinentia ciborum, quantũ mortificatio viciorum: propter quod ipſa tempora pœnitentiæ pro fide & conuerſatione pœnitentium abbreuiã da præcipiunt: & pro negligentia protelanda eſtimant: tamen pro quibuſdam culpis pœnitentiæ modi ſunt impoſiti. En confeſſionem fuiſſe tempore Hieronymi, vt peccatorum emẽdatio ad arbitrium veniret ſacerdotis: & canones pœnitentiales fuiſſe, locus iſte abunde probat. Confeſſionem oris ſibi cognitam fuiſſe teſtatur id ſuper. Eccleſiaſti. x. Si momorderit ſerpens in ſilentio & cætera. Si quem ſerpens diabolus occulte momorderit: & nullo conſcio: eum peccati veneno infecerit. Si tacuerit qui percuſſus eſt, & hieronẽ

non egerit pœnitentiam : nec vulnus ſuum fratri & magiſtro voluerit confiteri: magiſter qui habet linguam ad curandum : facile ei prodeſſe non poterit. Si enim erubeſcat ægrotus vulnus ſuuȝ medico confiteri: quod ignorat medicina, non curat. Confeſſionem vides Hierony. aſtruit neceſſariã, & magiſtro faciendam: qui non eſt alius niſi ſacerdos tibi prælatus: & is linguam habet ad curandum, dum abſolutionis beneficium impendit. Ob eã
hieron. cauſam ad Pãmachium & Oceanum ſcribens affirmat pœnitentiam ſecundam tabulam eſſe poſt naufragium. Secunda inquit tabula poſt naufragiũ eſt culpam ſimpliciter confiteri. Et ſuper Hieremia obiurgat eos, qui nolũt confiteri peccata. Et ſuper Eſaia, male egiſſe Ezechiam teſtatur, quod partim confeſſus fuerit peccata ſua, partim celauerit: vnde eum liquet huius confeſſionis habuiſſe ſcientiam.
Ambr. Ad Ambroſiuȝ feſtinemus florentiſſimum epiſcopum, locuples teſtimoni

um. Confeſſioni perhibentem. Nam in libro de pœnitentia cap. vij. monet peccata ore confitenda: quia ore fiat confeſſio ad ſalutem. Timeamus inquit dominum præueniamus eũ confitendo peccata noſtra. Quid vereris apud bonum dominum tuas iniquitates fateri? dic tu iniquitates tuas vt iuſtificeris: adhuc reo culpæ, iuſtificationis præmia proponuntur: ille enim iuſtificatur qui propriuꝫ crimen ſponte agnouerit, deniq; iuſtus in exordio ſermonis accuſator eſt ſui. Nouit omnia dominus: ſed expectat voceꝫ tuã, non vt puniat, ſed vt ignoſcat, nõ vult vt inſultet tibi diabolus, & cœlantem peccata tua arguat, præueni accuſatorem tuum, ſi te ipſe accuſaueris, accuſatorem nullum timebis, ſi te detuleris ipſe, & ſi mortuus fueris, reuiuiſces inducit poſtea quõ hominibus iuſſit, vt lapidem remouerent a ſepulchro Lazari, in typo inquit quod nobis donaret vt leuaremus delictorum onera moles quaſdam reorum. Noſtrum eſt

onera remouere, illius est resuscitare illius educete de sepulchris exutos vinculis, videns itaq; graue onus peccatoris illachrymat dominus Iesus, & dicit defuncto, veni foras, hoc est: quod iaces in tenebris conscientię, & delictorum tuorum sordibus, quodam reorũ carcere? Exi foras, delictum proprium prode, vt iustificeris, ore confessio fit ad salutem, habes quõ confessionem commendet, & ne eum de mentali dũtaxat loqui existimes clare ostendit ex typo Lazari suscitati, nobis hominibus de mandatum officium, lapidem amouendi, & molas reorum remouẽdi. Et quia foras debet exire, seipsum manifestissime explicat, quia de confessione oris loquatur, In criminib⁹ in conscientia latentibus. In exhortatione quoq; ad pœnitentiam semper sibi similis: inquit Ambro. Nõ solum post pœnitentiam ab istis (peccatis) intus homo obseruare se debet, sed & ante pœnitentiam dum sanus est: qꝫ nescit si possit ipsam pœnitentiam ac

Ambr.

cipere, & confiteri deo & sacerdoti pec cata sua: ecce quod dico post pœnitẽ tiam, dico ante pœnitentiam melius, dic iam audacule, non fuisse confessio nem oris sacerdoti factaꝫ tempore pa trum. Et propterea inquit lib. de para- diso ca. xiiij. veniabilis culpa, q̃; sequi- tur professio delictorum. Ideo non de sperata mulier, quæ non reticuit deo, sed magis confessa peccatum est, q̃; medicabilis secuta sententia est, dein affert Cain, qui negauit peccatum qđ noluit confiteri, ideo misericordiam dei non est consecutus. Alia ergo ra- tio mulieris (Adæ) quæ licet culpam preuaricationis inciderat, tamen de pa radisi lignis habebat adhuc virtutis ha stam, & ideo dixit peccatum suum, & reputatum est ei adueniam: iustus enĩ accusator est sui in principio sermonis neq; enim potest quispiam iustificari a peccato, nisi fuerit peccatum ante confessus: vnde dominus ait. Dic ini- quitates tuas vt iustificeris. Simile qd inquit libro de Cain & Abel ca. ix. Est alias di lucare.

quædam in peccatis verecundia, & pœnitentiæ portio, crimen fateri: nec diriuare culpam, sed agnoscere: mitigat iudicem, pudor reorum: excitat pertinacia denegantium: vult te ad pœnitentiam prouocare deus: vult de se sperari indulgentiam, vult demonstrare tua confessione, quod non sit author malitiæ. Et alibi inquit. Soluit enim criminum nexus verecunda confessio peccatorum. Et Gratianus eum citat de pœniten. dist. j. verbum, locus iam mihi non occurrit. Verbum dei inquit: dimittit peccata: sacerdos est iudex: sacerdos quidem suum officium exhibet: & nullius potestatis iura exercet, & paulopost: domin⁹ par ius & soluendi esse voluit & ligandi: qui vtrunq; pari conditione permisit, ergo qui soluendi non habet ius, nec ligandi habet: & infra. Certu3 est, quod ecclesiæ vtrunq; licet: hæresis vtrunq; non habet. Ius enim hoc solis permissum est sacerdotibus. Recte igitur ecclesia hoc vendicat, quæ veros habet

Gratianus.

de pœnitentia cōtra Nouatū ab initio cap. 2. li.

ſacerdotes, hæreſis vendicare non po⸗ teſt: quæ ſacerdotes dei non habet, ex pende ſingula, verbum dei dimittit peccata, ſed per iudices ſacerdotes: & ii ſoli habent ius ligandi: & ſoluendi quanto rectius hic ſentit ſanctus epi⸗ ſcopus dei, q̃; lutteus Luther. *Sic in⸗ quit* in commentarijs ſuper pſal. Beati immaculati. Ceſſat vindicta diuina ſi confeſſio præcurrat humana: & infra. Si accuſauerit ſe iuſtus: vocem parat accuſationis: excludit qui ſolet accu⸗ ſare peccata &c. Propterea ad Theo⸗ doſium Imperato. ſcripſit, ſe non poſ ſe coram eo ſacrificare, niſi prius pœni tentiam egiſſet. Ipſum quoq;. S. Am⸗ broſium audiuiſſe confeſſiones pœni tentium in occulto teſtis eſt. S. Pauli⸗ nus ſynchronos, ad. S. Auguſt. ſic ſcri⸗ bens quotienſcunq; illi, aliquis ob per cipiendam pœnitentiam, lapſus ſuos confeſſus eſſet: ita flebat, vt & illum fle re compelleret: videbatur etiam ſibi cum iacente iacere: cauſas autem cri⸗ minum, quas illi confitebantur: nulli

princi⸗ piũ eni ↄcordat Ambr.

Paulin.

nisi domino soli, apud quem interce-debat loquebatur: bonum relinques sacerdotibus posteris exemplum: vt intercessores apud deum sint magis, quam accusatores apud homines. Auscul-ta Paulini verba & reperies confessio-nem vocalem clanculariam sacerdo-tibus factam tempore Ambrosij ante M.c. annos: quare nullus nisi extre-me desipiat, negare poterit vetustam esse illam confitendi rationem vt cunque insaniant rumpantur catholicæ verita-tis aduersarij.

Ex chrysostomo & hystoria tripar-tita auricularis confessio con-uincitur fuisse. Cap. 6.

Chrys. PRæstat diui Chrysostomi excutere super hac re sententiam: quod aliqui etiam de ecclesia, velut alio libro oste-demus, eum huius fuisse sententiæ cre-dant: vt confessionem clanculariam reiecerit. Et primo quidam reperio eum confessionis assertorem sermone .xxix. ac vbi plura in pœnitentiæ laudem af-fert, & inter alia inquit. Perfecta pœni

tentia cogit peccatorem omnia libenter ſufferre : ſi violentus quærat quæ habet, non vetat : ſi veſtem dirimat, non refragatur: percutienti maxillam præbet alteram : iam anguriatus vltro adijcit: caſtigatus gratias agit, prouocatus tacet, exaſperatus blanditur, ſuperiori ſupplex eſt, inferiori ſubiacet, in corde eius contritio eſt, in ore eius confeſſio, in opere tota humilitas, hæc & perfecta & fructifera pœnitudo.

Quam exacte, hic tres explicat pœnitentiæ partes. Contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem per humilitatis nomen: affirmat igitur confeſſionem oris, non ſolum cordis quæ fit deo. Sic etiam Homilia. x. ſuper Matth. in- Chryſ. quit. Tempus idem confeſſionis incũbit, his quoq;, qui baptiſma conſecuti ſunt: alijs quidem vt poſt patientia criminum vulnera, pœnitentia interueniente curentur; & ad ſacra redire myſteria mereantur: alijs vero, vt eamq; poſt lauacrum cœleſte conceperant maculam diluentes, ad dominicã mẽ

sam munda iam conscientia securaq; conueniant, absistamus igitur ab hac fluida, dissolutaq; vita, nequeunt eni3 omnino, nequeunt aliquando in vnú conuenire, & confessionis lachrymæ, & corporis delitiæ. Huc iam respice, & animum intende, post patentia crimi num vulnera, non enim patent nisi p confessionem. Et ne dum hic confes sionem affirmat fuisse, sed etiam cer tum tempus cőfessionis: & quibus in cumbat confiteri. Et quod tertio me mori mente tenebis, ante sacram com munionem iubet confiteri: quantum ab illa patrum sanctitate exciderunt

i Luthe ranos.

Luterani: qui hoc anno currente. M. D.xxij. promiscue sacramentu3 eucha ristiæ sub vtraq; specie acceperunt, pa nis & sanguinis: sacerdote celebrante in lingua Germanica, absq; sacris ve stibus, & reliquis cæremonijs ecclesię: & laycis sibi mutuo calicem consecra tum nudis manibus porrigentibus: sa cerdote quoq; celebrante communio nem nõ sumente: & nullis vel paucis

simis

ſimis prius rite ꝯfeſſis: videor ne tibi le ctor Chr̄ianos Lutheri ꝺſcripſiſſe aut potius Turcas, Agarenos, aut Mahumetanos. Pro ꝯfeſſione & illa faciũt q; Chryſoſto. in. xij. capite ad Hebræ; ſcripſit Pœnitentem inquit, non oportet pct̄m̄ ſuum obliuioni ꝯtradere: ſed Dominum ꝺeprecari: vt Deus quidē pct̄i eius non meminerit: ipſe autem nunquam ꝺebet obliuiſci. Si autē nos pct̄i noſtri memores ſumus: ꝺeus obliuiſcitur eius: a nobiſmetipſis percipiamus ſententiam: noſmetipſos accuſemus, tunc ꝺemum propitiabimus iudicem verum. Pct̄m̄ enim confeſſione minuetur: ꝯfeſſione vero ꝯtempta vergit impeius. Comparat ꝺein Adam pct̄m̄ ſuum ꝯfitentem, ad Cain pct̄m̄ negantem, & ſubdit, Magnum bonū eſt, vt quis pct̄ā ſua agnoſcat: & memoriam eorū perſeueranter retineat: nullum inuenitur ꝺelictorum tale remedium, ſicut eorũ ꝯtinuata memoria. Et infra. Tu vero qui te nunquam peccaſſe cognoſcis, quomodo miſeri-

chryſo.

cordiã deprecaris: vel pro quibus oras pctis Persuadeamus igitur nobis peccasse nos, nec hoc sola lingua pronunciet, sed etiam intima ꝯsciẽtia, nec tãtum nos pctõres esse dicamus: sed etiã ipsa pctã specialiter singula computemus. Et infra. Si autem nũc obliuiscaris pctõrum tuorum, tunc eorum recordaberis nolens, quando in toto mũdo publicabuntur, & in ꝯspectu proferentur omnium, tam amicorum tuorum, q̃; inimicorum, & sanctorum angelorum, cœlestiumq; virtutum. Hic

contra Oecolãpus.

habes ꝯfessionis virtutem: quantum bonum sit pctõrum memorari: quo pacto lingua & ꝯsciẽtia nos peccasse ꝯfiteamur, quod sigillatim pctã computemus, quæ omnia reijcit Luther ac damnat: quod si ista facere neglexerimus, publicabuntur pctã nostra in extremo iudicio corã toto mundo. Quomodo autẽ aduersarij veritatis catholicæ, torqueant hunc locum Chrysostomi ad confessionem mentalem contra confessionem oris, propter quædam

verba sinistre ab eis intellecta, dicturi sumus libro alio. Et cum Ioannes Chrysosto. Constantinopolitanæ præsederet ecclesiæ, ostendamus confessionem clancularíam tunc quoq; & superioribus annis fuisse in ea ecclesia, ex historia tripartita: quamuis Socratis & Sozomeni mistio, de solemnis pœnitētiæ ꝯfessione & clācularia aduersarios obruerit, vt veram intelligentiam perdiderint, & in enormes errores ceciderint vti lib. alio dicturi sumus, at quantum instituto nostro proderit, id quod cepimus prosequamur: libro itaq;. ix. cap. xxxv. sic renarratur Sozomenus. Quoniam omnino non peccare diuinum, & vltra humananam naturam esse cognoscitur, peccantibus autem pœnitentiam agentibus, veniam Deus dari præcepit. Qui vero ꝯfiteri refugiunt, maius pctorum onus acquirunt, propterea visum est antiquis pontificibus, vt velut Theatro sub testimonio ecclesiastici populi delicta pandatur. Et ad hanc causam presbyterum bone ꝯuer

tripartita historia.

sationis, seruantemq; secretum ac sapientem virum statuerunt. Ad quem accedentes hi qui delinquebant, delicta propria fatebantur. At ille secundum vniuscuiusq; culpam, indicebat, & mulctam. Quod etiam diligenter hactenus in occidentalibus seruatur ecclesijs: & maxime apud Romam: vbi etiam locus est certus pœnitentium & cætera, & quæ sequuntur lib. isto a nobis renarrata cap.i. Me tacente candide lector verum esse intelligis: nã quæ
cap.i.
vltimo dicuntur omnia ad solemnem pertinent pœnitentiam, velut ab initio huius libri diximus. Et tamen auspicatur ab auriculari ꝯfessione, quod refugientes ꝯfessionem peccent: quod nõ intelligit de ꝯfessione in solemni pœnitentia: quia illa vt ibidem testatur fuit abolita. Constantinopoli per Nectarium, qui vir bonus & catholicus rẽ tam necessariam non abrogasset. Et quod subdit electum presbyterum bone ꝯuersationis sapientem, seruantemque secretum: apertissime liquet eum

de clanculari loqui ↄfeſſione,naȝ ad publicam ↄfeſſionem, quid opus eſſet habere presbyterum ſeruantem ſecretum. Itaq; ſecreto ↄfitebantur:ideo delectus fuit pſbyter ſeruãs ſecreti. Quę autem poſtea de ſoléni ↄfeſſione ablata,Conſtantinopoli adfert, dicturi ſumus alio libro.

Auguſtini temporibus fuiſſe auricularem ↄfeſſionem ex dictis eius ꝓbatur. Cap.7.

AVguſtinum non eſſet opus adferre.Si non temeritas aduerſariorũ hoc expoſceret,ita aperte ↄfeſſioni clãculari teſtimonium perhibet,q; totus liber de vera & falſa pœnitẽtia clamat & præcipue cap.x.Quem pœnitet,omnino pœniteat, & dolorem lachrymis oſtendat,repreſentet vitam ſuam Deo per ſacerdotem, præueniat iudicium Dei per confeſſionem, præcepit enim Dominus mundatis,vt oſtenderent ora ſacerdotibus,docens corporali præſentia ↄfitenda pc̃tã,non per nũcium,non per ſcriptuȝ manifeſtanda. Auguſ.

Et infra. Qui per vos peccastis, per vos erubescatis, erubescentia enim ipsa partem habet remissionis. Ex misericordia enim praecepit hęc Dominus, vt nemi nem poeniteat in occulo: in hoc enim quod per scriptum dicit sacerdoti, & eru bescentiam vincit timore offensi, fit ve nia criminis. Et infra, quare qui ꝯfiteri vult pctā, vt inueniat gratiam quaerat sacerdotem scientem ligare, atq; solue re ne cum negligens, circa se extiterit negligatur ab illo, qui eum misericor diter monet, Tanta itaq; vis est confes sionis, vt si deest sacerdos ꝯfiteatur ꝓ ximo, saepe enim ꝯtingit, quod poeni tens non potest ꝯfiteri coram sacerdo te, quem desideranti, nec locus, nec tē pus offert, & si ille cui ꝯfitebitur, pote statem soluendi non habet, fit tamen dignus venia ex desiderio sacerdotis, qui sotio confitetur turpitudinem cri minis. Multa ad eam rem scripsit libro pręfato, vide ca. xix. vbi strennue hor tatur, ne erubescentia vincat confessio nem. Et cap. xx. sacerdotibus regulam

præfigitur. Sed reclamant, qui para- tiores ſunt ad reſiſtendum, q̃ obedien- dum veritati, hunc lib. non eſſe Augu- ſtini: hoc eniȝ eſt commune aduerſan- tium latibulum: dum quid pro verita- te cum dictis eorum pugnat: negant librum eſſe ſancti authoris: & interea nulla afferant, niſi friuola & temeraria huius indicia, quare optimo iure reijce- re poſſemus eorum vanos & ſteriles ca- uillos. At tamen vt obſtruamus os lo- quentium iniqua adducamus eum in libris quos nemo non agnoſcit Augu- ſtini eē, & primo mox apertiſſimo Au- guſti. teſtimonio obruamus aduerſa- riorum temeritatem, nam ſuper illo Io- an. v. venit hora & nunc eſt, quando mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint viuent, ſic inquit. Vox ſalua- toris irrupit duritiam lapidis, & cor tuū ita durum eſt, vt nondum illa vox di- uina te rumpat. Surge in corde tuo, p- cede de ſepulchro tuo. Etenim mortuᵘ in corde tuo tanquam in ſepulchro ia- cebas: & tanquam ſaxo malæ conſue

dol° hę reiico

Auguſ.

Ioan. 5

tudinis grauabaris. Surge & procede: & crede & ꝯfitere: qui enim credit surrexit: qui confitetur, processit: quare processisse dicimus confitentem? quia antequam confiteretur occultus erat, cum autem confiteretur? procedit de tenebris ad lucem. Et cum confessus fuerit, quid dicetur ministris? quod dictum est ad funus Lazari. Soluite illum & sinite abire: quomodo dictum est ministris apostolis, quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cœlis &c. hic iam nemo nisi Chorebo stultior, stipite insensatior negare poterit ꝯfessionem pctõrum factam sacerdotibus, vt ministris Dei: qui potestatem soluendi acceperunt. Sic enim pctõr ꝑdit de sepulchro alioquin mortuus manet: Ideo super canonica Ioannis inquit August. ante

August. omnia debere esse ꝯfessionem. Testatur illam ꝯfessionem plusquam in. xx. locis super psalmis: duos aut tres euocare sufficiat. Inquit enim super illo

Psal. 66 psal. lxvj. Confiteantur tibi populi deus. Inuenerunt viam tuam, ꝯfiteantur,

ipsa cantatio confessio est: cõfessio peccatorum tuorum est virtutis Dei, tuã iniquitatem cõfitere grãm Dei cõfitere, te accusa illum glorifica: te reprehende illũ lauda, vt & ipse veniens, inueniat te punitorem tuum: vt exhibeat se tibi saluatorem tuum, quid enim timetis confiteri, & in confessione vestra cantare canticum nouum, cum omni terra. In omni terra, in pace catholica cõfiteri times deo, ne confessum damnetur? Si non confessus, lates: non confessum, damnaberis. Times confiteri, qui non confitendo esse non potes occultus: damnaberis tacitus: qui possis liberari confessus. Confiteantur tibi populi deus: confiteãtur tibi populi omnes. Et quia ista confessio non ad supplicium ducit? sequitur & dicit. Letentur & exultent gentes. Si plangunt ante homines confessi latrones: letentur ante deum confessi fideles. Si homo iudicet, exigat confessionem tortor & timor: Immo aliquando confessionez premit timor, & exigit dolor. Et ille g

plangit in tormentis: timet autem occidi confessus: portat tormenta, quantum potest, & si victus dolore fuerit: profert ad mortē vocem suam. Nusq̄ ergo lætus: nusq̄ exultans: Antequā confiteatur exurit vngula: cum confessus fuerit: damnat carnifex ducitur miser vbiq̄. Sed letentur & exultent gentes: vnde? per ipsam confessionē: quare? quia bonus est cui confitentur, ad hoc exigit confessionem, vt liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem: vt puniat superbum. Ergo tristis esto anteq̄ confitearis: confessus exulta iam sanaberis. Non confitentis cōscientia, saniem collegerat, apostema tumuerat cruciabat te: requiescere nō sinebat, adhibet medicus fomenta verborum, & aliquādo secat, adhibet medicinale ferrum tribulationis: tu agnosce medici manum, confitere, exeat in confessione & defluat omnis sanies. Habes in libro minime ambiguo, cōfessionem faciendam non occultandum tacitus peccatū sed medicus ad

hibeat fomenta verborum sacramen-
talium. Accedat enim verbum ad ele
mentum, & fit sacramentum, inquit
idem: & illis animaruȝ medicis loqui-
tur etiam psal. lxxxvij. qui per fidele
ministeriũ opitulentur saluti. Ne sim
prolixior nolo adferre ea quæ Augu. Augu.
sup psal. lxviij. psal. xxxj. psal. xxxvij.
psal. xcvj. & psal. xcix. in confessionis
laudem & testimonium dixit: duos ta
men locos præterire non possum.

Vnum ex lib. de salutaribus docu-
mentis cap. lij. Ideo debemus inquit, Augu.
nostras confessiones veraciter confite-
ri, & fructus dignos pœnitentiæ facere
id est ne præterita reiteremus, secundũ
iussionem sacerdotis deum timentis.
Qui sacerdos vt sapiens & perfectus
medicus, primum sciat curare sua pec
cata: & postea aliena vulnera deterge
re & sanare: & nõ publicare: hos sequa
mur & perquiramus: & cum talibus
consiliuȝ salutis nostræ timeamus, fru
stra quatit caput aduersari⁹: hic sacer-
doti iubet faciendam confessionem &

ne publicam credas fuisse, tale3 expo scit sacerdotem, qui sanet vulnera, nõ publicet: clare intelligis clanculariam signari confessionem, eamq; semper fuisse in vsu Augustini & Hieronymi temporibus. Hostis autem veritatis petulanter obnititur, vt habeat quod dicat, quod mordeat. Alter locus est ex
Augu, lib. ij. de visitatione infirmorum: nam ca. iiij. Sic inquit. Sunt quidem qui sufficere sibi ad salutem autumant, Si solo deo cui nihil est occultum, quẽ nullius latet conscientia, sua confitentur crimina: nolunt enim, aut erubescunt, siue dedignantur ostendere se sacerdotibus: quos tamen inter lepram & lepram discernere per legislatorem constituit dominus: sed nolo, vt ipsa decipiaris opinione: quatenus confundaris confiteri coram domini vicario, tabescens præ rubore, vel ceruicosus pręindignatione: nam ipsius humiliter subeundum est iudicium, quem dominus sibi non dedignatur vicarium. Erga ad te venire roges sacerdote3, & fac

ipſum conſcientiarum tuarum pœnitus participem. Non te ſeducat ſuperbientium illa ſuperſtitio, quæ in viſitando cōfirmat: q: ſaluat ſacerdote in conſulto ad deum pctōrum ꝯfeſſio. Nos autem non abnegamus, quin ſit ad deum frequenter referenda pctōꝝ confeſſio: & infra quoniam prius eges ſacerdotis qui mediator ſit ad deum tuum ſalubri iudicio. Et cap. v. per totum id ſaxum voluit. Aſtantem corā te ſacerdotem inquit, angelum dei exiſtima: Aperi ei penetralium tuorū abditiſſima latibula, ꝯſcientiarum uerecundarū penitiora reuela repagula. Non te pudeat coram vno dicere, qđ te non puduit forſitam coram multis, & cum multis facere. Ex hijs alijſq; Augu. teſtimonis liquet veritas catholica .ſ. clanculariam confeſſionem ſacerdotibus tempore Auguſt. factam, ſicut Paulinus ſuus diſcipulus ad ſeuerum obtritionis, & confeſſionis meminit. Paulin⁹

Ex Leone & Gregorio pontificibus, auricularis ꝯfeſſiōis teſti-

monia afferunt. Cap. 8.

APertissimis his testimonis liquet mirabilem esse diuersariorum cæcitatem, qua clancularium negarunt confessionem olim fuisse in ecclesia Christi: Ideo iam ad portum & statio nem, nauem nostram dirigamus. Prius tamen duorum Roma. præsulum decreta renarremus, cōfessioni de qua
Leo. agimus astipulātia. Nam Leo primus huius nominis Papa, authoritate, morum sanctimonia, ac eruditione vere magnus, hanc confitendi normā suis fuisse tpibus testatur in scripto suo ad vniuersos episcopos per Campaniam & Picænum constitutos, quod ex integro a nobis referendum est. Leo vniuersis episcopis per Campaniam & Picænum. Quamuis plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ propter timorem dei apud omnes erubescere nō veretur: tamen quia non omnium huiusmodi sunt peccata, vt ea quæ pœnitentiam poscunt, non timeant publicare. Remoueatur tamen improbabi

lis consuetudo: ne multi a pœnitentię remedio arceātur, dum aut erubescūt aut timent inimicis suis, suá facta reserare, quibus possunt legum percelli cōstitutione, sufficit enim illa confessio quæ primum deo offertur, tunc etiam sacerdoti, qui pro delictis pœnitentiuȝ precator accedit: Habes non sufficere confiteri deo, sed sacerdoti cōfitendū. Et ne eum existimares locutuȝ de publica confessione, manifeste clancularia̅ admittit: & episcopos prohibet, ne homines ad publicam adigant cōfessionem. Renarrat Gratianus de pœnitentia dist. j. sub duobus canonibus c. sufficit & c. quamuis. Extat aliud eius decretum, ab eodem Gratiano renarratum. Multiplex misericordia dei ita humanis lapsibus subuenit, vt non solum per baptismi gratiam, spes vitæ reparetur æternæ: vt qui dona regenerationis violassent, proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum peruenirent. Et infra. Sic diuinæ voluntatis præsidijs ordinatis, vt idul- Gratianus. Leo.

gentiam dei, nisi supplicationibus sacerdotum nequeant obtinere, mediator enim dei & hominum, homo dominus Iesus Christus hanc præpositis ecclesiæ dedit potestatem, vt confitentibus pœnitentiæ satisfactionem darent: & eadem salubri satisfactiōe purgatos, ad cōmunionem sacramentoꝝ per ianuam reconciliationis admitterent: nihil his verbis clarius & apertiꝰ: vbi obiter sanctus præsul tres pœnitētiæ partes perstrinxit: pœnitentibus enim, & confitentibus, sacerdotes satisfactionis emendam iniungant. Pro

Grego. deat alter pontifex Grego. & ipse sanctitate doctrina ac nomine magnus: cuius sententia in hacre minime est ambigua: nam lib. xxij. super Iob inquit. Hæc sunt veræ humilitatis insignia, iniquitatem suam queq; cognoscere, & cognita voce confessionis aperire. Et libro. viij. dixerat. Tribulatio quippe spiritus linguam commouet, vt reatum praui operis vox confessionis impugnet. Sciendum quoq; est, qꝫ

sæpe

sæpe & reprobi peccata cōfitentur, sed de flere contemnunt: sed electi culpas suas quas vocibus confessionis aperiunt, destricte aduersionis fletibus insequuntur, vnde B. Iob bene post quã se ori suo non parcere spopondit: tribulationum mox spiritus subdidit, ac se aperte fateretur dicens. *Sic reatum lingua loquitur, vt nequaquam expers a mœroris stimulo per alia spiritus vagetur: sed culpas loquens vulnus aperio. Sic alio loco inquit. Plerunq; grauioris certaminis est commissa peccata prodere, q̃; non admissa vitare.* Et ne in dubium aliquis contentiosus hæreticus illud vertere possit, cō stat eum de clancularia locutum confessione: quoniam constitutione noua vltra patrum censuras, sacerdotem diris affecit, confessa peccata publicantem. Est autem huiusmodi Grego. decretum. *Sacerdos ante omnia caueat, ne de his qui ei confitetur peccata sua, alicui recitet, quod ea confessus est. Nō propinquis non extraneis, neq; quod* Gregor.

absit pro aliquo scandalo:nam si hoc fecerit deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat. Habes candide lector. non solum probatum confessionis secretum sigillum,sed etiam pœnam adiectam his q clanculariá cófessioné publicát.

Conclusio huius libri,cuз exhortatione vt Christo,Euágelio,Ecclesiæ & patribus credamus. Caput. 9.

SAtis sit cymbam nostraз hactenus altum sulcasse mare: Iamiam ad portum subducatur. Nam neq; aduersarij licet insigniter temerarij erunt,taз impudentes, vt negent clanculariam confessionem fuisse post B. Grego. tempora, Itaq; non desudo in adducédis Remigij, Isidori. Theodori, Cátuarieñ. Bedæ, Altuini, Eficij, Adamantij, Haymonis, Bernardi, Anselmi, & aliorum patrum testimonijs,qui a. Dcccc. Annis cum laude & profectu in ecclesia Dei vixerunt. Sat sit homini Christiano,satis esse debet aduersarijs,si ad

vnitatem eccleſiæ ſanctæ redire volue
rint, oſtendiſſe, confeſſionem ſemper
ſacerdotibus factam, ab ipſo apoſto-
lorum tempore in eccleſia inuictiſſi-
morum martyrum, & diligentiſſimo-
rum confeſſorum: ideo telam compro
bationis noſtræ, non vltra B. Greg. tpa
deduximus. Et quamuis forſan alicui
plura, q̄ oporteat adduxiſſe videar in Grego.
re tam comperta & manifeſtaria: at iu
xta eiuſdem Grego. & Auguſt. verba.
Omnis ſententia facilius creditur, quo
pluribus ſcripturæ teſtimonijs proba-
tur: ideo æquo ferat animo beneuo-
lus lector, hanc Paulo prolixiorem cō
feſſionis teſtificationē. Ac ſanctis pa-
tribus, eccleſiæ catholicæ conſentien-
tes concludamus, Dominum & magi
ſtrum noſtrum Ieſum Chriſtū hoc ſa
luberrimum ſacramentum pœniten-
tiæ inſtituiſſe: nam tam efficax contra
peccata remediū, non poteſt niſi de-
us inſtituere. Et quia pœnitentiæ ſacra
mentum adminiſtrari non poteſt a ſa
cerdotibus, niſi præuia confeſſione vo

cali. Ideo confeſſionem delictorum prius exigit Deus, ante tribunal iudicis adeo conſtituti cui poteſtatem dedit ſoluendi & ligandi in cœlo & in terra. Quam confeſſionem etiam aduerſarij, non poterunt negare, fore rem longe ſaluberrimam ac ſaluti animarum vtiliſſimam: adeo vt reuera confeſſio illa quæ hodie fit in eccleſia catholica, ſit neruus religionis noſtræ, & diſciplinæ Chriſtianę. Quare quicunq; illi detrahunt, illam contemnunt, populo velut non neceſſariam publicant. Hoſtes ſunt eccleſiæ catholicæ, ius diuinum rumpentes: lacerantes doctrinam euangelicam, ac veritatem ſpiritus: præcones ſunt Antichriſti, famuli venatici diaboli, animarum deceptores & ſeductores magiſtri hæreſum: & veriſſimi animicidæ. Quanto rectius eſt Chriſtum in hoc ſaluberrimo pœnitentiæ ſacramento venerari. Medelam ægris mentibus paratam, gratiſſime acceptare, & vulnera peccatorum confeſſionis remedio ſanare: vt ſic Deo obedien-

tes peccata confessa sacerdoti, in extremo iudicio: vbi reuelabuntur occulta cordium, lateant: vt sic cum capite Saluatore nostro domino Iesu, ęterna possideamus gaudia vitę, confitentes gloriam Dei in secula seculorum. Amen.

FINIS.

DE SATISFACTIONE ET ALIIS POENITENTIĘ ANNEXIS IOÃNIS ECKIJ GERMANI CONTRA LUTHERUM. LIBER VNUS.

REVE. PATRI. D. IOAN. Rupho Archiepiscopo Cõsentino patrono suo. S.D.

EXaminaui anno superiori Antistes amplissime, Lutheri contra saluberrimum pœnitentię sacramenmentum scripta: in quibus sane reperi multa a vero & fide catholica aliena: ea confestim gladio spiritus iugulaui: Consilium fuit iam edendi confessio-

nis materiam, quod in ea videam neruum disciplinæ ecclesiasticæ consistere: libros tamen de initio pœnitentiæ, de satisfactione & alijs pœnitentię appendicibus, dilutionem obiectorum per Lutherum & Oecolampadium, dum commodum fuerit emittam. Liber vt vides tenellus est, veretur aditare Mœcenatem: Innatam tuam petit humanitatem, vt tuo patrocinio ei nō desis apud Pont. Max. Cui in grauissima regendæ ecclesiæ hoc periculoso tempore sarcina, suppetias solitus es conferre consiliarias. Hortari non desinas, ita per D.O. M. te obtestor, ecclesiæ catholicæ pastorem: vt tandem dispulsis hæresum nebulis, serena & syncera veritas fidei fidelibus illucescat. Vale & salue prꝑsulum decus, pauperculi Eckij memor, Romæ &c.

AD REVEREN. IN CHRIſto Patré & Dominũ. D. Laurentium. S.R.E. Tituli ſancti quatuor coronatorũ Cardinalẽ. Dominũ ſuũ & patronũ colendiſſimũ Proloquium. Cap. I.

VEtus eſt prouerbiũ amplissime pr̃. Tria maxime fore iucunda & grata; portum nauigantibus, patriam peregrinis, captiuis libertatem. Omnium autem iocũdiſſimum mihi fuit totius Romę in. S. D. N. Clemen. vij. noui pontificis electione, conſenſus, exultatio, & iubilus: Non modo quod poſt ſeſqui meſtrem expectationem, põtificem tandem accepimus (quod tantopere tota flagitabat Roma) ſed & quod tu mihi antiquus ſis reſtitutus patronus: qui ſicut iam diu, voluiſti, Ita etiam poſſis mihi auxilio eſſe: quo tandem ad ger-

maniam: & tranquillitatem studioruȝ reuertar: & quomodo excipit mihi trã quillitatis vocula, cum perfidi ecclesię & fidei hostes, hæretici Lutherani nulla face me frui patiantur: cum ipsi nõ desinant antiquas hæreses excitare, ac nouas fingere: contra ego semper paro rationem reddere de ea quæ in me est fide: Nam quantum insaniant hæretici, ac quantis furijs agitetur bestia illa Luther cum similis farinę monstris deuastans agrum domini, abunde intellexisti: contra vero admodum pauci sunt sub hoc vasto Germanię cœlo: quos ȝelus domus Dei comederit: & q se morum opponant pro Israel, Iaco. Hochstrat Ioan. Gochleus, Hierony. Emser: Ioan. faber, Geor. Hauer, Bartho. Vsin. cum paucis alijs rem fidei agunt: non hoc dico: quod arbitreris nullos alios eruditos in Germania esse reliquos: qui ex pectore Christiano recte & syncerirer de fide nostra sentiãt, cum tot strennui reperiantur ad sue fidei pugiles, qui non curuauerunt ge-

nua sua ante Baal, Sed quia doctissimus quisq; vt est optimus, dum videt hæresibus se obijcientes a prælatis & pastoribus ecclesiasticis dereling, nullis non infamari ab hęreticorum cœtu opprobrijs: iniurijs & calumnijs dum interea præbendo si illi, & beneficijs onusti cauponatores in dies dignitatibus, aucti ad hæc rideant, & rem fidei nec tiruncio estiment: malunt inculpate tacere: q̃ frustra & inaniter niti ad tempus expectantes dei misericordia, quæ omnia aspiret, adiuuet: & ꝓsequatur: Quod si pessimi ciues honore & splendore caruerint, vt Plato decreuit, & quisq; honoratiori gradu statuatur, qui magnitu. eruditionis: & virtutum splendore sit habitus illustrior, & qui pro fide catholica & apostolica sede fortiter fecerit, sub umbra ecclesiæ quoq; protegatur: futurum est amplis. pater, vt plures scientia & integritate præstabiles nobiscum sint, quę cum lurido luteo illo Luthero: id eni sibi nomen conuenit: quoniam sicut

nomen suum, sic ipse: nam vbi est ca
dauer, vt alter veteri prouerbio Ioan-
nes. xxiij. obiecit, ibi etiam congregan
tur corui: Hinc recte Antisthe. dixit.
Tunc demum perire ciuitatem: cum a
bonis mali non se cernantur. Quare
R.P. per viscera Christi te moneo, te
hortor, ac quasi impello, vt nihil om-
nium negligas apud. S.D.N. quæ ad
hanc pestilentissimam hæresim extir-
pandam vel vtilia noueris, vel necessa
ria. Ego hoc anno pleraq; de pœniten
tia contra hos hæreticos emisi, quo ha
beant fideles, vt se consolentur: Iam
vltimam pœnitentiæ partem, satisfa-
ctionem, scilicet defendendam susce-
pi: cuius editionem sub nomine tuo
laudatissime Antistes publicare volui
quo meum in te animum redderem
testatiorem. Age age splendidissime
Pater age pro prudentia & integritate
tua: Ita deũ precor te adiuuet & diu i-
columẽ seruet. Iã ad op⁹ accingimur.
Satisfactionem pro pœna peccato-
debita integrare pœnitentiã ex

sacris literis pbat. Cap. 2.

CVm diuina preunte gratia peccator ex cōpedibus diaboli se euoluere conat: & iam compunctione cordis mentem deo afformauit, qua & p̄teritas culpas defleuit, & plangéda in posterum non admittere proponit, Et coram sacerdote corde humiliato & contrito peccatorum suorum fœditatem effudit: ac spiritussancti vnctioné per pœnitentiæ sacramentum sacerdotalis absolutionis beneficio consecutus est: diuinæ prouidentiæ dispositio exigit: vt secundum iustitiæ etiam misericordis normam: Deo vtcunq; satisfiat per pœnalis alicuius operis exhibitionem. Nam & si in conuersione peccatoris ac sacramento pœnitentiæ odium dei extinguatur, remittatur offensa, deleatur culpa, at tamen pœna non in totum expungitur, sed clementia de, æterna in temporariam cōmutatur: vt sic aliquis honor deo pro cōmissa culpa impendatur. Hæc itaq; pœna restans, aut iudicio ecclesiæ per

ſacerdotis impoſitionem diluenda eſt aut per voluntariam boni operis ſuſce ptionem; quæ bona opera in genere, oratione, elemoſyna & ieiunio expli-
Leo. cantur, iuxta illud Leonis Pape in ſer mone de ieiunio. Oratione propitiatio dei quæritur, ieiunio concupiſcentia carnis extinguitur, elemoſynis pec cata redimuntur: ſimulq; p omnia dei imago in nobis renouatur, vti illa latius explicantur per catholicos docto res & patres: quæ tamen in præſentia omittimus. Nolumus enim vniuerſa3 ſatisfactionis rationem diſcutere, qua
Anſel. Anſelmus dixit, eam eſſe voluntaria3 redditionem æquiualentis, alias indebiti: neq; in dubium reuocemus, an creatura aliqua ſatisfacere poſſit pro peccato: quoniam in præſentia: hoc iam pro certo habere volumus: nullũ homine3 potuiſſe ſatisfacere pro quo cunq; peccato mortali, ſed quia domi nus noſter Ieſus Chriſtus paſſus eſt p peccatis noſtris, & redemit genus humanum: omnis noſtra ſatisfactio ha-

bet suam vim a merito benedictę passionis suæ, itaq; omnis nostra sufficiētia ex deo est, At hoc pacto hic satisfactionem tractabimus, cum enim misericors deus ex clementia peccatori redeunti & pœnitenti: sinum suum non claudat, sed quacunq; hora ingemuerit peccator, & egerit pœnitentiam, vita viuet & non morietur. Vnde fide credimus peccatorum remissionem. At quia deus non vult aliquod malum manere impunitũ: ideo licet pœnitenti pœnam remittat æternam ac odium: tamen non omnem pœnam cōdonat, sed commutatur pœna æterna in pœnam temporalem. Nam alio libro nondum per me ædito: assero contra Lutherum, deum remittendo culpam, non remittere omnem pœnam. Hanc autem temporariam pœnam diluit pœnitens varijs modis, per contritionis acerbitatem velut. S. Petrus fleuit amare, per amoris magnitudinem velut Magdalena: per confessionis erubescentiam, ac per alia bo-

1. Cor. 3

Ezec. 18.

Ockns.

na opera, potissimum per orationem: elemosynam, ac ieiunium, quæ vt maioris sint apud deum efficaciæ: a sacerdote vicario dei iniunguntur, in emendam & expiationem peccatorum cõfessorum, & hoc tota semper obseruauit & hodie obseruat ecclesia. Huic catholicæ veritati oblatrat aquilonaris

Luther canis Luther: & satisfactionem in toto cassat & floccefacit: Et profecto mirandum est, quod cum Nouatiani: vt B.

Cypria. Nouat' Cyprianus ad Antonianuz scribit, sub trahant pœnitentiam satisfactioni: hic stultus Luther incontrarium currens, subtrahit satisfactionem pœnitentiæ: quia deus remittendo culpam: remittat omnem pœnam. Et quia alio libro radix erroris illius confutabitur, ideo hic satisfactionem dũtaxat tuebimur aduersus ecclesiæ hostes. Satisfactionem igitur exigi, adeo post pœnitentiam liquet ex lib. ij. Reg. ca. xxiiij. vbi

2. Re. 24 cum Dauid peccasset numerando populuz, & ipse pœnituisset pro delicto, sic quod culpam tersisset: exegit tamẽ

Deus adhuc pœnam & satisfactionez ab eo: nam sic iussit Gad prophetam dicere ad Dauid. Vade & loquere ad Dauid. Hæc dicit dominus. Trium tibi dabitur optio: elige vnuz quod volueris ex his, vt faciam tibi: cunq; venisset Gad ad Dauid nunciauit ei dicens. Aut septem annis veniet tibi fames: in terra tua, aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos, & isti te persequentur, aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua, nunc ergo delibera, & vide quem respõdeam ei qui me misit, sermonem. Et licet Dauid nimium coartatetur, tamen quia melius esset incidere in manus domini, cuius multæ sint misericordiæ: elegit pestilẽtiam, & mortui sunt septuaginta milia virorum. Expende hic dirissimam exactam fuisse satisfactionem, post dimissam culpam. Quod autez Dauid prius pœnituerît liquet ex sacra scriptura, vbi supra, nam antea q̃; veniret propheta ad Dauid: inquit sacra scriptura. Percussit autem cor Dauid euz

postquam numeratus est populus, & dixit Dauid ad dominū. Peccaui valde in hoc facto, sed precor domine: vt transferas iniquitatem serui tui: quia
Ezec. 18. stulte egi nimis. Quod postea factum dinoscitur, quia cum culpa transferri non potuit: quia anima ipsa quæ peccauerit: morte morietur, filius nō portabit iniquitatem patris: neq; pater iniquitatem filij, quare peccatum Dauid fuit translatum non culpa, sed satisfactione. Sic sapiens docet filium Eccl.
Eccl. 21. xxj. filij peccasti non adijcias iterum: sed & de pristinis deprecare, vt tibi dimittantur. Quæ dimissio remissionē pœnę debitæ nobis significat: q̄; a deo impetrare debemus pro præteritis delictis: quod si non hic satisfacimus: in purgatorio pro eis satispatiemur, nam hoc negato nullum erit purgatorium, contra sacram scripturam: vt Luculenter ꝓprio libro de purgatorio egimus. Nam non solum beati sunt quorum
Eckius. remissæ sunt iniquitates, Sed etiam hi
Psal. 31. quorum tecta sunt peccata. Tunc re-

missæ sunt iniquitates, quando deus iratus remittit culpam, quando oratio-nibus: ieiunijs aut elemosynis placa-tus deus: non aliam requirit pœnam. Quia sic in omni opere dei concurri misericordia & iustitia. Misericordia ignoscendo culpam, Iustitia infligen-do pœnam satisfactione diluendam. Sic enim memores debemus esse pec-catorum, ipsa in nobis puniendo: vt sic deus non sit memor vindicando: quare bene egit pœnitens, qui dixit. Q̃m pc̃tm̃ meũ ego cognosco, & pec-catum meum ꝯ̃ me est semper. Q̃d si pœna cum culpa tota remitteret̃ iã fru-stra diceret. Pc̃tm̃ suũ semper eé ꝯ̃ se.

remitte-re. Tegere peccatũ

Psal. 50

Satisfactionem esse necessariã ex Au-gustino, Cypriano, Ambrosio & Leone probatur. Cap. 3.

HAnc veraꝫ intelligentiam sp̃us se-cuti sancti p̃res, oẽs satisfactionẽ affirmarunt: q̃d, etsi pluribus agemus in lib. de remis. pœnæ & culpæ: obiter tñ hic aliquos locos prægustemus. Nã S. Augu. vbiq; eam intonat, velut ne-

Augus.

cessariam & partem pœnitentiæ. Naꝫ cap.iij.de medicina, pœnitentiæ inqt. Pœnitens veniat ad antistites, ꝑ quos in ecclesia claues ministrãtur. Et tanq̃ bonus iam incipiens esse filius mr̃no-rum membroꝝ, ordine custodito, a prępositis sacroꝝ accipiat suæ satisfactionis modum: vt in offerendo sacrificio cordis cõtribulati deuotus & supplex. Satisfactionis itaq; modũ accipiat pęnitens a sacerdote. Hoc idem affirmat cap.v. sequenti. Non sufficit mores in melius cõmutare, & a factis malis recedere: nisi ẽt de his quæ facta sunt, satisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus elemo-

Matt. synis. Beati.n. misericordes, qm̃ ipsorũ

Eccle.21 miserebitur Deus. Non.n. dictum est, vt tm̃ abstineatis a pc̃tis: sed & de pręteritis inquit deprecare dn̄m, vt tibi di-

B. Rhenanus. mittatur. Et q̃uis B Rhenanus in proloquio Tertuliani, in aliuꝫ velit reicere authorem, libellum istuꝫ, attñ vetustissimum affirmat: & dignis euehit preco

nijs: ac magnæ existimat authoritatis: librum cito minime dubiũ, quin Au- Augus.
gu. eum vt suum agnoscat Enchiridiõ cap. lxx. vbi clare docet satisfactionẽ congruam fore necessariã. Verba Au gu. sunt ista. In melius quippe est vita mutanda: & per elemosynas de pctis præteritis est propitiandus Deus. Non adhoc emendus quodãmõ: vt ea sem per liceat impune cõmittere. Nemini .n. dedit laxamentum peccandi, q̃uis miserando deleat iã facta pctã: si nõ satisfactio congrua negligatur. Et in se quenti cap. ponit quotidianam oratio nem satisfacere pro quottidianis & le- uibus pctis. Ob hanc rem indignat Cypria. & irascitur Nouatianis in Epi- Cypria.
stola ad Antonianum. O frustrandæ fraternitatis irrisio inquit. O miserorũ lamentantium caduca deceptio. O hę reticę institutionis inefficax & vana tra ditio: hortari ad satisfactionis pœnitẽ tiam, & subtrahere de satisfactione me dicinam. Dicere fratribus nris plange, & lachrymas funde: & diebus ac nocti

bus ingemiſce: & pro abluendo & purgando delicto tuo, largites & frequenter operare, ſed extra eccleſiā poſt iſta oia morieris. Hic ſanctus martyr iprobat Nouatianos, q: ſatisfactionem admittebant, ſicut fit in eccleſia, & tñ relapſis negabant pœnitentiā, quæ in eccleſia datur. Sic idem de Nouatijs conqueritur Cornelio Papæ, Elaborant inquit, ne vulneratos diuina clementia in eccleſia ſua curet: miſerorum pœnitétiam mendaciorum ſuorum fraude corrumpunt, ne Deo indignanti ſatisfiat: ne Chriſtum dñm ſuum, qui Chriſtianus eſſe, vel erubuit vel timuit, poſtmodū quærat, ne ad eccleſiam, qui de eccleſia receſſerat, redeat. Dat opera, ne ſatisfactionibus & lamentationibus iuſtis delicta redimantur: ne vulnera lachrymis abluantur. Hic accuſat coram Ro. Pont. Nouatianos qđ pniam & ſatisfactionem negarent. Ideo catholicam profeſſus fidem, Cornelio apetit ſniam ſuam. Delictis inquit remittendis pluſq; opꝫ, pœnæ ipſe delinquo.

Cypria.

Confeſſio. Cypria.

Amplector prompta & plena dilectio ne cum pnía reuertentes: pctm̃ suum satisfactione humili & simplici ꝯfiten tes. Et ne Luther cauillo eludat hunc sancti martyris locum, qđ satisfactio tm̃ fiat ecclesiæ: q₃ Deus nihil exigat: Præuenit vir sanctus has nugas: & cõ queritur apud Nouatianos non satis- fieri Deo. Satisfactionem quoq; ne- cessariam fore pníæ tradit. Ambrosius ex magisterio Christi lib. ij. de pœnit. cap. v. vbi sic inquit. Apostoli ꝭm Chri sti magisteriu₃ pníam docuerunt: spo ponderunt veniam: culpa₃ relaxarũt: sicut & Dauid docuit dicẽs. Beati quo rum remissæ sunt iniquitates, & quorũ tecta sunt pctã. Beatus vir cui non im putauit dñs pctm̃. Vtrunq;.n. beatú₃ dixit: & cuius iniquitas remittitur ꝑ la uacrum: & cuius pctm̃ tegitur bonis operibus. Qui.n. agit pníam: non so- lum diluere lachrymis d₃ pctm̃ suu₃: sed ẽt emẽdatioribus factis operire & tegere delicta superiora: vt non ei im- putetur pctm̃. Quid hic cõtra poterit

Ambr.

Psal. 31.

mutire veritatis aduersarius. Etiã post remissionem pcti, ipsum imputari ad pœnam. Si non emendatioribus operibus tegatur. Recte ergo dixit. S. Leo Papa. Mediator Dei & hoium, hõ dñs Iesus Christus, hanc prępositis ecclesię dedit ptãtem: vt ꝯfitentibus pnię satisfactionem darent, & eadem salubri satisfactione purgatos, ad cõione3 sacramentoꝝ per ianuam reconciliationis admitterent, habes ꝯfessis iniungi emẽdam in satisfactionem, ꝓ pctis præteritis hunc locum notabilem, ac ineluibilem afferre placuit, qđ tam aperte ꝓbet modum pniæ, vti ẽt hodię in ecclesia catholica obseruatur: nolo esse prolixior in hac re: qđ in libello de remissione pœnæ & culpæ, copiose tractet.

Leo.

Tres esse ptes pniæ ꝯ Litheꝝ. C. 4.

NEctendo ea quæ & alijs libris diximus, erit cõsectarium doctores iuniores ecclesiæ ꝯformiter sacræ scripturæ ac sanctis patribus tres posuisse pniæ partes: qđ magna impietate reijcit Luther in sermone de indulgentijs

Luther

dicens. Sciendum primo, qđ noui authores: vt magr̃ ſnia℘.ſ. Thomas, & hos-rum imitatores, tres partes faciunt pnię: nempe ꝯtritionem, ꝯfessionem, & satisfactionem. Et q̃uis hæc distinctio, vt ipsi eam proponunt difficulter, aut certe neutiq̃ deduci queat ex scriptura: neq; ẽt ex antiquis Christianæ religionis authoribus. Hęc Lutherana impietas, iã in alijs nr̃is libris detecta est. De ꝯtritione.n. id egimus lib.i. de ꝯfes. lib. ij. de satisfa. hoc tertio. Istas.n. tres partes sancta mr̃ ecclesia (extra q̃ nulla ẽ salus, sicut nec viuẽtibus tp̃e. Noe, extra archam) peruetusta cõplectitur orõne: quæ in quibusdam ẽt ecclesijs cathedralibus Germanię ad primam dr̃. Omp̃s sempiterne Deus, te humiliter implorarnus: ne nos pc̃tõres perire permittas pp nimia pc̃tã nr̃a: q: tua creatura sumus, lʒ pc̃tõres simus: sed ꝯcede nobis pc̃tõribus spatium viuẽdi ac pœnitendi in hac vita, vt ante diẽ exitus nr̃i per veram ꝯtritionem puram ꝯfessionem, & dignam satisfactionem

S. Thõ.

Eccles.

tibi Dño deo oīpotenti placere merea
mur. Ecce q̃ꝫ appositæ singulæ partes
cum decoris epithetis hic recensentur.
Rõ op- Et has tres esse partes pniæ, quilibet vsu
tima. rõnis pollens cogitur fateri. Cum.n.in
sacro pniæ sit emenda voluntaria per
viam iudicij voluntarie, suscepti: exigit
citationem ad voluntarie subeunduꝫ
illud iudicium: & hæc est cordis com-
punctio. Et coram iudice veritatis con
fessioneꝫ. Et iuxta iudicis arbitrium, sa
tisfactionem, vel in re, vel saltem in ꝓ
posito. Congruit.n. vt sicut tribus mo-
dis Deum offendimus.s.corde, ore, &
Augus. opere: ita pœniteamus: naꝫ sic B. Au
gu. lib.i. de sermo. Dñi in monte ponit
tres pcti differentias in corde, in facto,
Mat. 9. & in ꝯsuetudine, tanq̃ꝫ tres mortes. Vna
Lucæ. 7 quasi in domo hæc est qñ in corde cõ
Ioan. 11 sentitur libidini: altera iaꝫ prolata, qua
si extra portam cum in factum proce-
dit assensio: tertia cum vi ꝯsuetudinis
male, tanq̃ꝫ mole terrena premitur ani
mus, quasi in sepulchro iam putens: q̃
gia gña mortuoruꝫ Dñm resuscitasse,

quisquis Euangelium legit, agnoscit. Huic ergo triplici morti, triplici occurritur remedio, contritione, confessione, & satisfactione: nam compunctio cordis male mentis medetur affectioni. Confessio sacerdoti facta, factum ipm aut male locutum medicatur. Satisfactio bonis operibus exercita, consuetudini maloꝝ resistit, eamq; destruit. Huic nõ est dissimile, quod Grego. iij. sup Iob scribit. Quatuor quippe modis pctm̃ ꝑpetratur in corde: quatuor consumatur in opere. Et infra vulua peccantis hoĩs est culpa latens, quæ occulte peccatorem concipit: & reatum suum adhuc in tenebris abscondit. A vulua de vtero exitur: cum peccator, quæ in occulto cõmisit, hæc ẽt in aperto cõmittere non erubescit. Cum autem peccator de iniquitate sua nõ confunditur, in ipsa adminiculis pessimæ consuetudinis roboratur. Sic quasi genibus fouetur vt crescat: dum culpa consuetudinib? firmatur vt vigeat. Dum itaq; culpa prodire in vsum cœperit: tunc Grego.

ſe aut falſa diuinæ miſericordiæ, vel aperta deſperatiōis miſeria, paſcit. Cū ergo reatus culpæ variæ contrahitur: nulli miruꝫ videri dꝫ: ſi medicina ipſa ex pluribus partibus conficiaẗ. Huic S. Ioannes non ſoluꝫ inquit agitæ pœnitentiā: ſed & hoc dixit. facite dignos fructus pœnitentiæ. Et illas tres partes pœnitētiæ aſſeruit. S. Ioānes Chryſo. in loco ſuperius citato, ſermone. ſ. xxix. de pœnitentia. Perfecta inquit pœnitentia cogit pc̄tōreꝫ omnia libēter ſufferre. Si violentus quærat quæ hꝫ, non vetat. Si veſtem dirimat, non refragatur: percutienti maxillam præbet alteram: iam angariatus vltro adijcit: caſtigatus gratias agit, prouocatus tacet exaſperatus blanditur. Superiori ſupplex eſt, inferiori ſubiacet, in corde eius ꝯtritio eſt, in ore eius confeſſio, in opere tota humilitas, hæc eſt ꝑfecta & fructifera pœnitudo. Nihil his verbis expreſſius, nihil ꝓpoſito noſtro ſignificantius, adhuc non rubet Luther, q̄ ̄tūcunq; valide mentiatur: iniuriam facit

Matth.

Chryſ.

i Lutherum.

Petro Longobardo Parrhisiensi Antistiti, ac diuo Thomæ aquinati, quos arbitratur finxisse has pœnitétiæ partes, cum Chrysó. Dcc. annis illos præcesserit, sed veritas catholica triumphat, hæresis Lutherana deo sic volente dissipabitur. Expende o lector pœnitentiæ negotium, & veritatis radius illucescet tibi, nam pctm̃ est offensa dei, & non est in lapsis repropitiatio absq; sacrificio contriti cordis & cõtribulati spiritus, & q: iniuria est, non est pacificatio absq; iudicio. Iudicium aũt nõ est absq; accusatione & testificatione contra delinquentem: & hoc est confessio, neq; est iudicium absq; iustificatione (vt ita loquar) delinquentis: & emenda facienda iniuriam passo: & hoc est satisfactio. His interuenit ipsa sacerdotalis absolutio, quæ sacrm̃ existit. Silitudinem hñs cum ipsa interiori sanctificatione. Manus.n. sacerdotis sup caput pœnitentis, manum diuinã siue virtutem adesse significat ad sanctificandum pœnitentem. Et verba abso-

Alia sua sio.

Ptãs.

lutoria, deũ absoluentem, ac dimittẽtem significant. Hanc.n.efficacem dedit clauium ptãtem sacerdotibus: vt ipsis visibilr̃ absoluentibus: ipse intus

Sacerdotij. secreta ptãte diuina operetur. Et hæc oĩa certissime fiunt: si pœnitens non obicem ex malitia spirituisancto posuerit. Immo necesse est ita fieri: non coactionis impulsione, nec alligatiõis violenta astrictione, sed liberalissima benignitatis, ac beneficẽtię diuinæ largitate, ac pientissima promissione eius qui mentiri nescit. Non magnum tibi hoc vr̃? ad sacerdotis absolutionẽ vincula pc̃tõrum rumpi, maledicta effugari, & spiritussancti grã3 tribui: Alioquin frustra tantæ pietatis officiu3 clementissimus deus in ecclesia sua instituisset: & pœnitentibus potius illusisset. Si ministerio sacerdotum suis benedictionibus, & absolutionibus non potenter assisteret. Ipsi.n.sacerdotes

Maria. Officiũ sacerdotum. positi sunt velut officiales, seu ianitores misericordiæ dei: qui dispensent diuitias misericordiæ dei: aperiant pulsantib?:

& introducant intrare volentes: q con fugientes ad ianuam misericordię dei, tota congratulatione, & applausu recipiant: peccata remittant, bonis gratiæ spoliatos a latronibus restituant: vulneratos, & morbidos cœlesti medicina ac virtute diuina sacroꝝ medicamento sanent, quæ omnia cum gratitudine venerari deberemus & suscipere nō porcorum more, quod Luther facit contemnere & contaminare.

Contra Prouerbium tantopere a Luthero laudatum, optima pœnitentia noua vita. Cap. 4.

QVilibet catholico arbitror sufficere quæ de partibus pœnitentię diximus cōtra impietatem Lutheranā: præstat iam aliqua illis cohærentia explicare. Et obiter quidem: nam quod ad initium pœnitentiæ attinet, in sermone de pnīa magno delyrio sic scripsit, plus tibi discutiendum est ꝯfessuro, q̄tum diligas iustitiam, q̄ quarum odias pc̄tm̄: multoq; maiore, Immo solo hoc labore tibi cogitandum est:

quo futuram vitam agas bonam: q̃
quo deseras aut odias p̃teritam malã.
Verissimum est.n.prouerbium, & oĩ
doctrina de contritionib⁹ hucusq; da-
ta præstãtius, quo dr̃ Teutonice. Nim
merthum, die hochste buß. Optima
pnia noua vita: Sicut & apostolus so-
Gala. 6. nat ad Galat. vj. In Christo neq; circũ
cisio, neq; præputiũ aliquid valet, sed
noua creatura. Hæc Lutheri verba tot
habent ferme errata, quot verba: iustis
Leo. sime nanq; Leo. x. Ponti. max. hunc
dãnauit articulum verissimum est p̃-
uerbium &c. Impietatis error prudẽti
est obuius: nam sic frustra & inaniter
Augu. .S. Augu. peccata præterita ante suaȝ
conuersionem confessus est, & de his
doluit: quod tñ proficue & rationabi-
liter se fecisse lib. x. confessionum ostẽ
dit. Et quod non sufficiat futuraȝ vitã
inchoare bonam: nisi etiam de præte
Augu. rita doleat ac pœniteat, docet. S. Au-
gu. in loco sæpius citato de pœniten-
tiæ medicina ca. v. Non sufficit mores
in melius cõmutare, & a præteritis ma

lis recedere: nisi & de his quę facta sũt satisfiat domino p pnię timorem. Cui magis credemus. An Augu. lumini ecclesiæ dicenti non sufficit: aut Augustinianum se profitenti bis hæretico & schysmatico: asserenti, Sufficit mores in melius cõmutare. Et ne nesciretur tortuosus coluber, seipsum suis depingit coloribus: Impudentiam.n.ei⁹ qs non demiretur: quod prouerbium ex triuio sumptũ e media plebe receptũ, præfert oĩbus doctrinis patrum de cõtritione hactenus datis quod tñ non veꝛ est, sed falsissimum: non,n. soluʒ Augu. sed & sacræ scripturæ contradicit, dño p Ezechielem dicente cap.xx. Et recordamini viaꝛ vestraꝛ, & oĩum sceleꝛ vestroꝛ, quibus polluti eratis: & displicebit vobis in ꝯspectu vestro; in cunctis malitijs quas fecistis: & scietis, q꞉ ego dñs cum benefecero vobis pp nomen meũ, non ſm vias vestras malas, neq; ſm scelera vestra pessima, dominus vult nos recordari pctõꝛ nro-rum. Luther non vult: sed sufficiat vi-

i Lutherum. Ezec. 20

tam in melius cõmutare. Melius nos
docuit. S. Ioan. in Apocalipsi q̃; Lu-
ther: qui Ephesinam ecclesiã docens
reuerti, inquit. Memor esto itaq; vnde
excideris: & age pniam, & prima ope
Apoc.2 ra fac, Luther contra docet, nõ memo
randum, vnde excideris, sed tm̃ cogitã
dum, qũo vitam futuram agas bonã.
Sic docuit nos Dauid, declina a malo
Psal. 36. & fac bonũ. Et. S. Petrus præmisit pœ
nitentiã agendam: & sic vitam in me
Actu.2. lius mutandam Actu.ij. Petrus aũt ad
illos ait, pniam agite: & baptizet vnus
quisq; vestrũ in noie Iesu Christi in re
missionẽ pctõꝝ vestroꝝ. Vide lector
primo voluit eos agere pniam: & de-
inde inchoare nouam vitam. Totum
contrarium dicit lerna maloꝝ Luther.
Psal. 50 Rectius multo Dauid. Q m̃ peccatuꝫ
meum ego cognosco & peccatũ meũ
Mich. 6 contra me est semper. Rectius Miche
as. Indicabo tibi o homo quid sit bo-
num: & quid dñs quærat a te vtiq; fa-
cere iudicium & diligere misericordiaꝫ
& sollicitum ambulare cum deo: prĩo
ergo

ergo facias iudicium, pctá tua in te pu niendo, & diligas misericordiã: sic am bulabis cum Deo in nouitate vitæ. Quare vere dixit Augu. q. cij. de qõni bus no. & vet test. Quid n. est pœni tere, nisi dolere præterita, & de cætero temperare ab his, quæ admiserat. Vere Petrum instruxit diaconum cap. iij. de fide. Prouide oi hoi in hac vita, pôt esse vtilis pnia: q̃; quocunq; tpe homo egerit, q̃libet iniquus, q̃libet annosus: si toto corde renunciauerit pctis pręte ritis: & de eis in ꝯspectu Dei, non solũ corporis, sed ét cordis lachrymas fude rit: & maloꝝ opeꝝ maculas bonis ope ribus diluere curauerit: oium pctóruʒ indulgentiam mox habebit. Et infra. Sed ét pnia pctóri, tunc prodest, si eaʒ in ecclesia catholica gerat: cui Deus in persona B. Petri ligandi soluendiq; tri buit ptãtem. Ecce sanctus pr̃ vult ma la præterita diluenda: Luther negligẽ da censet. Clauium ptãtem in persona Petri datam extollit Augu. Luther ne gat persone Petri datam. Super quare

Augus.

Eckius.

ꝯ hæresim Lutheranam,tres libros scri
Leo. psimus.Idem præcepit Leo sacer pon
tifex,præteritoꝝ curam habendam:nã
sic inqt in sermone de quadragesima.
Circũspitiat se oĩs aĩa Christiana,& se-
uero examine cordis sui interna discu
tiat: viderit nequid ibi discordiæ inhæ-
serit:nequid cupiditatis insederit.Incõ
tinentiam castitas procul pellat:men-
dacij tenebras lux abigat veritatis: de-
tumescat superbia:humilitas assumat
resipiscat iracundia: cominuãtur iacu
la noxiaꝝ,& obtrectatio linguæ frene-
tur.Cessent.vindictæ,& obliuioni mã
dentur iniuriæ. Oĩs postremo planta-
tio,q̃; non plantauit pr̃ cœlestis,radici
tus auferatur. Tunc.n. in nobis bene
virtutum semina nutriuntur:qñ ab a-
gro cordis nr̃i omne germen externũ
euellitur.Primum ergo fidelis aĩa euel
le spinas & tribulos vicioꝝ,& sic insere
semina virtutum. Ita vbiq; verũ verõ
ꝯsonat,quo firmitas catholicæ verita-
Grego. tis innotescit. Eãdẽ dicit,& docet Gre
go.ecclesiasticaꝝ regulaꝝ amussis lib.

xxxv. moralium super illo verbo. Idcirco ipse reprehēdo me, & ago pniaꝫ in fauilla & cinere. Verba Gregorij placuit subscribere. In fauilla & cinere pęnitentiaꝫ agere, est ꝯtemplata summa essentia nil aliud, q̄ꝫ fauillam se, cinerēque cognoscere: vn̄ & ciuitati reprobę in euangelio dn̄s dicit. Si in Tyro & Sydone factæ fuissent virtutes, quæ factę sunt in vobis: olim in cilicio & cinere pniam egissent. In cilicio quippe austeritas & compunctio pctōrum. In cinere aūt puluis ondītur mortuoꝝ. Et idcirco vtrunqꝫ adhiberi solet ad pniaꝫ vt in pūctione cilicij intelligamus, qd per culpam fecimus, & in fauilla cineris perpendamus, quid per iudiciuꝫ facti sumus. Considerentur ergo in cilicio pungentia vicia ꝯsideretur in cinere per mortis sn̄iam, subsequens iusta pœna vicioꝝ. Q̄z.n. post pctm̄ carnis ꝯtumeliæ surrexerunt: videat homo ī asperitatē cilicij, superbiendo quid fecit, videat in cinere vsqꝫ quo peccando peruenit. Pōt quoqꝫ cilicio, ipsa per re- Mat. 11.

cordationem,atq; pniam doloꝝ punctio designari. Nam qd ait B. Iob, ipse me reprehendo, quasi quodam cilicio pungitur, dum in mente asperis redargutionum stimulis ꝯfricatur. In cinere aũt agit pniam: q: ex primo pctõ, quid per vrm indicium factus sit, sollerter attendit. Accede huc lutulente Luther, & audi magnum ecclesiæ doctorem, & præcipuum, ac veteranum, qũo tuas demoliatur hęreses. S. Iob secutus sniam, in cilicio docet agendam pniam, austeritate & compunctione pctõrum. Et tu negligendam iudicas hanc partem, q: non sit cogitandum, qũo deseras aut odias præteritam vitam malã: docet Grego. in cilicio nos intelligere, quid peccauerim⁹. Tu hoc pœnitentem tuũ nec cogitare vis. P ũgentia iubet ille vicia ꝯsiderari: tu eoꝝ discussionem prohibes. Iubet vir sanctus vt cogitemus, quid superbiendo fecerimus. Non vult hoc Luther. Addit vir sanctus pœnitentẽ redargutionum stimulis ꝯfricari. Luther propha-

nus & apostaticus reiectis stimulis contentus est in noua vita. Tm̄ interest inter tenebras & lucē: inter noctez & diē inter infernū & coelū, inter errores & veritatē, inter hæreses & fidei instituta.

Euacuantur captiunculæ Lutheranæ contra satisfactionem. Cap. 6.

AT ne bestia illa adhuc gratuletur sibi in noūa snīa, eius fortaliciuz diruamus, fundamenta, quibus nititur arma in quibus ꝯfidit, tollendo. Et primo quidem prouerbio certat, ex medio vulgi desumpto: ad qđ nos dicimus: primo non recipimus, illud esse prouerbium: qđ ego vnq̄; audiuerim: sed q̄ a vulgo desumptum est: iō vulgi ꝯsuetudinem sequamur. Et in terris Germaniæ vbi ego moram traxi, sicut in vtraq; Sueuia, vtraq; Bauaria, prouinciis Rhenanis, solet dici. Nitmeerthun ist ain schvuare buß. de cętero nō facere, est grauis pnīa (potius satisfactio) denotādo difficile esse assueta relinquere. Porro si ita sibi fingit, Luther hoc esse prouerbium, videat ipse quid

ex prouerbio plebeo velit ꝓbare in ar dua re fidei, in mã sacri, ꝯ apertissimos textus sacræ scripturæ, ꝯ sanctos & diuinitus inspiratos doctores, ac p̄res, ꝯ totius sanctæ ecclesiæ obseruantiam. Porro qđ Christus dixit mulieri depre
Ioan. 8 hensæ in adulterio. Vade iam amplius noli peccare. Si quis ꝓ Luthero & hoc ꝓuerbio afferret, dico eē diuersissima: nam ad pn̄iam oı̄um ꝯsensu requirit, ꝓpositum non volendi peccare in posterũ, & qđ hoc satis sit: aut qđ sit optimum in pn̄ia: aut qđ hoc solum cogitandum sit, hoc nullus, nisi extreme disipiat, ex hoc loco nititur extrahere. Qđ porro secundo loco Paulum apostolū torq̄t in sensuз suū de noua creatura: semper dixi ab initio. Istū hoı̄em rumpere, lacerare, & vim facere sacris literis, hoc iam quatuor annis experior
hieron. in Lutherum cum isto hæretico. Gloriatur vt Hierony. ait de sacris literis quas frequenter citat, & tñ sensum quem spiritussanct⁹ efflagitat: sancta mr̄ ecclesia cum catholicis doctoribus explicuit, non seq̄

tur, non acceptat, sed ꝑ insania cerebri sui, nouos fingit sibi sensus, & scriptura spûs ꝯ spûm abutitur. Et tñ semper sacram iactitat scripturam, quasi non, & Diabolus capitula ex sacra scriptura Christo obiecerit. Ita hic aptissime torquet apostolum: naȝ qđ Paulus testatur nouam creaturam valere in Christo, non hoc intendit, qđ Luther delyrat, optimam pniam esse nouam vitá. Sed per nouam creaturam intelligit re Ioan 3.
generatum per baptisma, qui sit noua creatura spûs, nam qđ ex carne natuȝ est, caro é, & qđ ex spû, spûs. Increpat aût apostolus eo loco illos, qui adhuc circuncidebant gentiles, ac si circuncisio res esset necessaria: ideo ait cap. vi. Gala. 6.
Quincunq;.n. volût placere in carne: hi cogunt uos circuncidi, tm̃ vt crucis Christi persecutionem non patiantur. Est ergo snía apostolica, Circuncisionem non valere Iudæoꝝ, neq; præputium gentilium, sed nouam creaturaȝ, dicit glosa, regeneratam. Intellexit S. Hierony. Hoc tpe inquit, solum hoc hierony.

p̄dest, si quis renatus in Christo noua ꝯuersatione vtatur, & vt propheta ait. Innouate vobis messem nouam, & ne

Hiere. seminaueritis inter spinas. Cōsentit B.

Ambr. Ambro. noua inquit creatura, est rege

Augus. neratio nr̄a. Et Augusti. inquit. Noua

athana. creatura est in vita per fidē Iesu Christi. Et dilucide hoc explicat Athanasi⁹ (licet hos in Paulum commentarios, nostræ tempestatis hoīes, ad iudicandum veloces, Bulgarion ascribant) super eo loco dicens. Est noua quæ nuper secundum Christum creata est vita. Siquidem nr̄a hæc quæ delinquendo ꝯsenuerat aīa, baptismo est renouata. Expende iam o Christianæ lector, quantum Luther a vero sensu aposto

Cauilli lico, & ab ipsa veritate, euariet. In in

Luthe uolutionibus suis de indulgentijs con

rani. clusione. v. ad finem adfert alia tria p̄ impietate sua ꝯ satisfactionem & odiū præteritæ vitæ. Primo adducit. S. Ioā. baptistam, qui in hoc missus: vt pœnitentiam prædicaret: qui & dixit. Pœni

Mat. 3. tentiā agite, & iter̄. Agite itaq; dignos

fructus pniæ: quæ verba ipse expo-
suit, cum turbis interrogantibus quid
facerent, respondit. Qui habet duas Lucæ.3.
tunicas, det non habenti: & qui escas
hꝫ siľr faciat: nonne vides (inquit Lu-
ther) quod pro pnía non nisi obseruā-
tiam pceptoꝝ dei imposuit. Sed clari-
us. Ecce venerunt publicani, & dixe-
runt. Magister quid faciemus? At ille
dixit. Nihil amplius, q̄ꝫ quod constitu
tum est vobis faciatis, nunquid hic di-
xit; oportet vos satisfacere de pecca-
tis præteritis? Item militibus dixit. Ne
minem concutiatis, nemini calumniā
faciatis: & contēti estote stipendijs ve-
stris: nūquid hic aliud, q̄ꝫ præcepta dei
cōmunia imposuit? Quod si hic poe-
nitentię doctor, a deo in hoc ipsum in
stitutus non docuit nos satisfactionē:
nimiꝝ fefellit nos: nec satis docuit poe
nitentiæ officium. Secundo inducit Ezec. 18
Ezechielem. xviij. Si ꝯuersus fuerit im
pius ab impietate sua, & fecerit iudici
um & iustitiā, vita viuet, & non morie
tur: ecce nihil nisi iudicium & iustitiā

Mich. 6 imponit. Tertio Micheam adfert ca. vi. Indicabo tibi o homo qd sit bonũ, & quid dñs requirat a te : vtiq; facere iudicium, & diligere misericordiam, & ambulare sollicitum cũ deo: ecce qd dñs requirat a nobis, non satisfactionem pro præteritis. Immo apud eundem ꝓphetam reijcit dicens. Quid digñum offeram dño? Nunquid ei offeram holocaustomatha, & vitulos anniculos? Nunqd placari potest in milibus arietum, aut in multis milibus hircoꝝ? nunquid dabo primogenitũ meum pro scelere meo : fructum ventris mei pro pctõ animæ meæ? q.d. non : qꝛ deus talia nulla requirit pro peccato: sed iudicium, misericordiã, & timorem .i. nouam vitam. Licet doctus quisq; facile intelligat Luthe ꝝ per allegata non probare, id quod intendit: tñ in libro de remissione culpæ & pœnæ, abunde satisfaciam suis obiectiõi bus in pñtia solutiones obiter perstringam. Nos ergo firmi pseuerantes in fide catholica cum Augu. dicimus. Oĩs

Euãtio cauilli pri.

Augu.

qui iam voluntatis suæ factus est arbiter, cum accedit ad sacramenta fideliũ nisi eum pœniteat veteris vitæ, nouaꝫ non pôt inchoare, etiam si rumpatur Luther. Quod aũt pro se citat. S. Ioãnnem baptistam: libenter recipio eũ velut plusq̃ꝫ prophetam: sed is mihi ꝯtra Lutheꝛ probabit satisfactioné, cũ inquit: facite dignos fructus, pniæ: hic enim p̃cepit dignos fructus, sic qđ pro qualitate pctõrum, offerant plura vel potiora bona opera satisfactoria: qđ alibi pluribus ostendã, ex Chrysost. & glosa ordinaria & ĩter lineari ac B. Grego. Quod vero responsa Ioan. ad turbas, ad publicanos & milites. Luther existimat fuisse interpretationem hui⁹ quod erat, facite dignos fructus pniæ, non recipimus: q̃uis.n. alteram tunicam dare, & de esca egentem pascere. Inter opera satisfactionis numerent: tamen hoc in pñtia non est vniuersale, quo ad alia responsa: quare rectius intellexerunt hos locos, sancti patres, diuum Ioannem præcepta viuẽdi de Mat. 3.

disse illis, non satisfaciendi: sicut pul-
Beda. chre, Beda explicat. Et mõ noster dia-
dialecti lecticus vult argumentũ facere, non le-
ca. Lutheri gitur: quod euãgelista nõ aperiat qũo
Ioannes explicuerit opera satisfactio
nis: igitur in his aperiat: quasi nõ mul
Ioan. 21 ta essent scripta in hoc lib. vt Ioan. in
vlti. euãgelij sui testatur, at de hoc plu
ra alibi. Sic de Ezechiele dicimus: dz
facere iudicium pœnitens & iustitiã:
An non hoc est iudicium in se punire
& iudicare, quod iniuste in deum deli
quit, per pniæ lachrymas & satisfactio
nis opera sicut apostolus inquit. Qđ
si nosmetipsos dijudicaremus, nõ vtiq;
dijudicaremur a dño, at alibi plura. Ea
dem est ad Micheam mĩsio, qz normã
viuendi ponit: porro iudicium, iubet
facere: modo pnĩa sacrm ẽ iudiciale.
Neq; intentum probat ex præcedenti
bus Luther de holocaustis: nã lege du
rante, notum est illa fuisse vtilia: tamẽ
nunq; aperiebant cœlũ sicut vera ho-
Ad he stia Christus, vt pulchre apostolus col
bre. 8. ligit ad Heb. vij. viij. & x. Et plura di-

cturi sumus in alio lib. cur prophetæ, maxime Esaias, ita reiecerũt sacrificia in lege præcepta, & in quotidiano vsu Iudæoꝝ existentia: nam altior est rõ, & maius mysterium, q̃ quod Luther ad suã trahit impietatem, ꝯtra expressas sacras literas satisfactionem negaturus, & odium peccati in pœnitente.

Adiuuabo tñ & ego insaniam hominis: quia nobis posset opponi illud apostoli ad Phili.iij. fratres ego me nõ arbitror comprehendisse. Vnum aũt q̃ qdem retro sunt obliuiscens: ad ea vero quæ sunt priora extendens, ad destinatum persequor, ad brauium supnæ vocationis dei in Christo Iesu: hic .S. Paulus testatur se obliuisci præteritoꝝ: & extendere seipsum ad priora. Cur ergo hoc. Cur ergo hoc, non faceret pœnitens Pauli exemplo, obliuioni data veteri pctõrum vita, totus nouæ vitæ intẽderet. Mirum quod Paulinus Theologus hunc Pauli locũ nõ citauit cũ ex euangelio Michea & Ezechiele, multo impertinẽtiores induxe

Ad Phil ip.3.

Luther um.

rit: quod si hic locus in mẽtem sibi venisset: quanta exultatione bacharetur κενόδοξος. At nos eius malitiam ante vertentes dicimus, apostolum non loqui eo loco de pœnitentium statu: ac satisfactione: sed de acquirenda perfectione, quod semp homo dꝫ contẽdere, vt perfectior euadat, semper crescat ac augeatur, non mentiatur perfectionẽ in qua fuerit: sic dilucide explicat.

Hiero. B. Hierony. ꝯtra Iouinianum, sic Paulus ad priora tendit: vt quod hodie ꝑfectũ putauit: dum ad meliora & priora extenditur, cras imperfectum fuisse conuincat. Similia dicit super epistola Pauli. Hoc solũ scio qꝛ quotidie proficio: & præteritum laborem non cõputans, ad priora festino. Et huic astipula

Bernug. tur, verbum Bernardi. In via dei stare

Haymo est retro cedere. Licet Haymo sic intelligat apostolum, vt obliuiscatur eorũ quæ retro sunt. i. bonoꝝ temporaliuꝫ huius mundi, & tendat in priora. i. cœlestia. Ad hoc. n destinatũ brauiuꝫ patriæ cœlestis cucurrit, vt attingat, qua-

re. Si etiam Luther induxisset hunc locum: ppositū suū in nihilo firmasset.

Confutatur Lutherus in eo qđ dixit, sacerdotē nō debere quęrere, a cōfitente, an sit cōtritus. Ca. 7.

NOn minori impietate adhuc laborat Luther in eodem sermone contra ɔtritionem: dū inquit. Nullus dꝫ sacerdoti respondere se esse contritum, nec sacerdos requirere: nisi quod pōt dicere. Nescio an sim contritus: rogo tñ dominum, atq; confido me sua gratia contritum, & quotidie magis cōterendum. Si Luther scholasticos imitaretur, qui contritionem non ponūt nisi in habēte grām: tunc sicut homo nescit, an odio vel amore dignus sit, ita nescit an sit contritus vel attritus. Sed viso eo, quod exploso scholasticorum dogmate, non ponit differre ɔtritionē ab attritiōe: Et quod plebi Vuitenbergensi euulgauit hunc sermonem: vbi dubio procul non distinxit, nec explicuit illam distinctionem: q̄ inter somnia Scotica, & spinosa inuenta nume-

Eccle. 9.
In trīo ad silue strū pp. 6. & .3.

sat. Consectarium est, istud dictū ad intentionem ponentis esse erroneum, & apud audientes scandalosum. Nā qui successu temporis volebat confessionem exterminare: hic præambula posuit. Nolens sacerdotem īterrogare, an huic displiceant peccata præterita: & propositum hēat non peccandi in futuro, nam hoc est in pñtia esse contritum, veluti lib. alio descripsimus, vt sic potestas clauium extenuaretur: de quo statim plura. At Luther robusti venatoris seruus, vellet confessionum auditores, negligēter iniunctum exeq̄ officium: quo plures animæ in cathenis & vinculis diabolicis pctōrum perseuerarent. Sed xitati catholicę innixi astruamus: cū pnīa interior, quę hodie contritio solet appellari, dei gratia cooperante ex voluntate nostra eliciat (de quo plura in lib. de lib. arbi. cōtra Lutherum.) Et nihil tam sit in potestate voluntatis, q̄ ipsa voluntas, vt ait Augu. sicut nullus pōt ignorare se credere, quod credit, sicut Augu. pulchre inducit.

Lutheri dolus.

Augu.

Inducit.xiij.de trinit. dei. fidem suam videt vnusquisq; in corde suo si credit, vel non esse, Si non credit: & infra fidem tenet certissima scía, clamatq; cō scía: & infra ipsam fidem, qñ est in nobis, videmus in nobis: q2 & re℞ absentium pñs est fides: & re℞ quę non vñr, vr̃ fides. Sic quisq; fidelium non min⁹ est certus de displicentia sua pctōrum q̃; de fide: quare vnusquisq; poterit scire an sit ꝯtritus: & sacerdoti super hoc interroganti rñdere, q2 debet se per oia coram sacerdote humiliare. Ideo inqt Augu. ponat se in ptāte iudicis, in iudicio sacerdotis: nil sui reseruans sibi: vt oía faciat eo iubente, pro recuperáda aíæ vita quæcunq; faceret pro euitanda corporis morte: nam vt Cypria. diffinit, iudicio sacerdotis agat pnía, qūo aũt ille iudicare poterit: si consciam ei non aperiat, an sit cōtritus vel minus. Vnde cu3 nullus vere pœniteat de veteri vita, nisi propositum habeat plangenda de cætero non committere, vt Ambro. Augu. & Grego. diffiniunt, sa

Augus. Cypria.

cerdos pōt & vbi apparet sibi dubiū, debet sciscitari a filio ꝓfessionis, an displiceant ei pctā præterita: & propositum cum adiutorio Dei, de cætero se a pctís cōtinendi: qđ qui facere recusat, non iam pœnitens, sed irrisor pníæ habendus est. Pulchre hoc prosequitur.
Vuilg. parrisi. Vuilhelmus Parrisiensis Antistes: sed hunc fastidit Luther, q̄; uis constans fa
ordo.s. August. ma sit eum hunc ordinem mendicantium instituisse, qui hodie Augu. dicit, quem Luther, aliqn̄ diu professus est, licet iam apostata factus, vellet nullū ordinem mendicantium esse, & cucullū quoq; exuit sicut in libro de votis, se fecisse gloriatur, prædicans pctm̄ sicut Zodoma. Rectius multo. S. Ber
Bernar. nar. docet sacerdotes per regiam ingredi viam, & nimia seueritate pctōres nō absterreant: Nec indulgentia insolentiores faciant: Ita. n. inquit in sermone ad milites templi. Quamobrem ministros verbi sacerdotes caute, necesse est ad vtrunq; vigilare sollicitos; quo videlicet delinquentiū cordibus tanto mo

deramine, verbum timoris & contritio nis infligant: quatenus eos nequaq; a verbo ɔfessionis exterreant. Sic corda aperiant: vt ora non obseruét, sed nec absoluant ét compunctum nisi viderint & ɔfessum: qñ quidem corde creditur ad iustitiam: ɔfessio aũt fit ad salutem. Cum ergo sacerdos sit animarum medicus: detegat sibi ɔfitens peccatorũ vulnera: nisi sit de numero populi non ɔfitentis, ɔ̃ quez clamat propheta. Non quid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi: non potius obsequetur sapienti in Ecclesiast. monenti, da suauitatem & memoriaz similaginis & impingua oblationem, & da locum medico. Sacerdos est clauiger ethereus, & qũo sine clauibus intrabis ianuam pctis tuis obfirmatam. Rom. Hiere. Eccle. 38

Quare confessurus non seducatur, noxijs & periculosis Lutheri documetis: sed ɔsciam suaz sacerdoti aperiat, & salubre ab eo consilium, cum absolutio nis beneficio reportet. Nam sicut non sufficit, qđ Luther docuit, vitam in me

stius cōmutare: nisi & præteritaʒ odiat, & de ea satisfaciat. Sic necessarium est confitentem esse ꝯtritum de pc̄tis suis: nec tergiuersetur, sed iudici inquirenti veritatem aperiat: quare Chrysost. homilia. lxxx. inquit. Non a pristinis tm̄ malis desistere, sed ēt meliora sequi officia, dr̄ pnia, secundum hoc, qđ dictū est: declina a malo & fac bonum: nec .n. ad sanitateʒ nobis satis est extraxisse tm̄ sagittam: verum & medicamenta vulneri sunt imponenda. A stipulatur & roborat dicta, decretum synodi: qđ B. Rhenanus in vestibulo Tertulliani renarrat: licet scribat se nescire, cuius synodi fuerit, qđ titulo caruerit: ego in antiquissimo codice, reperio inter decreta cōcilij Salegunstatt. i. hmōi Presbyteri admonere debent plebem sibi subiectam: vt oīs qui se sentit mortifero pc̄ti vulnere sauciatuʒ: feria. iiij. ante quadragesimam cum omni festinatione recurrat ad viuificatricem mr̄em ecclesiam: vbi qđ male commisit cuʒ omni humilitate & contritione cordis

Chrysostо.

B. Rhenanus.

synod' saligstatiū.

simpliciter cófessus, suscipiat remedia pniæ, secundum moduz canonicis au thoritatibus præfixuz: & infra. Et quic quid a sacerdote fuerit iniunctum, ac si ab ipso oipotentis Dei ore esset pro latum: ita diligenter attendat, & cautis sime obseruet. Habes contritionem, & sacerdotis authoritatem.

Confutatr Luther, qd spreta ꝯtritione oém spem ponit in nuda fide. Ca. 8.

NOn minori impietate furit in con tritionem, dum in eodem sermo ne sequentia asserit. Vide ne vllo mo do te ꝯfidas absolui pp tuam ꝯtritio nem. Sic. n. super te, & super opera tua confides. i. pessime præsumes: sed pp verbuz Christi qui dixit Petro. Quod cunq; solueris super terram, solutum erit & in coelis. Hic inquam ꝯfide. Si sa cerdotis obtinueris absolutionez, & cre de fortiter te absolutú, & absolutus ve re eris, q2 ille nó mentitur, quicquid sit de tua ꝯtritione. O nequissime Achito phel, vas iniquitatis, perditionis filius, in Lutherum quo aias fidelium in puteum inferna

lem demergere niteris. In os Leonis ru
gientis ꝯijcere. Sed audiamus iniquita
tis magiſtrum, quid addat. Immo eſto
per impoſſibile, qđ ꝯfeſſus non ſit ꝯtri
tus, aut ſacerdos non ſerio, ſed ioco ab
ſoluat: ſi tñ credat ſeſe abſolutum: Ve
In Lu- riſſime eſt abſolutus: tãta res eſt fides,
therum & tam potens verbum Chriſti. Hęc ſũt
nouæ fidei Lutherana portenta, hæc
noui ſacerdotis Balaȝ ſacra. Huiuſmo
di myſteria exhibet nouitius Chore, cũ
Dathã & Abirõ, Carlſtadio & Melach
tone teterrima terra. Sed caueat catho
licę eccleſię filius tantaꝝ impietatũ vo
raginem, ac diaboli compedes, ne ne-
glectis ꝯtritionis operibus, ſolum fidei
innixus, dimergatur in profundũ. Vn
de initio ſciat fidelis per nulla opera qꝫ
tumcũqꝫ bona, abſqꝫ miſericordia dei,
poſſe liberari a pctis. Ideo veꝝ eſt, nõ
debemus præſumere in operibus nrīs,
ſed in miſericordia, qꝛ cum opera in ſe
nulla ſint, miſericordia Dei facit ea eē
Ad Ti- aliqua, ideo inquit apoſtolus. Nõ ex
tum. 3. operibus quæ fecimus nos, ſm magnã

misericordiam suam, saluos nos fecit per lauacrum regnationis & renouationis spūssancti, quem effudit in nos abunde, per Iesum Christum saluatorem nostrum, vt iustificati gra ipsius, hæredes simus sm spem vitæ æternæ. Nam & hoc gratiæ est opera facere, q: non sumus sufficientes aliquid cogitare a nobis, quasi a nobis. Semper.n. vocatio, & motio diuina præcedit cogitatū nostrum, vt in apologia de lib. arbi. cōtra Carlstadium attigi, plenius tractatur in lib. de libe. arbi. Sic ad Thimot. inqt Paulus, qui nos liberauit & vocauit vocatione sua sancta, non sm opera nostra, sed sm propositum suum & gratiam. Iacimus igitur spem nram in misericordiam Dei, sed vt Augu. inquit: Qui creauit te sine te: non iustificabit te sine te. Itaq; opera sunt necessaria: quæ aliquid sunt ex misericordia Dei, quare apud Ezechielem gemitus meminit: petit per prophetas, vt cōuertamur ad eum, vt faciamus iudicium & iustitiam. Per præcursorem dñi iussi su

2. Cor. 3.
Eckius.
2. Tit. 1.
Augus.
Ezech. 9
Mich. 6.
Mat. 3.

mus dignos fructus pœnitentiæ face-re. Et hic Antichristi præcursor contē-ptis operibus, neglecta contritione ad nudam fidem mortuam nos delegat. Et q: fœturam quoq; collegimus de si

Echius. de ꝯ impietatem Lutheranā: ideo qđ fidez sine operibus tanti facit vt sacris literis & B. Apostolo Iacobo ꝯtrarium respuimus. Contēti sibi opponere: qđ

Augus. Augu. tāta vehementia breuiter & ve re in hmōi hæreticos dixit. q. i. de dulci tij qōnibus, verba. s. Patris sunt ista. Ia cobus aūt tam vehementer infensus est eis, qui sapiunt fidem sine operib9 valere ad salutem: vt ēt illos dæmoni bus cōparet, dicens. Tu credis, qm̄ vn9 est Deus, bn̄facis: & dæmones credūt,

Iacob. 2 & contremiscunt. Esto igitur de ope-ribus nr̄is præsumere non dēamus: ꝯfi damus tn̄ miæ, & grāe Dei, acceptātī & faciēti opera nostra aliquid esse. Ideo ad opera nos hortaſ spūs sanctus p sa-

Eccle. 9 pientiam. Quodcunq; pōt facere ma

apoc. 4. nus tua instanter operare. Vide ꝗtuz absit Luther a spiritu dei. Spiritus vult

habere laboriosos: & qui opera faciát, quæ sequentnr eos vsq; ad iudicium. Luther vult habere hoīs otiosos, q̄ sp̄retis operibus & ꝯtritione, soli fidei innitantur. Cum ex ꝓfesso hoc pugnet cū .S. Iacobo. Si quis dicat inquit fidem se habere: opera aūt non hꝫ: nunquid poterit fides saluare eum? Scio quod oīum bipedum arrogantissimus patris tum. sui qui ab initio in veritate nō stetit, sequitur superbiaꝫ: & indignus ei vr̄ spiritus Iacobi apostolic⁹: sup̄ quare Graphice a serenissimo ac doctissimo Henrico. viij. Angliæ rege ꝯfutatur, fugiat ergo oīs Christianus hunc dānabilem Lutheri errorem: quo soli fidei intendendū docet, reiecta oī cōtritionis cura: nam sacris literis sæpius hoc libro deductis & Iacobo apostolo ꝯtrariaſ: si & sanctis patrib⁹, Augu. Grego. Ambro. Chrysost. & alijs. Verius ergo Ambrosi. fideles instruxit dicens. Sed audiant qui agunt pniam qūo agere debeant, quo studio: quo affectu, qua mētis intentione: qua intimoꝝ concussio

Luthe

Henric⁹ rex angliæ.

Ambr.

ne viſcerum,qua cordis conuerſione?
Vide mi lector q̃tum abeſt catholica veritas Ambroſij,a perfidia Lutherana.Petis forſitan aliquez ex ſanctis patribus:qui fidẽdum operibus doceat, quatenus diuinis conformia ſunt mãdatis:auſculta quid.S.Grego.in nono moralium dicat.Sciendu3 vero eſt: q; ex pœna pniæ,q̃ ſibi mens irrogat,aliquatenus ſecuritate3 percipit:atq; ad interrogationem ſuperni iudicis fidentior exurgit.Et ne credas patrem ſanctum ac circunſpectum præcipitaſſe ſniam:audi eundem in lib.iij. Dialogorum dicentem.Anima deum ſitiẽs prius timore compungitur, poſt amore:prius.n.ſeſe lachrymis afficit:q; dũ malorum ſuoꝝ recolit:pro his perpeti æterna ſupplicia pertimeſcit. At vero cum lõga fuerit mœroris anxietate formido conſumpta:q̃dam iam, p̄ſumptione veniæ, ſecuritas naſcitur: & in amore cœleſtium gaudioꝝ animus inflãmatur:& q prius flebat:ne duceret ad ſupplicium,poſtmodum amariſſi-

Grego.

me flere icipit, q₃ differtur a regno. Ergo anima agnoscens grãm dei, qcqd boni egerit, totum gratiæ tribuit, nullum ponit meritũ, quod excludat gratiam: at tñ qcqd boni agit, hoc totum gratiæ tribuit, & sic in dño sperans per cœlestium mandatoꝝ obedientiã spe rat non ꝯfundi in æternum. Voluntate ergo petat a dño p̃ parari pœnitẽs viam suam, vt non solum credat: sed & velit ea quæ recta sunt: & de præteritis peccatis plangat, ac plangẽda nõ committat: vt sic tractum paternum sequens, ad filiũ veniat reconciliatus.

Hoc iam in fine addiderim. Certe mirãda est Lutheri suppina impietas, subtraxit vt audiuimus pñiæ satisfactionem: iam e, subtrahit contritionẽ. & totum reponit in fide super absolutiõe sacerdotis. At in libello ædito de confessione de Anno dñi. M. D. xxj. Subtrahit pñiæ & confessionem & sacerdotis absolutione₃. Pone iam ante oculos monstruosam Lutheri pñiam, mancã, mutilam, toto corpore itrunca: Certe i Lutherum

Pnia Lutheri tām. Pœnitet Luther: & non conterit, non confitetur, a sacerdote non absol uitur pro peccatis nō satisfacit. Vnde tñ illi peccata dimittuntur: qui a contritione, a confessione, a satisfactione, a sacerdotis absolutiōe est alienus. Ecce gigantem, qui fabricam Christi in pniæ tribus partibus destruxit. Oēm salutē in confessione mentis, excluso pniæ sacro, reponens. Quid fit, confes-
Exod. 6 sionem faciet sicut Pharao, nec tñ ita bonam, Peccaui etiaȝ nunc inqt Pharao, dñs iustus: & ego & populus meus impij. Orate dñm. Talem inutilem cō-
Reg. 5 fessioneȝ fecit, Saul peccaui inquit, qz
2. mac. 9 3. Reg. 3 præuaricatus sum sermonem dñi, &
Mat. 17 verba tua, Sed nunc porta quæso peccatum meum: & reuertere mecum, vt adorem dñm. Illam tamen confessionem fecit hoī Samueli: nihil tamen ꝓfecit. Et Luther credit confessionē suaȝ frigidam, stupidam mutam, contritionis & displicentiæ vacuam, acceptarī a deo. Nam sua confessio sīlis est confessioni Antiochi regis, ij. Mach, ix. sic

missis cōfessioni. Hieroboam. iij. Reg. iij. Similis confessioni Iudæ, qui inqt. Peccaui tradens sanguinem iustum: quæ fuerunt sine fructu, sine vtilitate sine placatione dei. Quāto melior est confessio peccatoruʒ velut in ecclesia dei agitur, quæ salutifera est, reconciliatiua, & placatiua reductiua, & omnis boni allatiua: Ita gaudium erit in coelo super vno peccatore pniam agēte, quā sup nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia. Luce. 15

Confutat prior error Lutheri: in ignorantia dialecticæ ꝯuincit & q̄lis ꝓpheta sit ex Hieremia describit. Cap. 9.

POnderet autē quæso Christianus animus, mens in deum credens & sperans, q̄uo iniqtatem iniquitati addat Luther, impietatem impietati accumulet: & qui in sordibus est adhuc sordescat. Nam de sacerdote absoluēte inquit. Hinc inquā confide, si sacerdotis obtinueris solutionem, & crede foriter te absolutum, & vere absolutus eris: q: ille non mentitur, qcquid sit de

Cauill' tua ꝯtritione. Vides quo abyssus abys Lutherisum inuocet. Contritionẽ paruifacit, qꝛ sacerdos nõ mentiatur verba Christi sint verissima, peterem ex Luthero. Si confessus fidem non haberet, an talis esset absolutus. sacerdote verba absolutionis dicente, quod vtiq; negabit nisi extreme furiat. Tunc contra eum silitudine ratiõis colligerem. Sacerdos absoluens incredulum, non mentitur: qꝛ verba Christi sunt verissima. Itaq; ille vere erit absolutus, qđ nullus mortalium qui spirat, vnq̃; admisit. Aut oportebit te eo confugere, quod ecclesia catholica tenet. Valere. s. sacerdotis absolutionem: Si confessus dispositus sit ad absoluendum: quod si etiã non absoluatur, stante in dispositione confessi non est imputandum sacerdoti; nec verbis eius, nec mendacij accusandus est, sine cuius culpa, is absolutionem non recipit. Quod si ita se tuebitur Lutherus aduersus incredulum cõfitentem, mox arcus suus fractus est, sagittæ excussæ: nam absq; mendatio,

Lutheri In eum torquet

Grego.

ad sacerdotis verba, non absoluitur, q se in capacem absolutionis facit, eo quod obduruit cor eius, q; non conteritur. Nam oportet oĩno prȩcedere cõtritionem, pnĩam illam internam. Si modo absolutio sacerdotalis alicuius sit mométi & efficatiæ. Quod. B. Grego. in homelia sup euangelia. Cum esset sero die illa vna sabbatoꝝ Ioan. xx. signate voluit, cum inquit: Causæ ergo pensandæ sunt: & tunc ligandi, atq; soluendi ptás exercenda. Vidẽdũ enĩ est qüæ culpa: aut quæ sit pnĩa secuta post culpã: vt quos omnipotens deus p compunctionis grãm visitat, illos pastoris sñĩa absoluat. Tũc.n. vera est absolutio præsidentis: cũ æterni sequitur arbitrium iudicis: quod bene quatriduani mortui resuscitatio significat. Et infra ex qua cõsideratione intuendũ est: q̄ illos nos debemus per pastoralem authoritaté soluere: quos authorem nostrum cognoscimus per suscitantem gratiam viuificare. Utri iã magis credendum Grego. magno san cõpatio Grego. ad Lut.

ctitate, doctrina, & miraculis, tot sæcu lis ab ecclesia recepto: aut illi nouo lurido, luteo Luthero. Grego. inquit causas pensandas a sacerdote: Luther nō vult sacerdotem quęrere, an confessus sit cōtritus: sed satis sit si ille credat ad verba sacerdotis absolui. Videri iubet Grego. quos deus p compunctionis gratiam visitat: Luther oino negligendam docet contritionē: tum a sacerdotis inquisitione, tum a filio confessionis. Sequamur itaq; potius .s. Patris (quem tota nouit ecclesia) sniam, potius q̄ hæretici Lutheri: & dicamus, tunc veram esse absolutionē sacerdotis, cuȝ æterni iudicis sequitur arbitriū. Sed insanū audiamus Orestem. Immo esto per impossibile, qđ confessus non sit contritus &c. An ne vnq̄ rōnis compos sic locutus est, vt illud poneret pro impossibili, quod in dies ab impijs fieri videmus. O quot Lutherani confitentur non contriti: qui ad peccatorum suoꝝ displicentiam induci nequeunt, adhuc propheta mendax eis

promittit

promittit verissimã absolutionem super fide mortua. Quo ergo id qđ sępe fit oicit impossibile ex noua sua oialectica Melancthonica (nouę hæresi, cõtempto Aristotele, nouam adsciuit dialecticam.) Et adhuc docet ędificare super arenam, super fidem mortuam. Et tm̃ errorem hõ impudens tam ꝯfidenter plebi ꝓnunciat. Nonne in eo id verificatum est, qđ Dñs per Hieremiam prædixit. Et in ꝓphetis Samarię vidi fatuitatem: & ꝓphetabant in Baal, & decipiebant ppl̃m meum Israel. Et in ꝓphetis Hierusalem, vidi sil'tudinem adulterantium, & iter mendacij: & confortauerunt manus pessimoꝝ: vt non ꝯuerteretur vnusquisq; a malitia sua: facti sunt mihi oẽs vt Sodoma: & habitatores eius quasi Gomorra. An nõ ꝓpheta suis coloribus hic Lutheꝝ depinxit ꝓphetam mendacem, impiũ, & seductorem. Nam ita volunt oĩno Lutherani eum esse prophetã, vt Melancthion in sua orone impia ꝯ Thomam Todischi viꝝ doctum & catholi

dialectica hæreticorũ.

Hier. 23

Luther qualis ꝓpheta

cum, & minister impietatis qui in Impressione Basiliensi librorum Lutheri, liminarem affixit epistolam: quorum hic eum Danielem facit, nisi qd bestijs nõ obijcitur, iste eum Heliã, nisi qd igneo curru caret, quo in fauillas redigatur: sed ad verba prophetæ veniamus: non apparet tibi Luther prophetare in Baal hoc est in vetustate (ita interpretatur B. Hieron. super noibus libri Iesu naue) qui non vult hoiem exuere veterem Adam per contritionem & displicentiam pctõrum: & ita decipit pplm Israel, q erat rectus cum Deo. Et similitudinem adulterantium gestare Lutherum liquet qui libellum repudij contra verba Christi, reuocare nititur: qui maritatis clandestina permittit adulteria, qui in Romana nutritus ecclesia: iam cum Græca, Ruthenica. Picardica, Hussitica fornicatur ecclia. Et ita pandit iter mẽdacij, per falsam doctrinam. In semita.n.iustitiæ est vita: iter aũt deuium ducit ad mortem inquit sapiens: Sꝫ Lutherani hanc nouam viam iactent insolenti⁹,

quo deficit Luther a Daniele & helia.

hieron.

Applicant verba prophetæ. luthero

Prou. 12

sed est via quæ videtur homini iusta: nouissima autem eius ducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur: & extrema gaudij luctus occupat. Et ita confortat Luther manus pessimorum, vt non conuertantur a malitia sua. Q̃uo enim posset eos plus ꝯfortare: q̃; cum eos docet. Non op; vos ꝯteri de pc̄tis. Non op; vos ꝯfiteri: non op; vos absolui a sacerdote: nec op; vos satisfacere ꝑ pc̄tis. Quid ia; ędificabit Luther nisi Sodomam & Gomorram: qđ coꝝ pc̄tm̄ aggrauatur nimis. Ecce Melancthon, tuu; Danielé, tuũ Helyá, hoīe; insigniter temerariũ, ac temere impudenté: q vt mendacia tua & alioꝝ ꝯfirmet: oīno.n.eum sc̄tm̄ & ꝓpheta; colitis, audet in libro p calcographos lingua vernacula Germanica emisso, audet miracula polliceri, q̃ facere possit. O hoīs ꝓcacissimam stultitiá & temeritatem. Reuertamur mõ ad impossibile Lutheranum. Q đ si qs esset ꝯfessus & nõ ꝯtritus, per impossibile, si credit se absolutũ. Verissime absolutus é.

Pro. 14.

doctria lutheri.

In melácthó.

Luther. ꝑmittit miracula.

Nō opus est scripturas renarrare aperte hanc impietatē dānantes vulgatissima est Iohelis snīa. Scindite corda vr̄a & non vestimenta vr̄a. Scindenda.n. sunt corda pœnitentiuȝ per ↄtritionē: vt tota fœtulentia, totumq; virus pctō rum inde effluat: sicut graphice descripsit Esaias. Et cōminuetur sicut ↄterit lagena figuli ↄtritione præualida: non inuenietur de fragmentis eius testa, in qua portet igniculus de incendio aut hauriatur paꝝ aquæ de fouea. Hmōi est ↄtritio veteris hoīs, cordis pœnitentis: ita vt non inueniat diabolus testaȝ, vbi ponat igniculum praui desiderij: aut vñ hauriat modicam aq̄ noxię voluptatis. Si cor nōn ↄteritur: retinet feces pctōꝝ & in habitantem demonē: nec fides sola potis est hunc expellere, qm̄ & ipse credit & contremiscit. Iō increpat Grego. viij. Moraliuȝ reprobos qui confitent pctā & non deflent. Et tricesimo. iij. Moraliū inqt. Q2.n. non nulli fideles sunt confitendo, non viuē do: & infra. Nemo igr̄ fidem sine ope

Iohel. 2. Esa. 30. Greg. 8.

tibus sufficere posse confidat: cum scriptum sit, fides sine operibus otiosa est: nullus Behemot morsum ex sola confessione fidei plene euasisse existimet: q̃ iam quidem fluuium absorbuit: sꝫ adhuc Iordanem sitit. Quę de. S. Athanasio & Mimo existimat se in ꝓriũ adducere, in lib. de fi, abũde discutientur, vbi & error Lutheranꝰ pleniꝰ ꝯfutabit.

Venialia q̃s confiteri põt ꝯ̃ lutheꝝ, & q̄d ad impossibile nemo obligetur, lutheri contradictio. Cap. 10.

POrro confessionem, alteram p̄niæ partē conspurcat lutherus, nõ mõ q̄d eam negat fore necessariã: q̄d lib. ij. improbauimus latissime: sed et si fiat, varijs modis eam lacerat, Nam primo oĩum notandũ intonat, vt nullo mõ p̃sumas confiteri p̄cc̃ã venialia. Is est antiqui serpentis sybillus, ꝓhibens bonũ fieri: q̄d etsi non necessario sit faciendũ: tñ vtile est & ꝓficuum: & illud ꝓhiberi non debet. Ita. n. tenet catholica veritas: q̃ venialia p̄cc̃ã sunt innumerabilia, sufficit illa gn̄alr̃ confiteri; luther.

nisi aliqua sint frequenter reiterata, vt in dubium pcti mortalis veniant. Perfectius tñ est illa exprimere & consultius, iõ tanq; bonum opus non est prohibendum, qđ tñ luther audaci faci temeritate. Nam cũ periculosa sint pctã venialia, eo quod disponant ad pctm̃ mortale: sicut B. Augu. inquit ḋ pnia.
Augus. Illa pcta, q̃ q̃uis parua, humanę tñ fragilitati crebra surrepunt, quasi collecta ꝯ nos fuerint: ita nos grauabunt, & oppriment. Sicut vnum aliqđ graue delictum. Quid. n. interest ad naufragiũ, vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur & obruatur, an paulatim subrepẽs aqua in sentinam, & per negligentiæ culpam derelicta atq; contempta impleat nauem, atq; submergat? Cũ ergo periculosum sit venialia multiplicari: & ad ipsa assuefieri malum sit, & euacuari possint per confessionem, bonũ est ea confiteri. Nam licet & alijs pluribus modis venialia expiari possint: iuste tñ doctores, & hũc modũ inter alios
Augus. recensent: qđ in Augu. optimo pře re

periunt eum ét venialia confessum in lib. confes. Assentiuntur itaq; catholici, venialia non fore confitenda necessitate pcepti, nec oīa venialia ob eorū multitudinem faciliter, pñt cōfessione pronunciari. Tñ prohibere eoꝝ confessionem, & dicere qđ nullo mō præsumat cōfiteri venialia est oīno erroneū cum sacr̄m pnīę, sicut tollit maiora: ita pōt & minora auferre pctā. At qūo Luther de pctīs mortalibus sentiat eo sermōe audiamus, nam cūȝ iussisset nullo mō confitéda pctā venialia subdit, sed nec oīa mortalia, q: impossibile est, vt oīa mortalia cognoscat: ad impossibile autem nemo obligatur. Vñ in primitiua ecclesia solum manifesta mortalia cōfitebantur, vt patet i. Cor. v. Si quis inter vos ē fornicator, aut auarus, aut idololatra: aut maledic⁹, aut ebriosus, aut rapax, cum hmōi, nec cibum sumere, & illud Gala. v. Manifesta sunt opera carnis &c. Et infra. Iō duplici sit modo confitendi instructus. Vno quo sacerdoti omnia manifeste mortalia cōfitea

1. Cor. 5
Galat. 5

ris: q̄ꝗ; difficile sit discerni mortalia a venialibus, & nisi sint in opere manifesto: aut euidenti cōsensu cordis, vt maledictio furtum, homicidium, luxuria, ita &c. Alio quo Deo confitearis reliqua oia. Hæc lutherus. Vbi cum affirmat ad impossibile nemo obligatur, & ex diametro pugnet in m̄sione ad Priratem: vbi inquit ad eum. Pessime facis qđ negas saluatorē impossibilia iussisse, plusq̄; pessime facis, qđ hoc falsitatem audes appellare: Cur nō statim venit in mentem, si istos duos locos cōferat, vetus illud prouerbium. Oportet mendacem esse memorem? Hic.n. assumit ꝓ indubitato, & loco vni⁹ Theorice, ad impossibile nemo obligat̃, alibi statuit ꝯrium, Deum iussisse impossibilia: & negantem culpat veluti pessime facientē. At q̄ nō ptinet ad m̄ām poenitentiæ disputare de possibilitate mandatoꝝ Dei: ideo ad alium relego locum de peccato boni operis, aut ad materiam de gr̄a & libero arbitrio: vbi magis accomodate explicari potest.

amari tudo luther sibi ꝯtrari⁹.

Prouer.

Eckius.

Confutatur error Lutheri de manifestis tm̃ peccatis ꝯfitẽdis, & excusatio Erasmi reijcitur. Cap. II.

ALiud aũt erratum suum de mortalium peccatoꝝ confessione hic ꝯfutabimus. Nã quod solũ manifesta mortalia decernit ꝯfitẽda. Aut sic vsurpat manifestũ, vt pugnat cũ occulto: vt sit animus suus manifesta tm̃ peccata ꝯfitenda: & non occulta ac secreta. Ita multi hunc locũ Lutheri intellexerunt: licet demirer Erasmũ Rote. hanc carpere intelligentiã in epistola ad Reuerẽ. D. Cardinalem Albertum Archipræsulem Moguntium: affirmans cõpertum esse quosdã damnasse Lutherana, q̃ non intellexerant, & Carmelitę meminit, q miris modis vociferatus sit in re non intellecta: q₃ hunc locu₃ Lutheri sic sit interpretatus de manifestis .i. quæ palam essent admissa. Ego aũt dico, eam tunc fuisse intelligentiã Lutheri, q̃; ille Carmelita, Immerito ab Erasmo reprehensus, ex verbis Lutheri suscepit: qđ iam ex ipsius scriptis, &

Manifesta cõfitenda.

Roterodam.

ꝓ Carmelita contra Eras.

suoꝝ sectatoꝝ planissime liq̄t: q̄d nisi sunt ꝯfessionē occultoꝝ, velut rem nō necessariā tollere de ecclesia dei. A fructibus itaq; eoꝝ cognoscetis eos, monuit Christus: q̄ð prius ab initio technis verboꝝ obumbrabāt: iam aperte ꝯfitent. Et ne quispiā causetur, Lutherū iam datum in reprobū sensuz: iam semꝑ deteriora seq. Etiam ꝯtra quę ab initio senserit: hoc q̄dem verissimū: atr̄n hanc eius fuisse s̄niam ex eo liquet, q̄ð mox sequenti anno diu ante ꝯdēnationem pontificiam, rōnē ꝯfitendi in lingua Germanica vernacula emisit: q̄ postea ꝑ sui erroris sectatores Basileæ ex prælo sic est latine reddita pūcto. vj. An peccata cordis occulta, ac sic soli deo & hoī, q̄ fecit ea, cognita, ꝑtineant ac ꝯfessionem sacr̄alem, extra meūm captum est: libentissime negarem: nec.n. vlla via, aut rōne, aut scriptis ꝓbari pōt: sæpiusq; mihi suspitio fuit, esse id totū iuētū, vel auaroꝝ, aut curiosoꝝ, aut certe tyrannoꝝ prelatoꝝ qui hac via, populū Christi in terrorez

Matt. 7

Luther.

sui adduxerint. Nã id est meo iudicio, pœnitus in iudiciũ dei manuӡ mittere, & foꝝ dei violare: ꝑsertim si cogant ad id hoies: puncto postea septimo ꝑgit, sub ꝯditione, si oporteat occulta ꝯfiteri: quæ tñ sunt ꝯfitenda. Confitenda. Cum ergo sermonem de pnía primo fecerit: & obiter ꝯfessionem attigerit, & anno nõdum elapso, explicatius rõné ꝯfitendi per tredecim pũcta digesserit, dubio ꝓcul mentis intentioné, primo ob breuitatem sermonis inuolutã: postea plane & clare expressit. Vbi clarissime fatetur se non capere, q̃d occulta mortalia sint ꝯfitenda: addit se lubentissime negare. Accumulat, q; nulla via, nulla rõne, aut scriptis ꝓbari possit. Exagerat: q; suspicetur inuentũ ex auaritia, curiositate, aut tyrannide. Et quo occultoꝝ ꝯfessionem exigentes, reos faciat criminis læsæ maiestatis, exprobrat eis: q; manum mittant in iudicium dei, ac violent foꝝ dei. Vter ergo his bene ꝑpensis, rectius tenuit sensuӡ Lutheri sup his verbis, Carmelita, an

Ingrit intétio Lutheri

Cõfert Erasm' ad Carmelitã.

Erasmus? proculdubio victoria stat apud Carmelitam. Non hæc dico, q͡d ĩsulté Erasmo, viro alioqn docto & bono: ſʒ q͡d in alia epistola, cęcutit nimiũ humano fauore, & ꝓpensior est ad Luther̄ defendendũ: q̄; eo tp̄e par erat. Emissa.n. fuit erasmica ep̄la in mense Nouẽbri de anno dñi. M.D.xix. post disputationẽ lipsicaʒ: vbi iam ꝯstabat Luther̄ fauere exp̄sse hęreticis & schismaticis Hussitis, ꝯtra sacrã eccl̄iam catholicã, & Oecumenicũ Cõstantiense conciliũ. In ista aũt intelligentia, q̄;tuʒ a veritate aberrarit, qsq; catholicus nouit: & ex alio lib. copiose liquet: vbi Tertuliani, Cypriãi, Origenis, & alior̄ testimonijs, euidẽter oñdimus ꝯfessionem esse necessariã sup occultis, ét his q̄ sola cogitatiõe latent. Et cuʒ lex nõ distinguat cur nos vellemus distinguere: pnia est sacr̄m medicinale ꝯtra peccatum actuale, cur igit̄ hñs morbũ, nõ q̄rit medicinã? cur carcere peccator̄ inclusus, non q̄rit claues vt liberet̄? Oia inducta lib. illo ad Adrianũ. vj. ꝓbanſ

Rõ ꝯtra Luther̄

nō minus de peccatis occultis debere fieri ꝯfessionē, q̄ꝫ de manifestis. Immo magis tendūt ad ꝯfessionē occultoꝝ: niam sic maioris meriti est, q꞉ cōfitens plus verecūdat. Quid somniauit Luther de ꝯfessione manifestoꝝ: q̈si hoc esset alicuius momenti: dicere ea, quæ alꝭs oīs homo nouit. Vbi iā pfricta est frons emasculatus animus, victa verecundia, pudori remissus nūcius. Vide lutheꝝ cousuere puluillos, vt ꝓpheta inquit, sub cubitis peccatoꝝ. Et qđ Esec.13. luther oīno, ita senserit, manifesta solū peccata ꝯfitenda. i. quæ palā sunt fcā̄ (q̄ꝫtūcunq; asseueret Erasmus ad Archipræsulem ꝯtrariuꝫ.) ꝓbo ꝯtra oēm hoīem q spirat, ex inductione luthera na, qm̄ apl̄s Paulus. j. Cor. v. quē allegat luther sic hꝫ in nostra vulgata trāslatiōe. Si qui frater nōiat inter vos est fornicator, auarus &c. Certū est apl̄m hic loq de notorijs peccatorib⁹, quoꝝ peccata sunt in plebe noīata & cognita, q꞉ ab initio capitis inquit. Oīno auditur īter vos fornicatio. Erat ergo pu 1. Cor. 5

blica vox & fama de fornicatione Corint. Et non solũ ex verbis quæ insunt ex verbis q̃ p̃cedunt, sed ẽt ex sequentibus necessario colligitur, apl̃m loqui de manifestis peccatis. i. nõ occultis q̃. mandat apl̃s, cum hmõi nec cibũ sumendũ. Et ita publice vitandũ: Dicat iam mihi quispiã p sanctam veritatẽ, qũo frater publice possit vitare fratrẽ, cuius peccatum fuerit ei absconditũ, & occultatũ? Iubet p̃terea publice eos iudicari sicut ipse absens corpe, p̃sens spiritu, congregatis Corinthijs, fornicarium tradit Sathanæ. Quæ oĩa faciũt vt demirer Erasmum: qũo Carmelitæ iudicium super verbis Lutheranis, adeo oĩbus numeris respuerit, contempserit, & cum iniuria exploserit: Cum oĩs hõ qui spirat, qui hꝫ micã sani iudicij: citra affectionẽ, mox sentiat ex inductione, Lutheꝛ loqui de manifesto, vt pugnat cũ occulto. Itaq; alio fuco obliniẽdus est error lutheranus, q̃ꝫ illo in valido & imbecilli præsidio.

Ostendit̃ ꝯtra Lutheꝛ, etiaꝫ dubia

esse cõfitenda, plures esse claues & ꝯfessionẽ nõ dimidiãdã. Cap. II.

AT veritatis studio, demus Luthero benignã interpretationẽ, q̃ in pręfata ep̃la Erasmus attulit: inquit. n. sic. Scripserat Lutherus, nos non teneri ad confitendum peccata mortalia, nisi manifesta. Sentiens manifesta, q̃ nobis essent nota. Q uauis glosa illa sit ꝯtra textum. Sit ita qđ Luther manifestũ hic posuerit non ꝯtra occultuꝫ, sed contra dubium: q꞉ peccata manifesta. i. quæ nota sunt esse peccata, illa sunt confitenda. Assero adhuc lutherũ errare, & peccasse in veritatem catholicam: qđ si Erasmus ei in hoc consensisset, ꝙ non credo: tunc errasset. Et illud breui manu soluam: qm̃ tenetur hõ ad confitendum non solũ peccata nota, sed ẽt dubia: volo dicere qñ Ticio non est manifestum hoc esse peccatũ mortale quod fecit, sed dubitat: adhuc tenetur confiteri illud. nam si in veteri lege, oñdebat se sacerdoti talis de quo dubitabatur an esset leprosus: vt sic sa Dub'a ꝯfitẽda.

cerdos iudicaret & discerneret inter le-
Leui. 13 pram & non lepram. Nam si solũ ma
Deut. 17 nifeste leprosus fuisset vitandus: quid
1. Cor. x opus fuisset tam ex acto iudicio? Et q2
oĩa in figura ɔtingebant illis ait apl's,
iudicabit ergo sacerdos euangelicus,
qñ ambiguũ est iudicium de spiritali
lepra animæ. Iudicare aũt nõ poterit,
nisi fuerit sibi per confessionem reue-
latum: qm̃ sicut non põt amare inco
gnitum ẜm deductione3 Augu. ix. de
Augu. trinita. ita nec iudicare põt incognitũ.

Porro ad quid esset sacerdoti neces
saria clauis scientiæ seu discretiõis: nisi
ad hoc vt cognoscat pctm̃ mortale a
veniali, & non peccato. Scio quid hic
plures claues. vociferatur Luther, figmentũ prętẽdis
de pluribus clauibus: in inuolutiõib⁹
de indulgentijs conclusione. vij. audi-
sti sñiam meam, cũ dixi sed facessant
nugæ, vnas nouimus claues tm̃ in ter
ra traditas: ita vulgata3 de duplici cla
ue catholicoru3 sñiam respuit Luther.
At nos veritatem ex sacris literis hau-
stam ꝓbamus: nam plures esse claues

Petro

Petro datas, non vnam ex verbis Chri sti liquet: qui numero pluratiuo vsus, nõ absq; mysterio dixit. Tibi dabo cla ues regni cœlorum: ausculta, claues: non clauem dixit, Hac vocula significans plures esse ptãtes sacerdotio tribuẽdas velut sancti pr̃es hoc bene expende- runt, claues sciæ & authoritatis astruẽ tes, & q: homo Germanus es Luther, adduco tibi Germanum testem Raba- num, cuius ista sunt verba. Claues re- gni cœlorum, ipsam discretionem & po- tentiam noiat. Potentiam qua liget & soluat. Discretionem qua dignos vel indignos discernat. Ecce habes discre- tionem, hẽs authoritatem. Nam si Lu therano ingenio, discretionem & pcti cognitionem a sacerdotio auferre vo- lumus, & clauem sciæ ꝯtemnere: hoc efficiemus, vt oẽs sacerdotes sint cæci iudices: qui oculo discretionis carentes andabatarum more super delictis ꝓnun cient. Quis.n. ita desipit, quin sciat in negotijs diffiniendis non solum neces sariam esse sciam, sed ẽt ptãtem. Ita hic

Mat. 16

raban.

ſacerdos in foro pniæ ſciam habeat dî ſcernendi inter lepram & non lepram aiæ, & ſilr ptãtem ligandi & ſoluendi. Et ne Rabanus author videatur igno-bilior, q̃ cuius fidei in tãto negotio ſte-tur: audiamus gloſam ĩterlineare ſup illo Ioã. xx. accipite ſpũm ſc̃tm̃, quoꝝ remiſiſtis pcã &c. ait glo. Quos dignos r̃miſſiõe iudicaueritis duab⁹. ſ. clauib⁹ ptãtis & diſcretionis. Illa glo. Dñs A-drianus Reuereñ. Cardinalis Dertuſa-nus, qui poſtea in Papam electus A-drianus. vj. dictus in iiij. ſnĩa. Theolo-gicaꝝ dicit eſſe Augu. vt minus hanc reijcere poſſit Auguſtinianus frater ad negandum admodũ robuſtus & ꝓm-ptus quicquid ſibi repugnans viderit. Ide teſtat. ſ. Bernar. in ſermone. lxix. ſuper canticis Petrus inquit intrabit ꝑ oſtium, qui claues accepit: non tñ ſo-lus, nam & me ſi voluerit introducet, aliumq excludet, que forte voluerit, in ſcia & ptãte ſibi data deſuper. Et hæ claues, quæ ẽ ptãs aperiendi atq inter excludendos & admittendos diſcretio.

Gloſ. Adria-nus pa-pa. Bernar.

Nihil dubij hic reliquit.s.Bernar.locus ille torqueri nō pōt,duas asserit claues, & has explicat ptātis & sciæ. Has clauium distinctiones acute vidit.s.Ambro.florentissimus eps:qui in sermone de natiuitate apostoꝝ Petri & Pauli,p excellentiam tribuit clauem potentiæ Petro,& clauem sciæ Paulo.Quod si obijcias,glosulas decreti & Neotericos aliquos doctores qui vnā ponunt clauem:latereꝫ lauas: qm̄ &si ꝯtrouersia sit,an vna res sit in essentia vel duæ: tn̄ oēs conueniunt,qđ hmōi duo sunt, effectus clauium.s.ptātis & sciæ:ita vt nullus catholicus dubitet,vt cunq; sentiant de essentijs reꝝ,quin duo sint officia clauium.s.discernere per sciam: & ligare vel soluere per authoritateꝫ. Vide Lutheri ineptias,qui cum Theologus sit grāmaticus:& grāmaticam vtilem Theologiæ iudicet pꝛ̄ oībus philosophiæ partibus:tn̄ noua grāmatica vt existimo Melancthonis grāmatici sui instituto, velut alterius Cresconij, hic nobis ingerit vnas claues vnas lite

Ambr. | in luth. | tum.

ras dicimus, vnas Athenas, & si qua similis est dicendi rõ: at q̃; nobis fingis Chimerã, si vnos hoïes dixeris. Rei pluratiuę vnitatis rõnem dederis? Nõ memini me legisse: fateor me non impen-
Grãma-
tici.
se curasse gramaticoꝝ instituta: Grammaticam vt ancillaȝ, non vt dñam colui. Prædicta oïa ex eo confirmanť: qđ homo non est tutus in conscïa, solum manifesta, & quæ nota sunt pctã, confitendo: nisi ẽt dubia confiteatur. Optima nempe est Theorica exponẽs se periculo pcti mortalis, peccat mortaliter. Et qđ dici solet. Agere incertuȝ & dimittere certum in mã mortali est mortale. Qđ intelligendum est sapiẽtum iudicio: aliquid est vehemẽter incertum & probabiliter, num ex leuib⁹ coniecturis: aut inanib⁹ scrupulis. Nã contemnendi sunt scrupuli & repellendi, vt Gerson illustris apud Lutherum
Gersõ.
Prou.3.
Theologus testať & docet: docuit hoc sapiens. Qui amat periculum, peribit in illo. Cum ergo aliquis hȝ dubiuȝ ꝓbabile, an actus sit pctm̃: non debet se

exponere periculo illud occultando, sed detegat illud confessori, & iudiciū medici expectet, an vulnus sit mortiferum, aut minus. Quis vel monophtalmus non videt intollerabilē Lutheri seductionem: manifesta dicit sacerdoti confitenda, reliqua Deo: dictum pfecto vltricibus flāmis dignum. Oēs catholici integritatem confessionis astruunt, prædicant, & necessariam iudicant. Pręcipit Augu. vt pctōr ponat se omnino in ptāte iudicis in iudicio sacerdotis, nihil reseruans sibi phibet pręterea ne confessio diuidatur, si pluribus sacerdotibus fiat: quanto magis prohiberet diuisionem confessionis coram vno: vnde oēs catholici documentū hoc Lutheranum, fugere debent velut pestem aīarum, & toxicum sacri pnię. Fomentum.n. præberet malitiæ & occultationi pctōrum: nutrimentum eēt desidiæ & negligentiæ, Si.n. cuiuslibet consciæ permitteretur: vt aliqua manifesta confiteretur, alia vero Deo: quoties iniquitas mentiretur sibi. Constat

In errorē lutheri. | Augus.

filio obedienti ecclesiæ pniam esse me
dicinam. Et curam medicinalem sacer
dotibus esse iniunctam, quibus pctõ-
res in curaȝ sunt traditi & cõmissi: qu a
re debent diligenter morbum & vulne
ra pctórum rimari: & totam conscíam
ægroti cognoscere. Ideo pctõres vt in
firmi totam eoꝝ habitudineȝ medico
detegere debent. Q đ si teipsum existi
mas arte medica peritum: attende in-
sanissime, nullum medicum in ꝓpria
ægritudine sue ꝯfidere arti, aut suo sen
su esse contentum. Q uare Christian⁹
totum detegat sacerdoti, cuius hȝ aut
conscíam, aut de quo hæsitat: memor
Iob. 7. illi⁹ Iob. Vide ne parcas ori tuo. Q ui
ergo non vult esse sacculus diaboli, &
vas eius stercorarium: euomat totam
coram sacerdote fœtulentiam: & me-
moretur diabolum hére inscriptis oĩa
pctã: quę nisi confessione deleuerit: in
tremendo iudicio hanc schedam deli-
ctoꝝ exhibebit. Q uilibet. n. pctõr sin
gulis delictis, singulas horrendas lías
scribit: & chirographum pctí dat: oblit

ferentur, & lituris obducātur literæ istę per plenam integraʒ, & puram ꝯf ssio nem, per q̄ pctōr totam ꝯsciam suam effundit coram Dei vicario. E st.n.ꝯfes sio velut rōcinium, & calculus villica tionis tuæ: vbi Deus exigit a te, redde rōneʒ villicationis tuæ: debes ergo oīa recepta & expensas fideliter ac integre assignare: nam qui non fideliter cōpu tat, magis reum se facit dn̄o suo. Con fessio itaq; nullo pacto diuidatur: nisi quis dimidiam speret veniaʒ quo ana thema sit, inquit Hierony. Postremo deuelemus Lutheri malitiam, q; prom ptus sit torquere sacras lr̄as. Gloriatur .n. apud simplices de sacra scriptura: ideo ad colorandam suam impietateʒ illam sæpius euocat: lʒ ad inducta sæ pius sit impertinens: qd̄ hic catholicus videt apertissime, ad prętatos.n. errores inducit apostoluʒ. i. Cor. v. vbi tn̄ apo stolus oīno non meminit ꝯfessionis: sʒ instruit Corinthios, qui publice sint vi tandi: qd̄ verba postrema indicant, cū illo quidem nec cibum sumere. Et ita

Luc. 16.

Hieron.

Solus Lutheri.

Augus. intellexit Augu.lib.iij.ꝯ Parmenianū cap.ij.remitto me ad eum, hunc locuꝫ diffusissime tractantem. Astipulatur
Glos. glos.ordina.dicens. Noīationē voluit intelligi apostolus,quę fit in quenquā cum snīa & ordine iudiciario. Et infra quibus verbis on̄dit nō temere & quo libet modo,sed per iudicium auferendos esse a cōione ecclesiæ. Suffragatur plenis votis Hierony. Nō inquit ex so
hieron. la opinione vitandus est: sed si quis frater solo noīe appellatur, cum detegatᷣ fornicator aut fur,ab hoc separari iube
Ambr. mur. Assentit Ambro. qꝫ cum tali fratre non solum sacra non edenda, sed nec cōem escam docet. Non ergo hic meminit apostolus confessiionis, sicut Luther abundans proprio sensu eum torquet: sed de excōicatione notorij pctōris loquitur. Sic qꝺ apostoluꝫ ad Gal.citat. Si voluerit solū illa pctā fuisse pnīa diluta quę ibi noīanᷣ: satis erit inuisus sanctis pr̄ibus & toti ecclesiæ, cuꝫ alijs locis,& alij sacraꝝ lr̄aꝝ authores plurium peccatorum meminerint;

Confutatur hæresis Lutheri, qua docuit nō annitendū, vt oīa pure ɔfiteamur: & cur hæretici aliq̄ vera doceāt. Ca. 12.

POstremo aliū diaboli latratum audiamus ex Luthero. Quocirca inquit, dum volumus oīa pure ɔfiteri, nihil aliud facimus: q̄; qđ misericordiæ dei nihil volumus relinquere ad ignoscendū: nec ɔfidere in eum, sed in ɔfessionē nostrā. Iste est antiq Leonis rugitus, circūeuntis & q̄rentis quē deuoret: 1. Pet. 5. diaboli pauentaculū, vt aīas fideliuʒ a studio diligentis & sedule confessionis absterreat: & sic in baratrum īferni demergat: sed nos potius dñicam voceʒ auscultemus rōnem villicatiōis rigide exigentē. Volentē & inq̄rentem rōnē Mat. 12 ēt de oī verbo otioso: scientes igit q: Luc. 19 dñs noster vir austerus est, talēta credita cum fœnore & lucro ei reportemus. Neq; absterreri debemus hoc luthera no pauentaculo, non. n. ea rōne ɔfitemur oīa: vt nihil velim⁹ relinquere misericordiæ dei ad ignoscendū: sed ɔtraria poti⁹ rōne, ꝓpterea p̄cipue nitimur

totũ ꝯfiteri, vt misericordia dei totum ignoscat, ne iustitia seuiat: sed misicor
Chrys. dia remittat. Ne iudiciũ castiget: sed vicari⁹ Christi cleméter absoluat. Ob eã ré pctã deferũtur ꝑ ꝯfessioné ad iudicium ecclesiæ: ne ꝑ diabolũ deferant corã toto mundo in tremédo extremo iudicio. Contra qđ studiose, aut ꝑ desidiam in cõfessione occultatur: hoc diuinæ iustitię, vt seueriter in id aduertat & puniat, reseruatur. Testis est. S. Ioã. i.
1. Ioã. 1. Ioan. j. Si confitemur peccatã nostra, fidelis & iustus est: vt remittat nobis pctã nostra: & emundet nos ab oĩ iniqtate. Vnde toto cœlo errat lutherus: cum iponit confitenti, ac si in cõfessionem suam confideret, plusq; in dei misericordiã cum potius contrariũ sit verum: nisi. n. pœnitens in misericordia dei confideret: pctã sua occultissima, cum magno rubore, hoĩ sacerdoti nõ manifestaret. Non ergo confitens cõfi
Psal. 31 dit in se, sed in dño: dicens cũ Dauid. Ego dixi confitebor aduersum me iniustitiã meam dño: & tu remisisti iniq

tatē peccati mei. Neq; confidit in opi bus, sed in miserationibus dei multis. Quāto rectius hic sensit B. Hierony. q; Luther, sup psal. 50. dicens. Confiteor imensam miseriā, iō peto magnā misericordiam, q2 q se miserum putat esse de suis peccatis: cum illo facit de9 magnā misericordiā. Confugio ad mi serationes tuas: vt grauibus vulnerib9 tyriacam remissionis infundas ante fa ciem meā pono iniqtates meas. Si tu pnuncias in confessione tua peccata, deus ignoscet tibi. Quia si tu ponis pctm̄ ante te, deus illud nō ponit ante se. Vide candide lector, q̄tuz distat Herony. snia a Luthero: q̄tuz lux a te nebris, q̄tum veritas a mendacio: q̄tū doctrina vitæ, a seductiōe & dānatio ne. Non tñ confidit in sua cōfessione, q̄tuz confidit in misericordia dei p cō fessionem remittētis, & in veritate pol licentis. In spe ergo veniæ cōfitetur: & tanto purius, q̄to magis puram, mun dam & synceram optat conscientiam. Cōfiteor. n. sacerdoti oīa peccata mea Hiero. psal. 63.

& aperio os meum,ne absorbeat me p̄fundum:nec vrgeat sup me puteus os suū.Puteus.n.est p̄funditas iniq̄tatis, in quem si hō cæciderit,nō claudat os suū: sed confiteatur,q̄tum memoria suggerit,oīa peccata sua,in timore dei sperās sup misericordia dei:quod si q̄dam a memoria exciderint,& in obliuionē venerint generali purget confes

Psal. 18. sione cū Dauide dicens. Ab occultis meis munda me dn̄e,& ab alienis par

Psal. 24 ce seruo tuo,Delicta iuuētutis meæ & ignorantias meas ne memineris dn̄e.

Quod de morituro affert rem non

Berna. nouā,prius a B.Bernar.explicatam,&

Gerson Gersone plus.x.locis. Monuit an̄ mille annos(ne Luther glorietur,velut de

Grego. noua doctrina salutari)B. Grego.lib. xxiiij.moraliū.Solutioni carnis appropinquans,nōnunq̄ terrore vindictę et iusti aīa turbatur:cui & si qd tranqllū in hac vita sapere potuit:mortis articulo interueniēte concutitur,vt iure dici dēat,abhominabilis ei fit panis in vita sua,& aīæ eius cibus ante desiderabi-

lis. Sed vide hæreticoꝝ versuciã, q̄ suis hæresibus optimũ aurum & argẽtum ĩmiscent veritatis, & quod Beda inq̄t. Nulla doctrina, tam falsa est, q̄ nõ aliqua vera contineat. Sic. n. astutæ vulpes, simplices decipere moliũtur, si vera falsis ĩmisceant & simplicis lectoris fallant iudiciũ. Sic Augu. sup Ioan. inquit, oẽs hæretici audacias figmentoꝝ suoꝝ occasione euangelicæ sñiæ colorare nituntur. Monuit simplices B. Grego. v. moralium. Hæretici quædaꝫ valde recta sentiunt: sed tñ inter hæc ad ꝑuersa dilabuntur: hñt quippe hoc hæretici ꝓprium, vt malis bona ꝑmisceant: quatenus facile sensui audientis illudant. Si. n. semp praua dicerent: citiꝰ in sua prauitate cogniti, quod vellent, minime persuaderent. Rursum si semp recta sentirent, ꝑfecto hæretici non essent, sed dum fallendi arte, ad vtraq; deseruiunt: & ex malis bona inficiunt, & ex bonis mala, vt recipiant, abscondunt. Sicut q̄ veneni poculum porrigit: ora poculi dulcedine mellis

Beda

Augu.

Grego.

Hæreticorum doli.

tangit, dũq̃ hoc quod dulce est, primo attactu delibatur, ẽt illud quod morti fer est indubitanter absorbetur. Ita hę retici pmiscent recta peruersis, vt ostẽdendo bona auditores ad se trahãt, & exhibendo malũ, latenti eos peste cor rumpãt. Hanc vulpinam caudam assuit Luther, sub pietatis specie: sub nomine Christi ac euangelij, mille spargens errores ac hęreses, quare nõ patiatur simplex se decipi sub charitatis specie, sub illice aliqñ bonæ doctrinæ itermixtæ. Semp. n. latet anguis in herba.

Prouer. Et velut Plautinus Euclio inquit, vna manu fert lapidẽ, alia panem oñdit. Extra. n. ecclesiam non est salus, cuius pcepta, & quæ deus nobis in ea dedit, obseruari opʒ. Quisq̃ ad æternã aspiras beatitudinem, huc contende, & id obserua quod ecclesia mandat. id crede, quod docet, id spera, quod pmittit. Hoc fac & viues: hic tranqlle, alibi vitam habiturus æternam, q̃d det nobis dñs noster Iesus Christus in sæcula bñdictus. Gaude Maria virgo cũctas hæ

reses sola interemisti, in vniuerso mundo: hanc quoq; lutheranā destrue, oramus dei genitrix imaculata. Amen.

Circunstātias recte asseri, & eas esse confitendas. Cap. 13.

STatueram hic finem facere huius libri: nisi mihi in mentē venisset erroris magistros ꝑ magna pte confessionem labefactasse, in eo quod negant circunstantias peccatoꝝ confitendas: & obtusus ille Carlstadi⁹ in apologia hæresum suaꝝ contra me, doctores catholicos recētiores, appellat circūstantiaꝝ fictores. Initio igitur ostendam recte circunstantias asseri, dein monstrabo aliquas circūstantias necessario cōfitendas: primo circunstantias nō esse fictas, nemo nisi extreme insanus negabit. Aristo. ab Hierony. & Aug. laudatū in ethicis afferre non ausim: qđ illum stultissimum appellent philosophum. Tn̄ Cicero & Boetius circūstantias ꝑcipiunt expendendas: finitæ qōnes inqt Fabius sunt ex cōplexu reꝝ, ꝑsonaꝝ tempoꝝ cæterorūq;, at forsam

Carlstadij supinus error.

Aristo.

Cicero
Boeti⁹.
Fabius.

ſaſtidiūt oratores cum philoſophis, ita frontoſi ſunt & ptinaces, audiant ſaltē Grego. Niſſenum magni Baſilij fratrē lib. de voluntario & in voluntario ca. ij. dicentem. His ita determinatis, q̄ nā ſint ſingularia dicendum eſt: hæc aūt ſunt, quæ a Rhetoribus circunſtantes particulæ vocantur, quis, qd, vbi, qn̄, qualr̄, pp, quid. Videlicet pſona, res, organum, locus, tp̄s, modus, cauſa: & illa poſtea latiſſime explicat. Conſtat ergo circunſtantias ex nā rerū & cótin gentium oriri: licet nomen circunſtan tiæ a Rhetoribus inuentum Grego. di xerit ante mille & cētū annos. Et Carl ſtadius magno delyrio: ac íſigni in ſci tia audit doctoribus ecclesiæ q a.ccc. annis fuerūt imponere, quod finxerint circunſtantias. Cum vnus iſte Grego. os obſtruat maledici, magna authori tate pnuncians. Eum q̄ has circunſtan tias ignoret, p ignorantiam opari: qua re Niſſeni iudicio, Luther, Carlſtadi⁹, Melanchton, Oecolāpus & reliqua p uerſoꝝ fex, oīum erunt ignorātiſſimi.

Grego Niſſen. | Carlſtadium.

Græcum

iam latinū.s. Augu. vt prorsus hæretici Augu.
dicere non possint esse catholico⁊ inuentū. Nam lib. xv. de ciui Dei ca. vij. inquit Augu. Recte quippe offert sacrificiu3: cū offertur Deo vero: cui vnitm̄modo sacrificandū est: non aūt recte diuiditur: dū non discernunt recte, vel loca, vel tpa, vel resipsæ quæ offeruntur, vel qui offert, vel cui offert, vel hi quibus ad vescendū distribuitur qđ oblatu3 est, vt intelligamus diuisionē hic, distributionem: siue cū offert, vbi non op3, siue offertur, qūo nō op3: aut qđ non tūc, sed alia op3, &c. Vide q̄;ta diligentia. s. Pr̄ sacrificij circunstantias collegerit. Quis, cui, quid, vbi, qn̄ &c. Et hoies isti paratiores ad reprehendē dum, q̄; discendu3, audent dicere circū stantias esse fictas a catholicis Theologis. Addamus vetustiorem ipm̄. s. Dionysi. Ariopagitam aplo⁊ discipulum Diony.
astruentē bonu3 esse ex integra & tota cā: malūaūt fit ex defectibus singulis, sed q̄ mō est integra cā, nisi vniuersæ circunstantiæ? Hoc voluit B. Hierony. hiero.

cũ inquit, nugæ in ore layci nugę sunt in ore sacerdotis, blasphemia. Tm̃ ope
Fabius ratur circunstantia psonę. Et q: Fabi⁹ inquit, tutissimũ ẽ nobis plures autho res sequi: & ita rõ dictare vr̃ eundem
hieron. Hierony. quoq; adferamus, ex circun- stantijs pctã mentientem. Sic. n. inquit li. ij. sup episto. ad Ephe. ad finẽ. Quo tiescunq; ex sermone nr̃o aliqs pficit: & iuxta opportunitatẽ loci, tpis, & pso ne ædificat audientes, bon⁹ de ore nr̃o sermo pcessit: quotiens vero loqmur, aut nõ in tpe, aut importuno loco aut non vt pcuenit audientibus: totiens ser mo malus pcedit ð ore nr̃o, ad destru ctionem eoꝝ qui audiunt: psiderem⁹, itaq; quid loquamur: q: p oĩ verbo o- tioso, reddituri sumus rõnẽ in die iudi cij. Hic vir doctissimus p circũstantias, metitur opportunitatem, & importu- nitatem sermonis nr̃i. Liquet idẽ ex
Grego. B. Grego. optimo aiaꝝ medico: qui li. xxiiij. moraliũ docet in oĩ eo qd dr̃, sũ mopere intuendũ esse, qd dicatur, cui dicatur, qñ dicatur, & qũo dicatur. Tan

ti pōtifici, & doctoris iudicio sūmopere curandæ sunt circunstantiæ. Vnde negare circunstantias debere expēdi, est hoīs oīno insensati, & non habentis rōnem: nulla alioqn esset dr̄ia inter furtum & sacrilegium: inter stuprum, incestum, adulterium, & fornicationem: inter lusorē sacerdotū & laycum, comedentē carnes die Dn̄ico & fer. vj. inter vulnerantem alium in platea, & in ecclesia: clericū vel laycum: ꝓfesto hoīes isti venerunt in ꝓfundum maloꝝ. At forte tergiuersantur impij in mendacia & ↄ̄dictiones parati. Q, non negauerint circūstantias: sed non eē tanti momenti, q̄ in ↄfessione sigillatim recenseātur: at hic mentitur iniquitas sibi: nam dum ego in defensione mea ↄ̄ amarulentas Carlstadij inuectiones parte. ij. ꝓpositione. xiij. sic dixissem. Stat ergo adnotatio Eckij pniam interiorem, vt q̄ sit voluntati immediatior, præferendam esse exteriori: q̄uis iterior efficax exteriorē efficiat, qn̄, vbi, qualr, & qūo opꝫ. Sicut est in alijs p̄ceptis affirmati

Cauillo hæreticorum

Eckius

Carlsta-dius. uis: Ad q̄ Carlstatdius hæresim ex pulmone, corde, & oībus visceribus spirās, hmōi affert censurā. Hęc dicax ꝯclusio ꝑdicta repetit: & illud adijcit, qđ de circunstantijs scholastici cōminiscunt. Induci Cassia-nus. cit postea Cassianū, iā in fine ꝑ nos deducendū, subdēs. Eant nūc tecū tui patroni, fictores circunstantiaꝝ, q aīas sua doctrina pctīs magis imergunt: q̄ erigunt. An nō vr̄ tibi circūstantias improbare, qui me quatuor circūstantias recensentē arguit, quasi cōmentū scholasticoꝝ sequar: quos p̄nos meos appellat circūstantiaꝝ fictores. Sed esto nō negēt circūstantias hæretici: arguūt tn̄ doctores catholicos docentes, circūstantias pctōꝝ trahentes in aliā spēm, aut q̄ pctm̄ aggrauant, fore ꝯfitendas. Velut si qs illi cito ꝯcubitu, delinquat, si cū virgine, si ꝯsanguinea, si cū Deo sacrata, si cū ꝯiugata: hæc oīa variant spēm pctī. Si in die festo, si in loco sacro, si sine tentatione carnis, ex mera malitia: & illa qdē grauant delictum: honestatis hēns rōnem non ad deterio

ra descendo exempla. Has circunstan tias, hoies scelerati, negāt ꝯfitendas: cū tñ pc̄tá ab aplo ad Gal. v. enumerata, aliqua ex circūstátijs separent. Toties .n. superius asseruimus sctoꝝ prūʒ au thoritate, pniam esse medicinalem: at infirmus medico corporis oēs circūstā tias periculosas detegere dʒ, in morbo suo. Ita ét facere debet infirmus in aīa vt sanitaté spiritaleʒ acqrat cum tanti ponderis sint circūstantiæ, qđ Damascenus inquit, ignorantiam circunstantiaꝝ cáre inuoluntariuʒ: quare solerter inuestigandæ sunt. Et qđ circunstan tiæ sint ꝯfitendæ: clare indicat. s. Aug. lib. de ve. & fal. pnia ca. xiiij. Conside ret inquit, qualitatem criminis, in loco, in tpe, in pseuerantia, in varietate per sonæ, & quali hoc fecerit tentatione: & in ipsius vicij multiplici executione. Opʒ. n. pœnitere fornicantem fm ex cellentiam sui status aūt officij, & fm modum meretricis, & fm modum ope ris sui: & qualiter turpitudinem suam peregit: si in loco sacro, aut cui debuit

Gala. 6

Damas. scæ.

August.

excellentiam fidei, vt sunt domus dñorum, & alioꝝ multoꝝ. Si in tpe orõni ꝯstituto, aut in festiuitate sctõru, & in tpe ieiunij. Consideret q̃tum perseuerauerit: & q̃ta victus fuerit impugnatione & infra. Oĩs ista varietas ꝯfitenda est, & deflenda: vt cum cognouerit, qđ pctm̃ est multũ: cito inueniat Deũ propitium. In cognoscendo autẽ pcti augumento inueniat se cuiꝰ ætatis fuerit, cuius sapientiæ & ordinis, & statum oẽm alterius compeccantis: nihil expressius, nihil significantius dicere poterat in hanc rem Augu. Non sibi nec veritati dissentit li. ij. de visita. infirmo. vbi de ꝯfessione loquitur. Designãda sunt in quibus peccasti loca, si recordaris, & tpa: cum qbus peccasti personis, non noĩa ipsaꝝ, Etiam vt a pctõ desistant; secreto corrigenda familiaritas. In qua peccasti labilis ętas: quo gradu ecclesię iam inseruiebas. Vtrum semel an ex consuetudine. Vtrum necessitate an voluntate cecidisti. His enim oĩbus sua stant iudicia. Nec est contentꝰ

Augus.

sanctus doctor hoc dixisse: quin & rō- nem dicti sui afferat. Si enim i iudicijs inquit sæcularibus a locis loca discer- nuntur: alia censura vindicatur homi- cidiū in regis curia, alia in via publica, alia in agresti villa: aliqñ ꝓ tpe tpibus ignoscitur infantię: defertur aliqñ sene- ctuti: q̄ media feruet ætas, seuera cohi- betur habena. In solénibus p̄cipue na- talicijs perpetrata, feroci plectuntur ex- terminio facinora, sic &c. q̄to districtio- ribus eliminanda sunt aīaduersioni- bus, in locis Deo sacratis, in tpibus fe- stis Deo dicatis, in ætate discretiori, in personis ꝓprie Deo delegatis, in gradi- bus cōmissa sublimioribus: nonne cui plus cōmittitur, plus ab eo exigit? nō- ne minus ē occidisse hoiem, q̄ hoies? Nonne leuius ē deliquisse semel q̄ cé- ties? Et q̄uis vbicunq; peccetur, pctm̄ semper sit pctm̄: & nullum tps, nulla ætas, nulla persona, nullus locus mu- niat peccantem a pctō: tn̄ hæc oia mo- do suo discutienda sunt: qm̄ hæc oia corrigenda sunt: hæc aūt oia si tacean Ratio.

tur,vel dicta callide pallietur, aiam su gulant. Inuicta est hæc rõ,& prægnãs tanti doctoris authoritas: vt circunstã tias ꝯfessione deregendas recte catholici doceãt. Nã sic oportet exire de Sodoma peccatoꝝ: & sicut angelus præcepit,non est stãdũ in oĩ circũ regione:qꝫ & de pctis & his q̃ circunstat, est pœnitendum. Non opus est repetere ea,que superius ex Chrysostomo,Hieronymo,& Origene adduximus. Cyprianum tamen sanctum martyrem euocabimus scribentem de exilio ad martyres & ꝯfessores: Vos inqt solliciti & cauti petẽtiũ desideria põderetis,vt pote amici dñi,& cũ illo postmodũ iudicaturi:inspiciatis,& actũ,& opera,& merita singuloꝝ:ipsoꝝ quoqꝫ dilectorũ gñia,& q̃litates cogitetis Ecce q̃litates appellat pctõꝝ quas circũstantias dicimus. Præstat tñ videre, ex qua radice hũc hauserint errorẽ: cui nitant basi.has ineptias ꝯtra sanctos p̃res & totã ecclesiam,excitauerint: at nouerit catholicus lector,eos hũc errorẽ nõ ex

In hæreticos.

ponderis deduxisse rõne: sed ꝑterua te meritate, spiritu maligno agitata, erro nea mlta absq; iudicio euomuisse: fac piculũ in pñtia & ꝓbabis me vera di- xisse. Nã in re mãifestaria de circũstan tijs, oĩ prudẽti viro, scintillã rõnis hñti, ita temerĕ nugant: ita friuole toti recla mant ecclesię vnius Cassiani dicti vtẽ tes ꝯfirmatione: q ꝯtra se multo ꝓstã- tiores nõ recipiunt, & plures. Et tñ tale est dcm̃, qđ nullo pacto ecclesiæ relu ctetur: & nec i minimo hæreticis suffra getur: qđ & ipse affirmatissime testabẽ ris lector: cũ Cassianũ audieris: ei⁹ aũt ista sunt verba cap. ix. de pnia. Impos- sibile est mẽtẽ bonis cogitatiõib⁹ ĩmo rari: cũ ꝑncipale cordis ad turpes, atq; terrenos intuitus fuerit deuolutũ. Igit̃ opꝫ nos raptim a ꝯtẽplatiõe vicioꝝ di scedere qñ fuerimus pestifera recorda tiõe in huiusmodi cogitatiões deducti ne eueniat, qđ Salomon scripsit. Ocu li tui debebũt extraneos: & cor tuũ lo q̃tur praua: & eris sicut dormiẽs in me dio mari, & quasi sopitus gubernator Cassia- nus. Puer. 23

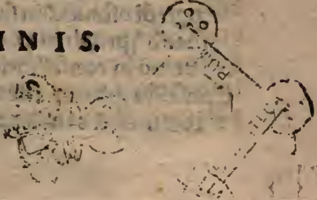
amisso clauo, dicēs, verberauerūt me, sed nō dolui, traxerūt me, & nō sensi. Illæ sunt viæ, q̄ apud hoīes videnť re ctæ, nouissima aūt eoꝝ veniūt in ꝓfun dum. Hoc Cassiani dictū cū exaggera tione: sed expende iā: q̄uo hæretici tor queant Cassiani sñiaʒ, cū vir bonus & cautus moueret nō īmorādū recorda tiōi actuū turpiū, ne pix tacta inqnet. Hoīes violenti illud mox torquent, imo lacerant verba Cassiani: qd circun stantias negauerit. Nā nō morose insi stendū recogitationi venereoꝝ, ēt tpe ꝯfessionis, docuerūt. S. Bernardus Ale

Berna. Gerson xād̄er de Ales. S. Thomas, & toties Io an. Gerson, illustris apud Lutheꝝ Theo lo. & tñ hi oēs ꝯsentiūt, & docent circū stantias fore ꝯfitēdas. Id qđ potissimū

Marsilius ex Marsilio recentissimo Theologo li quet: q in Cōmētario suo quarto sup sñias Theologicas, plurib⁹ verbis ꝓse qtur Cassianam sñiam. In ꝯfitendo in quit deo, nō expedit īperfectis, pticu lariter descēdere ad peccata carnis sin gulos eoꝝ motus & defectus recogitā

do: q; hmȯi recogitatiões possent esse occasio nouæ delectatiõis malę, & noui peccati. Tũ q; hoc est accendere venerem vocando eam ad pugnã: q̃ tñ melius vincitur fugiendo. Sed eo non obstãte, adhuc eodẽ contextu, mox asserit circũstantias aliq̃s necessario cõfitendas: quare cũ Cassianus caute docet nõ morose recogitandũ turpia, ob iminens piculũ: nõ confestim seqtur, ipm negare circũstantias. Acquiescat catholicus potius ecclesiæ sanctæ dei, ac sanctis patribus: & sigillatim peccata sua recolat: & q̃; grauiter deũ creatorem & redẽptorem suũ offenderit, altamente expendat, & sic totũ sacerdoti confiteatur, vt deus omniũ misereatur ac oĩa clementer remittat: vt & ipsum glorificatorez mereamur habere ĩ æternæ beatitatis solio: fiat fiat.

FINIS.

INDEX IN LIBROS DE Pœnitentia & Confessione.

INDEX IN LIBRVM de Satisfactione.